

Børn som vores vigtigste ressource

Midtvejsstatus for to frikommuneforsøg i Gladsaxe, Guldborgsund og Ikast-Brande Kommuner

Anne-Dorthe Hestbæk, Martin Williams Strandby, Kirstine Karmsteen & Emilie Hjerimitslev Jonsen

*Børn som vores vigtigste ressource – Midtvejsstatus for to
frikommuneforsøg i Gladsaxe, Guldborgsund og Ikast-Brande
Kommuner*

© VIVE og forfatterne, 2019

e-ISBN: 978-87-7119-703-7

Forsidefoto: Lars Degnbøl/VIVE

Projekt: 301118

VIVE – Viden til Velfærd

Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd

Herluf Trolles Gade 11, 1052 København K

www.vive.dk

VIVEs publikationer kan frit citeres med tydelig kildeangivelse.

Forord

I økonomiaftalen med kommunerne for 2016 var der enighed mellem regeringen og KL om at igangsætte et nyt frikommuneforsøg i perioden 2016-2020. Målet med frikommuneforsøget er at tilvejebringe ny viden og praktiske erfaringer, der kan bidrage til effektivisering, forenkling og bedre styring i kommunerne. Som led i gennemførelsen af frikommuneforsøget blev det besluttet, at fem frikommuneforsøg skal evalueres eksternt, idet der har været en politisk vurdering af, at der er særlige forhold omkring forsøget, fx spørgsmål om borgernes retssikkerhed, som gør en ekstern evaluering hensigtsmæssig.

Denne midtvejsevaluering er en af de fem og bidrager med foreløbig viden om frikommuneforsøget "Relation frem for dokumentation – samtaler, inddragelse og opfølgning", som er igangsat under frikommunenetværket "Børn som vores vigtigste ressource". I dette frikommunenetværk indgår Gladsaxe, Guldborgsund og Ikast-Brande Kommuner.

Det overordnede, langsigtede mål med børne-frikommuneforsøget er at styrke trivslen hos børn og unge gennem en omlægning af rådgivernes arbejde til færre ressourcer brugt på dokumentation og flere ressourcer brugt i den direkte dialog med familierne. Vejen hertil har flere samvirkende elementer. Det er i frikommunesammenhæng først og fremmest undtagelsen fra forskellige ressourcekrævende administrative elementer i serviceloven, fx kravet om § 50-undersøgelse mv. Det er desuden relativt færre sager til den enkelte rådgiver; det er at komme hurtigere ind i familien; meget hyppigere dialog med familierne; meget tættere inddragelse af både børn og forældre og en løsningsfokuseret tilgang til samarbejdet med familien, hvor man forsøger at give dem større medejerskab til løsningen af familiens udfordringer.

Målet med midtvejsevalueringen er for det første at give en foreløbig status på implementeringen af de nye arbejdsgange i de tre kommuner. Det er for det andet at beskrive de foreløbige resultater på målet om bedre trivsel hos børn og unge og på delmålene om fx at komme hurtigere i gang med indsatsen, have hyppigere opfølgning med familien og at involvere barn og familie tættere i processen. Det er for det tredje at give de tre involverede – og andre – kommuner læring og inspiration til det fortsatte arbejde.

Hanne Søndergård Pedersen

Konst. forsknings- og analysechef for VIVE Børn og Uddannelse

2019

Indhold

Sammenfatning og perspektivering.....	6
1 Frikommuneforsøg på børneområdet – baggrund og mål.....	14
1.1 Baggrund for børne-frikommuneforsøget	14
1.2 Børnefrikommuneforsøgets mål	15
1.3 Formålet med midtvejsevalueringen.....	15
1.4 Hvordan har vi gjort – design og data.....	15
1.5 Midtvejsrapportens opbygning.....	17
2 Frikommuneforsøg med fokus på servicelovens børneregler.....	18
2.1 Forsøg med fritagelse fra udvalgte administrative procedurer i serviceloven	18
2.2 Forandringsteorien bag børne-frikommuneforsøget.....	19
2.3 Fra en lineær til en cirkulær forståelse af sagsforløb	19
2.4 Kort beskrivelse af børne-frikommuneforsøget i de tre kommuner	21
3 Bedre trivsel hos børnene.....	26
3.1 Indsamling og anvendelse af kommunale trivselsdata	26
3.2 Trivselsdata fra Gladsaxe og Ikast-Brande Kommuner.....	29
3.3 Spørgeskemabesvarelser om udviklingen i barnets trivsel.	29
3.4 Opsummering af børne-frikommuneforsøgets virkning på trivsel.....	30
4 ”Ny” balance mellem dokumentation og dialog	31
4.1 Hvor ser vi forandring?.....	31
4.2 Arbejdsglæde og faglig tilfredsstillelse som en ekstra positiv virkning.....	35
4.3 Opsummering af processen fra dokumentation til dialog	36
5 Kortere vej fra underretning til indsats	37
5.1 Varigheden af sagsforløb.....	37
5.2 Varighed opgjort på case-data.....	38
5.3 Opsummering om varigheden af sagsforløbet.....	40
6 Stærkere involvering – mere relevante indsatser.....	42
6.1 Forældrenes involvering og ejerskab.....	42
6.2 Involvering og inklusion af børn	44
6.3 Bedre match mellem udfordringer og løsninger.....	47
6.4 Samarbejdspartnere oplever stærkere tværfagligt samarbejde	49
6.5 Opsummering på involvering og relevans	50
7 Implementering af nye arbejdsformer	52
7.1 Implementeringen af de nye metoder og arbejdsgange	52
7.2 Væsentlige implementeringsforhold	55
7.3 Generelle betragtninger på forsøgets implementering	57
7.4 Implementering af nye arbejdsformer	60
8 Retssikkerhed.....	62

8.1	Familiernes retssikkerhed i lyset af undtagelserne fra serviceloven	63
8.2	Retssikkerheden ved ændringer i arbejdsformerne.....	66
8.3	Underretninger og genunderretninger	68
8.4	Klagesager	70
8.5	Opsamling på retssikkerhedsproblematikker.....	71
Litteratur		72
Bilag 1	Beskrivelse af børne-frikommuneforsøget fra den enkelte kommunes perspektiv	
Bilag 2	Beskrivelse af de nye arbejdsgange	
Bilag 3	Metodebilag: Evaluering og dataindsamling	
Bilag 4	Spørgeskema til rådgivere.....	
Bilag 5	Udvalgte bilagsfigurer og bilagstabeller	

Sammenfatning og perspektivering

Med frikommuneforsøget "Børn som vores vigtigste ressource" omlægges indsatsen i de tre familieafdelinger i Gladsaxe, Guldborgsund og Ikast-Brande Kommuner. Det centrale i forsøget er en omlægning af ressourcerne fra dokumentation til mere direkte dialog og relationsarbejde med familierne med det mål at øge børns og unges trivsel. Dette muliggøres bl.a. af, at den daglige sagsbehandling i hovedparten af børnesagerne er undtaget fra en række bestemmelser i serviceloven (udfoldes i kapitel 2). Herunder undtagelsen fra kravet om en § 50-undersøgelse, der erstattes af socialfaglige vurderinger og korte notater, hvor rådgiver opsummerer den væsentligste, nødvendige information om familiens udfordringer, ressourcer og forslag til løsninger.

Reduktionen af administrative byrder er kombineret med nye arbejdsformer, hvor rådgiverne meget hyppigere end tidligere følger op på både barn og forældre, involverer familierne meget tættere i deres egen sag, og hvor man søger at afkorte sagsforløbet forskellige faser, sådan at der fx er kortere tid mellem underretning og beslutning om indsats og kortere tid fra beslutning til igangsættelse af indsats. I kapitel 2 er elementerne i den fælles forandringsteori bag projekter beskrevet nærmere.

I det følgende sammenfattes hovedresultaterne fra den eksterne evaluering af børne-frikommuneforsøget. Der er tale om et igangværende forsøgs- og udviklingsarbejde, hvor kommunerne på nuværende tidspunkt er ca. halvvejs i forsøgsperioden. Der er derfor *ikke* tale om endelige resultater, men foreløbige resultater. Kommunernes arbejde følges ind i 2020, og evalueringen af frikommuneforsøget afrundes med en slutrapport ultimo 2020.

Denne sammenfatning efterfølges af en perspektivering, hvor forskellige spørgsmål, der aktualiseres på baggrund af den foreløbige læring og de foreløbige resultater i midtvejsnotatet, diskuteres kort.

Børne-frikommuneforsøgets virkning på børnenes trivsel

Øget trivsel blandt børn og unge er det centrale outcome-mål for frikommuneforsøget. Ved denne midtvejsevaluering er vi i et vist omfang i besiddelse af data, der kan belyse udviklingen i børnenes og de unges trivsel. Gladsaxe Kommune indsamler kvantitative data om børnetrivsel midtvejsevalueringen via dialogredskabet FIT.¹ Disse data viser en positiv udvikling i børnenes trivsel over tid, når man slår trivselsmålet for alle børn og voksne sammen i ét, aggregeret mål. De to andre kommuner har endnu ikke trivselsdata, der kan aggregeres.

På tværs af de tre kommuner har rådgiverne en særdeles positiv vurdering af forsøgets virkning på børnenes og familiernes trivsel. Det gælder både, når vi udtaler os på baggrund af fokusgruppeinterview med rådgivere, og på baggrund af spørgeskemaundersøgelsen til samtlige involverede socialrådgivere. Det er positivt, og det vil være interessant at undersøge dybere, hvordan dette manifesterer sig ud fra børnenes og de unges eget perspektiv. Det vil derfor være ønskeligt med data, der i alle tre kommuner belyser børnenes og de unges faktiske udvikling, positiv såvel som negativ, for at kunne drage konklusioner om forsøgets succes målt på det centrale outcome-mål.

Processen fra dokumentation til mere dialog og interaktion

Evalueringen indikerer overordnet, at kommunerne i ganske stor udstrækning ser ud til at lykkes med at omsætte den reducerede administrative byrde i forbindelse med undtagelsen fra visse regler i serviceloven til hyppigere interaktion med familierne. Interviewene med de fem forældre, vi har

¹ FIT står for Feedback Informed Treatment, som beskrives nærmere i kapitel 2.

interviewet, viser ydermere, at der også blandt nogle af dem er en anerkendelse af, at processerne opleves at gå hurtigt, og at rådgiverne er meget tilgængelige.

Det er ligeledes interessant, at nogle samarbejdspartnere uden for familieafdelingen oplever, at den tættere relation mellem familie og rådgiver betyder, at når der skal iværksættes en indsats, så er familien mere parat til at modtage en indsats. Det kan tages som et udtryk for, at familierne er mere fortrolige med og forberedt på det, der skal ske, hvilket kan bidrage til, at familien kan have lettere ved at profitere af indsatsen.

Evalueringen viser desuden en vigtig sekundær virkning, nemlig at omlægningen af socialrådgivernes arbejdsgange til mere dialog med borgerne bidrager til en udbredt oplevelse af *større arbejds-glæde* og *faglig stolthed* blandt socialrådgiverne. De oplever, at de i højere grad bringer deres kompetencer i spil og er i stand til at hjælpe familierne hurtigere og bedre. Og fra ledelsesside oplever man, at det kan være nemmere at rekruttere og fastholde rådgivere, hvilket ellers kan være en stor udfordring med konsekvenser for det socialfaglige arbejde.

Kortere sagsforløb

På baggrund af dataene i midtvejsevalueringen kan vi se, at langt de fleste professionelle oplever, at sagsforløbene er blevet kortere. Det gælder også de få interviewede uden for forvaltningen.

Dette ser vi endvidere mere håndfast, når vi måler varigheden af sagsforløbene i de udvalgte cases fra hver kommune. Her finder vi en betragtelig reduktion i antal dage fra underretning til beslutning. Det er plausibelt at antage, at denne virkning bl.a. er betinget af undtagelsen fra at gennemføre § 50-undersøgelser kombineret med de øvrige administrative fritagelser. Derudover kan det have en betydning, at nogle – men ikke alle – rådgivere samtidig har et lavere antal sager end tidligere.

Stærkere involvering, bedre samarbejde og mere relevante indsatser

Samlet set indikerer midtvejsevalueringen, at de nye arbejdsformer giver socialrådgiverne bedre mulighed for at skabe overensstemmelse mellem familiernes udfordringer og de indsatser, der iværksættes. Heri ligger bl.a., at socialrådgiverne oplever, at fritagelsen fra udvalgte administrative procedurer skaber større fleksibilitet og smidighed i deres arbejde. Samtidig beretter socialrådgiverne om, at med den nye tilgang involverer familierne sig mere og tager et større ejerskab i sagen. Det medvirker samlet set til, at hovedparten af socialrådgiverne vurderer, at de bedre kan tilpasse indsatsen til barnets og familiens aktuelle behov.

Kommunerne er langt med implementeringen af nye arbejdsformer

Midtvejsevalueringen viser, at kommunerne har implementeret de nye arbejdsformer og metoder i relativt stor udstrækning. Forud for dette har der været årelang kompetenceudvikling i de nye metoder, idet rådgivere i alle tre kommuner har deltaget i omfattende kompetenceudvikling. Karakteren af kompetenceudviklingen er forskellig fra kommune til kommune. Det samme er implementeringsgraden, altså i hvilken udstrækning metoderne anvendes. Der er en forholdsvis tydelig sammenhæng mellem graden af kompetenceudvikling, og i hvilken grad metoderne anvendes. Det er ikke muligt at dokumentere den direkte effekt af kompetenceudviklingen. Det er imidlertid plausibelt, at kompetenceudvikling af et større omfang og af en højere kvalitet medfører, at metoderne implementeres i højere grad.

Der er også en forholdsvis tydelig sammenhæng mellem en række implementeringsfaktorer – ressourcer, motivation, viden og kompetencer, ledelse, samarbejdspartnere, oplevelse af tillid samt inddragelse – og i hvilken grad metoderne anvendes. Jo mere implementeringsfaktorerne er til stede, jo bedre er metoderne implementeret. Generelt set har implementeringsfaktorerne under ét

været tilstrækkeligt til stede. Særligt rådgivernes motivation vurderes positivt, sammen med tillid, viden og kompetencer samt ledelse. Manglende ressourcer fremhæves mere negativt, ligesom samarbejdet med samarbejdspartnere ikke er fuldt udbygget. Et af de områder, hvor implementeringen ikke er fuldført endnu, er indsamling og analyse af systematiske data om udviklingen i børnenes trivsel over tid.

Der peges generelt på en lang række forhold, som er nødvendige for at forstå og forklare implementeringen: At der har været en heldig historik i forhold til at kunne bruge frikommuneforsøgene som platform for udvikling, hvilket har passeret godt til de lokale ønsker om forandring; at det har været nødvendigt at foretage justeringer undervejs; at kulturen i organisationen er afgørende – og at den bør være, og i nogen grad også er, præget af risikovillighed, samt et nyt fagligt syn på arbejdet; at der har været bred og tæt ledelsesopbakning; og at det ser ud til, at en organisering med involvering af samtlige rådgivere i familieafdelingen i Gladsaxe og Ikast-Brande har fungeret bedre end organiseringen med en mindre, enkeltstående enhed i Guldborgsund.

Retssikkerhed

Socialrådgiverne i de tre frikommuner vurderer i stor udstrækning, at børne-frikommuneforsøget har en decideret positiv indvirkning på børns og forældres retssikkerhed. De nye arbejdsformer fører, ifølge rådgivere og ledere, til en øget inddragelse af både børn og deres forældre, hvor processen er mere transparent for alle, og hvor det ifølge de professionelle er lettere for familien at forstå, hvad der sker hvorfor.

Omfanget af *genunderretninger* falder i to og stiger i en af de tre kommuner. Data gør os ikke i stand til at vurdere, om denne udvikling er knyttet til frikommuneforsøget, uanset om det drejer sig om stigning eller fald. Antallet af *klagesager* er ganske lille og ser desuden ud til at falde til/ligge på et minimum, hvilket *kan* afspejle den øgede inddragelse og transparens.

Alt i alt er der således tale om positive tilbagemeldinger om familiernes retssikkerhed, hvilket især er baseret på rådgivernes, sekundært ledernes svar. I interviewene med forældrene er der dog forældre, der oplever, at det er svært at blive hørt og at håndhæve "retten" til støtte. Andre kender ikke deres klageret og retningslinjerne herfor. Disse resultater beror på de fem interviewede familiers beretninger. Der er ingen grund til at tro, at dette er specielt voldsomt eller særlig karakteristisk for frikommuneforsøget. Det er tilmed en plausibel antagelse, at det forekommer meget hyppigere under de gængse arbejdsformer i andre kommuner, fordi mange rådgivere er længere væk fra forældrene. Selvom det er få i antal, er disse familiers erfaringer dog vigtige at inddrage i den videre implementering og udvikling af en afbureaukratisering og regelforenkling på børn og unge-området, og det vil være interessant at tilvejebringe mere viden om forsøget set fra et forældreperspektiv.

Perspektivering

Når man laver en midtvejsevaluering, er der naturligvis ofte meget stor opmærksomhed på de foreløbige resultater. Er der gode indikationer på, hvad der foreløbig ser ud til at virke? Hvad skal kommunerne i forsøget arbejde videre på? Lige så interessant er det imidlertid at vende øjet mod, hvor det går mere trægt, og hvad kommunerne skal sætte ekstra fokus på i forsøgets sidste år. Som det er fremgået af sammenfatningen ovenfor, ser vi på dette foreløbige niveau mange gode takter i de igangværende forsøg. Der er indikationer på, at børn og forældre i udsatte positioner ser ud til at blive hjulpet bedre gennem de nye arbejdsformer bl.a. i kraft af en meget tættere dialog mellem rådgiver og familier, tættere involvering af børn og forældre og mere relevante og målrettede indsatser, kombineret med en kulturændring. Og det ser ud til, at forandringsteoriens mekanismer i stor

udstrækning samvirker og forstærker og binder hinanden sammen i en synergetisk proces. Midtvejsrapporten afdækker imidlertid også nogle få områder, som det er værd at kaste et øje på, fx om forskellige processer kan optimeres endnu bedre, eller om andre tiltag kunne hjælpe de allermost udsatte børn og familier mere osv.

I det følgende præsenterer vi en række refleksionspunkter udsprunget af analyserne i kapitel 3-8. Det er ikke en let øvelse at gøre punktvis, for mange af de temaer, vi rejser, hænger tæt sammen og udspringer af hinanden.

Ledelsesmæssig opbakning og kompetenceudvikling som forudsætning for implementering

I implementeringslitteraturen taler man ofte om implementeringstrekantens tre dimensioner: ledelse, kompetencer og organisation. Som det fremgår af kapitel 7 om implementering af forsøgene, har alle tre dimensioner været i spil i kommunerne. Der er sket en masse på dette felt i de tre kommuner, som på den ene side ligger uden for denne midtvejsevalueringens fokus, men som på den anden side understøtter, at kommunerne faktisk er kommet dertil, hvor de er. Denne udviklingsproces er naturligvis forskellig fra kommune til kommune, men vi kan pege på en række vigtige træk på tværs af kommuner, som kommende forsøgskommuner bør reflektere over:

Ledelse: Kommunerne fremhæver værdien af en stærk ledelsesopbakning bag forsøget. Der er eksempler på udskiftninger på ledelsesplan, som er fundet nødvendige for at få tilstrækkelig ledelsesmæssig støtte i implementeringsprocessen. For eksempel fremhæves nødvendigheden af en ledelse, der går foran og "viser vejen". Hvad er det, vi vil have i kommunen? Hvordan skal vi komme derhen? Og også en ledelse, der klart markerer: Dette er ønskværdig adfærd, og dette er *ikke* en del af kulturen under de nye arbejdsformer.

Kompetencer: Alle tre kommuner var allerede inden frikommuneforsøget i gang med omfattende kompetenceudviklingsprocesser. Både disse og andre udviklingsprocesser har været understøttet af massive, årelange kompetenceudviklingstiltag. En leder siger som eksempel herpå, at kommunen var i gang med en større omstilling, hvor frikommune-initiativet blev den platform, der gjorde det muligt for alvor at sætte skub i processen som et fælles udviklingsprojekt. Ligeledes siger en anden leder, at man gennem flere år har rustet rådgiverne til at varetage en ny professionel rolle som mødeleder, facilitator, socialarbejder, koordinator mv., som de nye arbejdsformer indebærer – det er ikke længere nok at "sidde bag skærmen". Tværtimod stilles der nye og store krav til rådgiverne om at kunne arbejde med processer tæt på familierne, kunne se alternativer, kunne styre en gruppe af måske tilmed modstridende interesser på et netværksmøde, hvor der samtidig er børn til stede, være opdaterede videnskæssigt etc. En leder udtrykker det således, at nye medarbejdere er nødt til at blive lært op og videreuddannet i de nye arbejdsformer. Man kan ikke forudsætte, at de fra dag ét kan håndtere rådgiverjobbet i dets nye form. Og man forsøger at rekruttere medarbejdere, der passer ind i denne kultur, og man er bevidst om, at andre medarbejdere forlader organisationen, fordi de selv ikke længere oplever at passe ind.

Organisation: Kommunerne har i forskellig udstrækning tilpasset organisationen til de nye måder at arbejde på. Det kan være fysisk ved at etablere lokaler i tæt tilknytning til kommunens samarbejdspartnere. Det kan være organisatorisk ved at involvere rådgiverne eller deres teamledere tættere på udviklingsprocessen mv. Det kan være ved at nedbringe antallet af børnesager i rådgivernes sagsstammer – og mange andre ændringer. En af kommunerne fortæller, at de et par år før frikommuneforsøgets ikrafttræden tilførte betragtelige personaleressourcer til familieafdelingen. Det viste sig imidlertid, at denne ændring ikke i sig selv skabte den forandring, man ønskede. Færre sager pr. rådgiver var en nødvendig, men ikke en tilstrækkelig forudsætning. Det var også nødvendigt at gentænke kulturen. Hvordan ser vi os selv som familieafdeling? Hvilken måde vil vi gerne arbejde

på? Og hvilket signal vil vi gerne sende til borgerne? Det er nogle af kulturforandringens vigtige søjler. Og det er vigtigt at gøre sig klart, at den kulturelle omstilling er mere krævende og tager længere tid end den rent ressourcemæssige omstilling.

Munro & Turnell (2018), som har arbejdet med udviklingen af den sociale indsats i England gennem mange år og har medudviklet Signs of Safety-metoden, skriver tilsvarende til erfaringerne i børne-frikommuneforsøget, at det at foretage en balanceret vurdering af barnets og familiens udfordringer og ressourcer, dels kræver "... significant organizational support" (op.cit., s. 92). Dels, at den største forhindring i et af deres store udviklingsprojekter med at indføre Signs of Safety var de kulturelle barrierer inde i organisationen, bl.a. at gå fra en klassisk procesdrevet kultur præget af intern kritik til en mere refleksionsdrevet kultur med mere tid med familierne.

Budskabet er, at hvis man tager børne-frikommuneforsøget for snævert pålydende og udelukkende iværksætter en afbureaukratiseringsproces med fritagelse fra visse regler samt evt. ansætter flere rådgivere, så er der en risiko for, at projektet ikke medfører de store forandringer. Således har alle tre kommuner arbejdet med implementerings-trekantens byggesten i flere år før selve forsøget – bl.a. tæt ledelsesopbakning, massiv kompetenceudvikling og organisatoriske og ressourcemæssige tilpasninger – og denne proces udgør et afgørende fundament for at kunne implementere de forandringer, vi evaluerer i denne rapport.

Involvering af forældrene og medejerskabet styrkes

Børne-frikommuneforsøget rummer et markant skifte i tilgangen til børn og familier i de tre kommuner, som nogle medarbejdere har haft svært at vænne sig til. Her har der været brug for en ledelse, der tydeligt er gået foran og signaleret: Det er børnenes og forældrenes problemer. De ejer retten til at definere det og retten til at foreslå, hvad de ser af mulige løsninger. Og den enkelte kommune ser ud til at være blevet mere nuanceret i sin måde at gå til problemløsning på, indholdsmæssigt og formmæssigt. På nuværende tidspunkt i omstillingsprocessen virker det således til, at man er på et sted, hvor de fleste medarbejdere og professionelle samarbejdspartnere ser potentialerne i den dialogorienterede og involverende måde at arbejde på.

Involvering af børn og unge

Ambitionen om at involvere børn og unge mere i egen sag er i tæt overensstemmelse med intentionerne i FN's Børnekonvention og vigtig for at kunne iværksætte målrettede indsatser, der giver mening for det enkelte barn og den enkelte unge. En overvejende del af rådgiverne i vores evaluering tilkendegiver, at de oplever at være meget tættere på børnene og de unge, og at disse får mere stemme i sagsforløbet. En enkelt interviewperson tilkendegiver en bekymring for, om rådgiverne generelt har tilstrækkelige kompetencer til at involvere børn mere i egen sag. Kommunerne kan med fordel i det videre forløb undersøge status og evt. kompetenceudviklingsbehov på dette felt.

Af Ikast-Brandes undersøgelse blandt mere end 150 børn og unge i alderen 6-17 år om oplevelsen af involveringen i deres egen sag fremgår det, at langt de fleste er endog meget tilfredse med processerne og deres rådgivers måde at håndtere disse på. Et mindretal trives ikke helt godt med at mødes på den måde, det nu sker på lokalt, eller oplever, at rådgiveren ikke forstår deres situation så godt. Dette skal ses i lyset af, at vi ikke har viden om børnenes tilfredshed før forsøget. Tidligere undersøgelser har vist, dels at det er en udfordring at styrke inddragelsen af børn og unge i deres egen sag, selv tilmed når der er tale om et specifikt projekt med dette formål (Kloppenborg; Ladekjær

& Pedersen, 2018). Dels at mange unge ikke føler sig særlig godt informeret om deres egen sag (Ottosen et al., 2015 samt Lausten & Jørgensen, 2017).²

Som i udviklingen af alle nye arbejdsformer kan der være grund til at skænke det opmærksomhed, hvordan de specifikke processer og samarbejdsformer passer til det enkelte barn og den konkrete situation. Hvad betyder det, hvis der er tale om et tilbageholdende eller angstpræget barn? Og kan vi sikre barnets perspektiv endnu bedre ved at mødes med barnet eller den unge på andre måder før eller efter mødet, sådan som man fx gør i Guldborgsund før første netværksmøde? Det er desuden vigtigt – som i alt andet socialt arbejde – at imødegå ”social desirability”, dvs. at barnet svarer det, som barnet tror, omgivelserne forventer. Det gælder også de forskellige trivselsmålingsredskaber, der tages i brug i kommunerne.

Omlægningen af rådgivernes arbejde

Det er plausibelt at antage, at fritagelse fra visse bestemmelser frigør tid fra rådgivernes daglige arbejde og giver et større rum for mere tid med familierne – og det er også det, de foreløbige resultater peger på. Lige så plausibelt er det, at såfremt kommunerne lykkes med at have en meget tættere dialog med familierne, så har rådgiver et bedre grundlag for at vurdere, hvad der er mest relevant at gøre og kan bedre følge, om barnet ser ud til at udvikle sig i positiv retning, og ellers hurtigere sadle om til andre indsatser. Også denne sammenhæng får støtte af de foreløbige data.

Udviklingen mod mindre dokumentation og mere dialog med familierne rejser spørgsmål om de eventuelle udfordringer, der kan være forbundet med de nye arbejdsgange. Det kan fx være interessant at reflektere over og få mere viden om, hvor lidt dokumentation man kan nøjes med, uden at sagerne bliver for spinkelt oplyst. Man kan overveje, om det vil være nyttigt at undersøge omstillingen fra § 50-undersøgelser til korte notater nærmere. I denne midtvejsevaluering fremstår det utvetydigt positivt. Vi kan imidlertid ikke udtale os om, hvorvidt det betyder, at enkelte sager ikke er godt nok belyst, fx ved rådgiverskift, ved en klagesag, ved flytning til anden kommune, eller hvor der viser sig at være tungere problemer, man ikke har fået afdækket.

En anden vigtig organisatorisk ændring vedrører omlægningen af rådgivernes arbejde til at indeholde meget mere dialog med familier og børn, herunder egentlige samtaleforløb i nogle sager. Der er alt i alt positive tilbagemeldinger fra rådgiverne på dette ved midtvejsevalueringen. Det vil være oplagt at få undersøgt, i hvilken udstrækning rådgiverne under det nye arbejdsregime ”foranstalter sig selv”, som det omtales. Det vil sige, i hvilket omfang og ved hvilke typer af problemstillinger rådgiverne selv gennemfører samtaleforløb med børn og forældre, og hvad erfaringerne er med dette, set fra både et borgerperspektiv og den professionelle faglige perspektiv.

Retssikkerhed

I lyset af de positive tilbagemeldinger om børn og familiers retssikkerhed i kapitel 8 rejser vi nogle få retssikkerhedsmæssige overvejelser, som kan kræve ekstra opmærksomhed. Et spørgsmål, som vi har præsenteret ovenfor, er, hvorvidt de nye arbejdsgange og metoder i tilstrækkelig udstrækning bidager til at løfte børneperspektivet frem og give barnet stemme. Der er meget overensstemmende tilbagemeldinger både i fokusgruppeinterview og i spørgeskemaundersøgelsen blandt rådgiverne om, at rådgiverne er meget tættere på børnene og de unge, end de har været før, har hyppigere kontakt, bedre får formidlet udfordringer og bud på løsninger og involveret børnene og de unge heri. To ledere nævner i de kvalitative interview, at de helt overordnet kan overveje, om de i bestræbelsen på at invitere forældrene ind i samarbejdet nogle gange kommer til at gøre det på bekostning af

² Der er her tale om to nyere spørgeskemaundersøgelser blandt børn og unge i alderen 11-17 år, som er anbragt uden for hjemmet. Omkring halvdelen oplevede sig *ikke* involveret i beslutningen om, hvor de skulle anbringes.

børnene. Vi har ikke efterspurgt konkrete eksempler, men vil løfte det frem som en balance, kommunerne bør være opmærksomme på.

Generelt er omfanget af genunderretninger noget forskelligt i de tre kommuner. Mens Gladsaxe ligger på niveau med landsgennemsnittet, ligger Guldborgsund noget over og Ikast-Brande noget under. Data viser endvidere, at omfanget af *genunderretninger* falder i to og stiger i en af de tre kommuner. På baggrund af vores data er vi ikke i stand til at belyse, om denne udvikling er knyttet til frikommuneforsøget, uanset om det drejer sig om stigning eller fald. Det vil være oplagt, at kommunerne følger udviklingen i omfanget af genunderretninger.

Ligeledes bør kommunerne følge omfanget af klagesager knyttet til frikommuneforsøget. Antallet af *klagesager* er ganske lille og ser i en kommune desuden ud til at falde til et minimum i frikommuneforsøgets første år, hvilket kan afspejle den øgede inddragelse af familierne og transparens i sagerne.

Afbureaukratisering eller kulturforandring – hvad er vigtigst?

Det er en interessant diskussion, hvorvidt det er afbureaukratiseringen i sig selv, der skaber forandringen, og i hvilken udstrækning andre elementer i forandringsprocessen er lige så afgørende. Som tidligere nævnt siger en leder, at det gik op for deres organisation, at det ikke var et spørgsmål om at give den enkelte rådgiver mere tid til de samme processer eller om "bare" at frigøre mere tid ved at reducere det administrative arbejde. Der skulle mere og andet til for at forandre ikke bare arbejdsprocesser, men hele kulturen bag tilgangen til familierne.

I interviewene peger især lederne på, at ændringen af bureaukratiseringsbyrden er fulgt af en mærkbar og *bevidst kulturændring* fra ledelsens side. Fra en mere reaktiv sagskoordination og -administration har kommunerne arbejdet sig hen imod en aktiv og involverende tilgang, hvor især børn og forældre, men også samarbejdspartnere er meget mere inde i den enkelte sag. Ønsket er, at myndighedsafdelingen skal være responsiv og imødekommende, skal kunne rumme borgernes forståelse af sagen og evne at tænke kreativt i løsningen af familiens problemer. Hele denne overordnede kulturforståelse af familieafdelingens mission skal afspejles i mødet med familierne, i brugen af de forskellige dialogredskaber og i den måde, man søger at styrke barnets og familiens trivsel og bæredygtighed på. To af kommunerne arbejder desuden med Signs of Safety, som har en løsningsfokuseret tilgang, der er med til at forstærke inddragelse og anerkendelse af familien og dens perspektiv.

Datagrundlag

Vi har indledningsvist været på heldagsbesøg i hver kommune for at danne os et indtryk af, hvordan børne-frikommuneforsøget udspiller sig i de respektive kommuner og der haft mulighed for at stille spørgsmål til både chefer, afdelingsledere, teamledere og rådgivere. Efterfølgende har vi til denne midtvejsevaluering indsamlet data i hver af de tre kommuner fra en række forskellige kilder.

- Vi har gennemført personlige interview med afdelingsledere, teamledere, eksterne samarbejdspartnere (fx skoleledere eller ledere kommunale familietilbud) samt familier med en børnesag
- Vi har gennemført fokusgruppeinterview med rådgivere
- Vi har gennemført en elektronisk spørgeskemaundersøgelse blandt alle relevante rådgivere i de tre kommuner
- Kommunerne har hver samlet data ind om 25 udvalgte cases med start før frikommuneforsøgets iværksættelse og 25 sager med start efter forsøgets iværksættelse, i alt 150 sager
- Endelig har vi trukket på de administrative data om underretninger, som kommunerne selv har indberettet til Danmarks Statistik.

I læsningen af rapportens analyser er det vigtigt at være opmærksom på, at der ikke er tale om kvantitative effektanalyser. Vi har et varieret datagrundlag, hvor en del bygger på kvalitative interview med et mindre antal aktører samt en spørgeskemaundersøgelse. Især rådgiverne er givet en stor stemme i midtvejsevalueringen, i og med at der både er gennemført fokusgruppeinterview i hver kommune og gennemført en spørgeskemaundersøgelse blandt alle relevante rådgivere. Vi ved ikke, hvordan deltagerne i de kvalitative interview er udvalgt, og om der kan være en skævhed i de synspunkter, der er repræsenteret her. På baggrund af interviewene med børnefamilierne kan vi konstatere, at de har givet relativt nuancerede tilbagemeldinger med en kombination af både ros og kritiske bemærkninger. Uanset dette er der dog tale om ganske få interview i hver kommune. Ligeledes bygger case-analyserne på 2 x 25 sager i hver kommune.

Med sigte på slutevalueringen kan kommunerne overveje, om det vil være hensigtsmæssigt og muligt rent ressourcemæssigt at indsamle og bearbejde endnu mere systematisk data om:

- Børnenes trivsel
- Forældreperspektiver på frikommuneforsøget
- Sagsnær viden baseret på data om konkrete cases, fx om varigheden af perioden fra underretning til beslutning, fra beslutning til iværksættelse og iværksættelse til afslutning af sagen på et større antal sager end de 75 sager årligt, vi har arbejdet med hidtil.

1 Frikommuneforsøg på børneområdet – baggrund og mål

Denne midtvejsevaluering er gennemført i frikommunenetværket "Børn som vores vigtigste ressource" bestående af Gladsaxe, Guldborgsund og Ikast-Brande Kommuner. Vi betegner det som børne-frikommuneforsøget, da det er det eneste af frikommuneforsøgene, der specifikt er rettet mod ændringer i servicelovens børneregler. Midtvejsevalueringen er et bidrag til en af de mange eksterne evalueringer af frikommuneforsøgene, som VIVE gennemfører, fordi der har været en politisk vurdering af, at der er særlige forhold omkring forsøget, fx spørgsmål om borgernes retssikkerhed, som gør en ekstern evaluering hensigtsmæssig (Hjelmar & Ejersbo, 2019).

Den formelle overskrift for børne-frikommuneforsøget er "Relation frem for dokumentation – samtaler, inddragelse og opfølgning". Under den fælles overskrift er der formelt set tale om to delforsøg, som dog læner sig meget op ad hinanden. De beskrives nærmere i kapitel 2. Desuden findes der i bilag 1 en beskrivelse af frikommuneforsøgene set fra hver af de tre kommuners perspektiv.

1.1 Baggrund for børne-frikommuneforsøget

Baggrunden for børne-frikommuneforsøgene er en oplevelse af, at en række af de regler i service-loven, som egentlig har til formål at styrke grundigheden i det sociale arbejde og borgerens retssikkerhed, får en række ikke intenderede bi-effekter. Det ses i form af tidskrævende administrative byrder for rådgiverne i familieafdelingerne, der dermed lægger beslag på tid, der kunne have været anvendt i dialogen med borgerne. Især udredningsarbejdet, når der skal gennemføres en § 50-undersøgelse af barnet, tager i mange sager lang tid, inden der kan iværksættes en indsats. Når der går lang tid, øges risikoen for, at barnets situation forværres i mellemtiden.

Stigningen i omfanget af regler og procedurer har bidraget til at udvide arbejdet med at forberede, undersøge og dokumentere børnesagers forløb og status i sådan en udstrækning, at hovedparten af mange rådgiveres arbejdstid i de seneste år er blevet brugt på dokumentation og andet administrativt arbejde, mens en mindre andel af tiden er blevet brugt i dialog med borgerne (Dansk Socialrådgiverforening, 2015). En fordeling, som mange har været kritiske over for, ud fra en betragtning om, at rådgiveren ofte har relativt lidt tid til at forstå borgerens udfordringer tilstrækkeligt nuanceret og dermed for spinkelt et grundlag at hjælpe borgeren ud fra. Borgerne har tilsvarende oplevet travle rådgivere, der sjældent var til at komme i kontakt med, lange sagsbehandlingstider og manglende koordinering af og sammenhæng i indsatser.

Dansk Socialrådgiverforening har gennemført en mindre undersøgelse blandt nogle af deres medlemmer, som pinpointer denne problemstilling:

Det påpeges, at hele denne udvikling ofte fører til, at sagsarbejdet ligger i forvaltningen, og at arbejdet fjerner sig fra familier og samarbejdspartnere og bliver mere analytisk end handlingsorienteret. Skrækeksemplet er omfattende § 50-undersøgelser, der bliver til efter måneders skriftligt arbejde i forvaltningen – imens familien flytter sig og skoler, daginstitutioner mv. må klare sig alene. (Dansk Socialrådgiverforening, 2015: s. 3)

1.2 Børnefrikommuneforsøgets mål

I dette frikommuneforsøg har kommunerne et ønske om at gøre op med både en tung dokumentationsbyrde og en lineær forståelse af sagsforløb (først kommer en underretning, så møder man familien og undersøger sagen, dernæst tager man en beslutning om, hvad der skal ske, og så iværksættes evt. en foranstaltning).

Ambitionen med forsøget er at omlægge ressourceforbruget til mindre tid brugt på administrativt arbejde og mere tid brugt i dialog med familien, hvad enten dette er til møder i forvaltningen, hjemmebesøg, sms- og mailkontakt, telefonsamtaler eller andet. Desuden ønsker man at kunne arbejde ud fra en mere "cirkulær" helhedsbetragtning på sagsforløbet, hvor familien måske afprøver en indsats, vender tilbage til rådgiver med et ønske om revurdering, og hvor man sammen med familien beslutter, hvad der så synes hensigtsmæssigt at gøre. Forudsætningen for dette skal i forsøget muliggøres bl.a. af en række undtagelser fra udvalgte bestemmelser i serviceloven, som der redegøres for i kapitel 2, hvor frikommuneforsøgene beskrives.

Kommunernes hypotese er, at en fritagelse fra disse bestemmelser kan frigøre tid fra rådgivernes administrative arbejde, som potentielt kan omsættes til mere tid med familierne. Ligeledes antages det, at såfremt kommunerne lykkes med at have en meget tættere dialog med familierne, kan rådgiver lettere vurdere, hvad der er mest relevant at gøre, hurtigere omstille til andre indsatsformer og bedre følge, om barnets og forældrenes udfordringer ser ud til at udvikle sig i positiv retning.

1.3 Formålet med midtvejsevalueringen

I denne midtvejsevaluering er hovedformålet at understøtte frikommunernes arbejde og videreudvikling af frikommuneprojektet frem mod den endelige evaluering i 2020. Fokus er således for det første på, hvordan de konkrete tiltag i kommunerne indtil videre er blevet udfoldet, og hvilke potentialer og udfordringer, vi ser lidt over et år inde i forsøgsperioden. Gør kommunerne det, de har intenderet, og hvilke barrierer støder de på i implementeringsprocessen. For det andet er fokus på at afdække, i hvilken udstrækning kommunerne er lykkedes med at realisere de såkaldte resultatomål, jf. deres forandringsteori. Vores måde at bygge analysen op på har således et evalueringsmæssigt sigte med henblik på at besvare en række spørgsmål:

- Trives børnene bedre?
- Ser der ud til at frigøres tid fra administrative opgaver til mere dialog med den enkelte familie?
- Bliver der hurtigere taget stilling til familiens sag og igangsat indsatser på et tidligere tidspunkt?
- Bliver børn og forældre involveret tættere i sagerne?
- Ser indsatserne ud til at være mere relevante for familierne, når man holder dem op mod familiens udfordringer?
- I hvor høj grad arbejder kommunerne på den måde, de har sat sig for? Anvender de fx de systematiske procesredskaber i det omfang og på den måde, det er tiltænkt?

1.4 Hvordan har vi gjort – design og data

Midtvejsevalueringen rummer to evalueringsperspektiver. Dels en resultatevalueringsdel med fokus på børnenes trivsel, ressourceomlægning, varigheden af sagsforløb samt involvering. Dels en im-

plementeringsevaluering med fokus på, i hvilket omfang kommunerne har implementeret de tiltænkte aktiviteter og procesredskaber, samt hvilke organisatoriske og styringsmæssige faktorer der henholdsvis fremmer og hæmmer resultaterne og den ønskede virkning.

Evalueringen baserer sig på flere datakilder:

- Spørgeskemaundersøgelse blandt alle relevante rådgivere i de tre kommuner (42 besvarelser i alt).
- Kvalitative fokusgruppeinterview med socialrådgivere (3 fokusgrupper – en i hver kommune).
- Individuelle interview med fem ledere/projektledere, seks samarbejdspartnere og fem forældre, i et tilfælde sammen med deres barn. Nogle af de interviewede forældre har haft deres første kontakt med Familieafdelingen efter børne-frikommuneforsøgets start. Andre har erfaringer med Familieafdelingens måde at arbejde på fra tidligere sager.
- Fra hver kommune case-data fra 25 tilfældigt udvalgte sager med start før og 25 sager med start efter frikommuneforsøgets igangsættelse. I alt 150 sager over de 2 år.
- Registerdata indberettet til Danmarks Statistik om omfanget af underretninger på børn og unge for årene 2015-2018.
- Kommunernes håndholdte optælling af klagesager i forbindelse med frikommuneforsøget.

Spørgeskemaundersøgelsen afdækker en lang række temaer inkl. baggrundsoplysninger om rådgiveren. Det er fx om rådgivernes erfaringer med de nye metoder og arbejdsgange, kompetenceudvikling, rådgivernes daglige brug af bestemte elementer i de nye arbejdsformer, deres oplevelse af involveringen af børn og forældre, tidsforbruget med familierne og tidsforbruget til dokumentation, familiernes retssikkerhed, børnenes trivsel og udvikling, organisationens parathed til omstilling, den ledelsesmæssige opbakning til forsøget mv.

I *fokusgruppeinterviewene* med rådgiverne har vi ud over at spørge ind til de nye arbejdsgange jf. spørgeskemaundersøgelsen desuden undersøgt, i hvilket omfang de nye arbejdsformer er implementeret som tiltænkt (fidelitet).

I de *kvalitative interview med forældrene* har vi indkredset deres oplevelse af den specifikke proces i deres sag, inddragelse af både dem og deres børn og interaktionen med deres rådgiver, den oplevede virkning af specifikke indsatser, udviklingen i barnets trivsel samt retssikkerhed.

I de *kvalitative interview med ledere og kommunale samarbejdspartnere* har vi ligeledes spurgt ind til forankringen af frikommuneprojektet samt de organisatoriske og ledelsesmæssige forudsætninger herfor.

Case-data består dels af en "baseline-måling", der indeholder data fra tilfældigt udvalgte sager, som er startet eller genåbnet mellem 1. oktober og 31. december 2017, før frikommuneforsøget blev iværksat.³ Dels af en "statusmåling", som indeholder data fra tilfældigt udvalgte sager, der er påbegyndt i perioden fra 15. august 2018 til 31. oktober 2018 efter frikommuneforsøgets start. Derudover er sagerne udvalgt efter følgende kriterier: Der er tildelt støtte efter § 11, § 52 eller evt. anden "børnefamilie-indsats"; børnesagen må ikke rumme tiltag, der kan indebærer tvang, fx anbringelse uden samtykke, ligesom den ikke må rumme meget alvorlige problemstillinger, fx vold, seksuelle overgreb eller lignende, da disse er undtaget fra frikommuneforsøget.

Ved denne dataindsamling har vi kun i begrænset omfang haft mulighed for at inddrage børn og forældres perspektiv på frikommuneprojektet og dets virkninger, som de oplever dem. Vi anbefaler

³ Da frikommuneforsøget i Guldborgsund gennemføres i et afgrænset geografisk område i kommunen, er stikprøven til udvælgelse af de 25 cases mindre end i de to andre kommuner. For at kunne leve op til de kriterier, der har været for udvælgelse af cases, har det derfor været nødvendigt at tage cases ud, som har været åbne inden frikommuneforsøget gik i gang d. 1. juni 2018. Der medgår altså sager, der er startet op med traditionel sagsbehandling, og som pr. 1. juni 2018 er overgået til at være frikommunesager, da de geografisk har været inden for frikommuneforsøgets område.

derfor kommunerne at øge fokus på at indsamle data om, hvordan familierne trives med de nye arbejdsgange.

Datagrundlaget til denne midtvejsevaluering afdækker de eksisterende erfaringer, potentialer og barrierer med frikommuneforsøget som et pilotprojekt i tre specifikke kommuner. Konklusionerne kan således ikke generaliseres til de øvrige danske kommuner. Dette anser vi dog ikke som et problem, da formålet er at understøtte frikommunernes videre arbejde med projektet samt afdække potentielle fordele, begrænsninger og opmærksomhedspunkter ved at videreføre frikommuneforsøget og udbrede det til de øvrige kommuner efter projektperiodens udløb.

Som det fremgår, baserer midtvejsrapporten sig på et varieret datamateriale. Især rådgivernes holdninger og oplevelser er blevet udforsket, mens vi kun har information fra ganske få forældre, ledere og samarbejdspartnere etc., og vi har kun begrænset data fra de berørte børn og unge. Det betyder, at man som læser skal være opmærksom på, at rådgiverperspektivet er mest fremtrædende i analyserne, mens fx borgerperspektivet kun kan belyses på baggrund af et spinkelt datagrundlag.

1.5 Midtvejsrapportens opbygning

Midtvejsrapporten er bygget op således, at vi systematisk belyser de enkelte elementer i forsøget med udgangspunkt i børne-frikommuneforsøgets forandringsteori, sådan som den beskrives i kapitel 2.

Vi starter således med at belyse det ultimative og langsigtede outcome-mål om, at børnene skal trives bedre i kapitel 3. Dette følges af tre kapitler, der hver især retter sig mod mere kortsigtede og operationelle resultater. Det er for det første, hvorvidt kommunerne lykkes med at flytte ressourcer fra administrative opgaver til den direkte dialog med familierne (kapitel 4). Det er for det andet, om der bliver kortere vej fra underretning til indsats (kapitel 5). Og det er for det tredje, om der sker en stærkere involvering af børn og forældre, og hvorvidt dette ser ud til at bidrage til mere relevante indsatser (kapitel 6).

I kapitel 7 retter vi opmærksomheden mod implementeringen af forsøget, mens kapitel 8 undersøger børne-frikommuneforsøgets retssikkerhedsmæssige implikationer.

Bagest i rapporten er en række bilag, der dels beskriver evalueringens design mere nøje, frikommuneforsøget set fra de tre kommuners perspektiv og de nye godkendte arbejdsgange i frikommuneforsøget. Desuden er spørgeskemaet til rådgiverne vedlagt i et bilag, lige som der i det sidste bilag er udvalgte detailfigurer og -tabeller.

2 Frikommuneforsøg med fokus på servicelovens børneregler

Frikommuneforsøgene fra runde 1 i frikommunenetværket "Børn som vores vigtigste ressource" gennemføres i kommunerne Gladsaxe, Guldborgsund og Ikast-Brande. De tre kommuners respektive tilgange beskrives kort sidst i dette kapitel, mens der er en mere udførlig beskrivelse af børnefrikommuneforsøget set fra den enkelte kommunes perspektiv i bilag 2 samt en beskrivelse af de nye arbejdsgange, der er godkendt af det daværende Økonomi- og Indenrigsministerium i bilag 3.

Det overordnede mål er at udvikle og afprøve nye løsninger i det sociale arbejde med udsatte børn og unge, der bidrager til, at udsatte børn og unge får styrket deres trivsel og udvikling på langt sigt. Midlerne hertil er bl.a. en øget fleksibilitet i rådgivernes varetagelse af deres arbejde gennem fritagelse for visse administrative procedurer i serviceloven, der muliggør en meget tættere kontakt med familierne. Systematisk anvendelse af procesredskaber og nye arbejdsgange kombineret med en stærkere inddragelse af forældre og børn i egen sag skal bidrage til en hurtigere intervention med en mere relevant indsats og samlet set opnå en bedre ressourceudnyttelse, sådan at der herved opnås en øget trivsel og udvikling hos børnene.

De tre kommuner har i første ansøgningsrunde fået tilladelse til at gennemføre to nært beslægtede forsøg:

- Fokus på inddragelse og effekt (Gladsaxe)
- Fra dokumentation til styrket inddragelse og relation (Guldborgsund, Ikast-Brande).

I denne midtvejsevaluering behandles de to forsøg under ét, idet de langt hen ad vejen har et betydeligt overlap, og vi beskriver, når der er forskelle af relevans for læseren. En større organisatorisk forskel er fx, at mens forsøget i Guldborgsund udspiller sig i to specifikke skoledistrikter, kører det i Gladsaxe og Ikast-Brande i hele kommunen.

2.1 Forsøg med fritagelse fra udvalgte administrative procedurer i serviceloven

Forsøgene indebærer en fritagelse for en række administrative procedurer i det socialfaglige arbejde med børnefamilier jf. servicelovens børneregler. I forsøget fritages kommunerne således for:

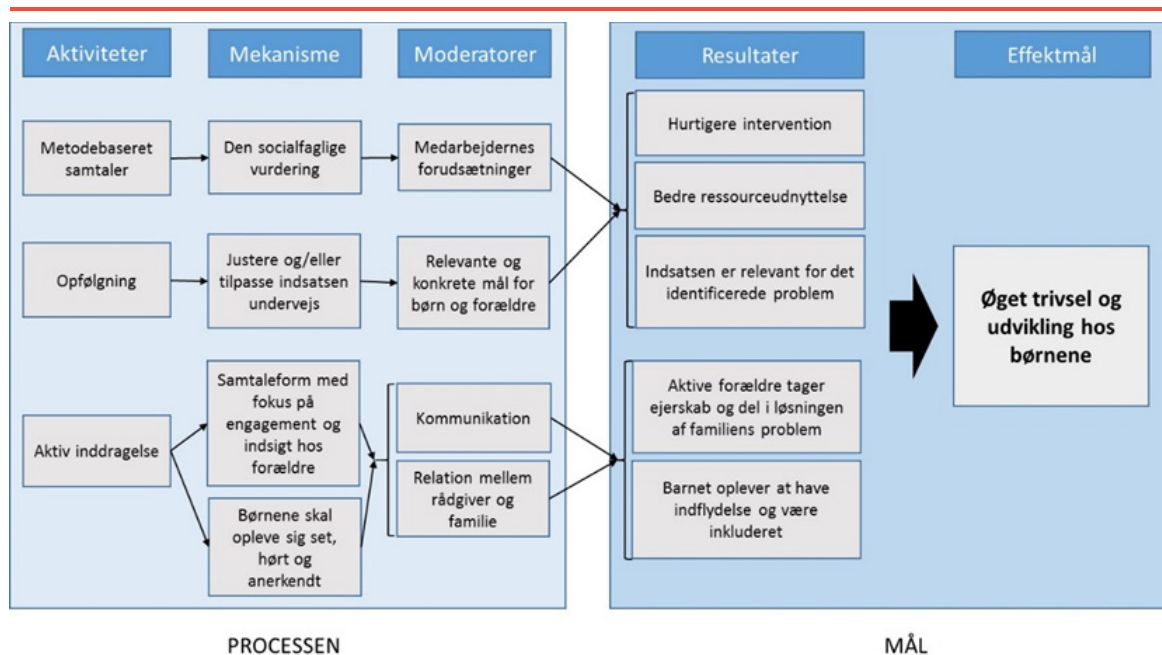
- Procesreglerne omkring afholdelse af børnesamtaler (§ 48 i Lov om social service) forud for, at der træffes afgørelser omkring barnet
- Procesreglerne om en børnefaglig undersøgelse (§ 50 i Lov om social service), der indebærer en række procedurekrav til indhold, form og tidsplan
- En række procedurer vedr. forældrehandleplan jf. § 54, stk. 2, 3. pkt., hvis rådgiveren skønner, den ikke er nødvendig
- Beskrivelse af formålet med støtten jf. § 140 stk. 1 og 3-7
- At melde tilbage til underretter i udvalgte sager
- Procesregler omkring opfølgning.

2.2 Forandringsteorien bag børne-frikommuneforsøget

Målet med forsøget er at udvikle og afprøve nye processer for udredning af barnets, den unges og familiens forhold, for fastsættelse af målsætninger og mål for indsatsen og for opfølgning i de enkelte sager.

Frikommunenetværkets fælles forandringsteoretiske grundlag på tværs af de tre forsøgskommuner er vist i figur 2.1 Som det ses, er det helt centrale outcome på lang sigt et ønske om at styrke børn og unges trivsel og udvikling. Ser man på den enkelte forsøgskommune, kan der være variationer og detaljer, som den overordnede forandringsteori ikke viser.

Figur 2.1 Overordnet forandringsteori for frikommunenetværket "Børn som vores vigtigste ressource"

Kilde: Gladsaxe, Guldborgsund og Ikast-Brandes fælles projektbeskrivelse.

2.3 Fra en lineær til en cirkulær forståelse af sagsforløb

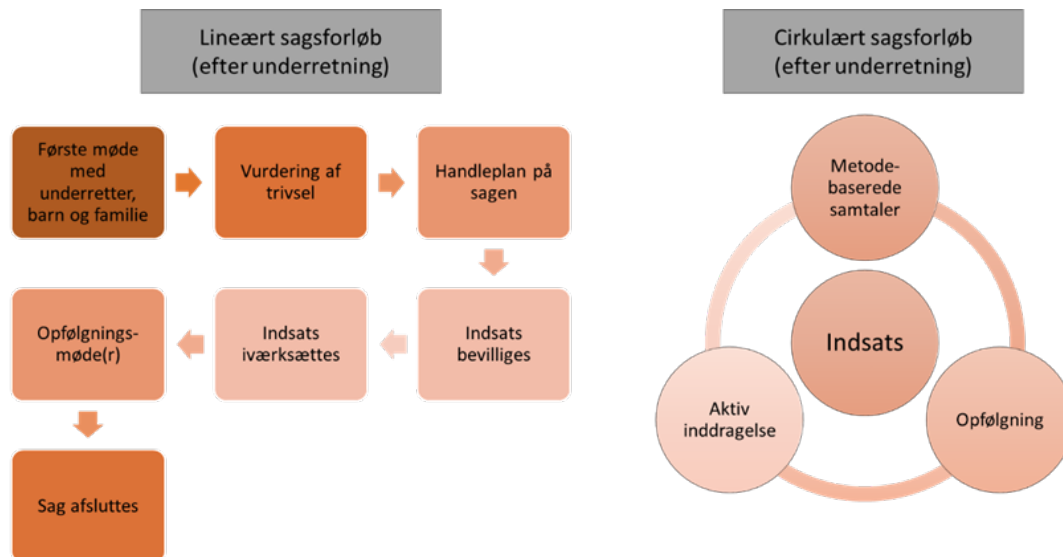
Gennem brug af systematiske procesredskaber skal familien involveres mere i løsningen af familiens egne problemer. Ønsket er at etablere en proces, der i større grad end tidligere understøtter dynamiske erkendelsesprocesser og læringsprocesser i familierne og har en mere agil tilgang til udredning og iværksættelse af indsatser. I ansøgningen om støtte til børne-frikommuneforsøget skrev kommunerne bl.a. følgende om den hidtidige arbejdsform:

*Undersøgelserne følger en lineær logik: At man får viden om et problem og bruger flere måneder på at undersøge det – ved at indhente oplysninger for derefter at konkludere, hvad problemet er, og hvad der skal gøres ved det. Familiernes liv er mere dynamisk og omskifteligt, og derfor vil undersøgelses konklusioner ofte være forældede, inden socialrådgiveren er færdig med dem. Det, der startede med at være problemet, vil fra tid til anden have udviklet sig i mellemtiden, eller der vil være opstået helt nye problemer.*⁴

⁴ Ansøgning om frikommuneforsøg 2016-2019 - Tema: "Børn som vores vigtigste ressource" (31. maj 2016).

I stedet ønsker kommunerne at anskue sagsarbejdet som en løbende udviklingsproces, hvor inddragelse, socialfaglig vurdering, indsatser og opfølgning ikke ses som en lineær proces fra A til B, men som en proces, hvor de forskellige elementer tages ind og revideres alt efter det aktuelle behov.

Figur 2.2 Fra lineær til cirkulær proces i sagsarbejdet

Kilde: Gladsaxe, Guldborgsund og Ikast-Brandes fælles projektbeskrivelse.

Som et led i den mere dynamiske tilgang til familierne og deres problemer arbejder de tre kommuner ud fra en løsningsfokuseret tilgang (Signs of Safety er eksempel på en løsningsfokuseret tilgang), som har fokus på empowerment-tænkning og et stærkt fokus på ressourcerne hos familierne selv og deres netværk. Ligeledes gør kommunerne til dels op med en klassisk "årsags-løsnings"-filosofi, hvor barnet og familiens problemer kan trackes tilbage til én bestemt årsag (fx en forælders psykiske sygdom). I stedet arbejder man ud fra en tilgang, hvor der ikke er fokus på én bagvedliggende mekanisme, der kan forklare alle udfordringer, men til gengæld fokus på de problemer, familien synes er meningsfulde at arbejde med. Nørrelykke (2016) beskriver udviklingen over mod den løsningsfokuserede tilgang således:

En af de teorier, der vandt gehør, var Human Ressource-teorien, der fokuserer på ressourcer i stedet for problemer, og netop det fokusskifte fik direkte indflydelse på udførelsen af praktisk socialt arbejde, idet socialrådgiverne fra slutningen af 1980'erne begynder at arbejde ressourceorienteret og løsningsfokuseret i stedet for problemorienteret. I det ressourceorienterede sociale arbejde tages der udgangspunkt i borgerens her og nu-situation og muligheder og ikke så meget i borgerens fortid og mangler. (Nørrelykke, 2016: s. 35)

De tre hovedelementer i en løsningsfokuseret tilgang er for det første, hvad der skaber bekymring for barnet; for det andet, hvad der faktisk ser ud til at gå godt, eller hvor der er ressourcer; og endelig hvad der skal gøres, og hvem der gør hvad (jf. også Munro & Turnell, 2018).

Det er vigtigt at være opmærksom på, at børne-frikommuneforsøget udelukkende retter sig mod problemstillinger, som skønnes af kunne afhjælpes via forebyggende foranstaltninger. Det vil sige, at sager med karakter af vold og overgreb, eller hvor man fra start har en overvejelse om, at sagen kan munde ud i foranstaltninger uden samtykke, fx en tvangsanbringelse, ikke er i forsøgets målgruppe. Her skal kommunerne bruge de klassiske tilgange og redskaber, inkl. § 50-undersøgelse etc., som er gældende lov i alle andre kommuner.

2.4 Kort beskrivelse af børne-frikommuneforsøget i de tre kommuner

I det følgende er der tre små beskrivelser af børne-frikommuneforsøget set fra den enkelte kommunes perspektiv. I bilag 1 er der mere fyldige beskrivelser, udarbejdet af de respektive kommuner.

2.4.1 Gladsaxe Kommune

Det helt overordnede formål med Gladsaxe Kommunes frikommuneforsøg er at skabe mere tid til familierarbejdet og bedre kvalitet i sagsarbejdet ved at skære ned på rådgivernes administrative tid foran computerskærmen. Fokus er på at sikre *øget inddragelse og effekt*.

Hurtigst muligt efter kontakt med familien udarbejdes et afklaringsnotat og en dertilhørende handleplan, der muliggør en kortere proces fra identifikation af familiens problemstillinger til iværksættelse af hjælp og støtte. Der sker en hyppigere kontakt og inddragelse af familien, end den lovpligtige opfølgning foreskriver. Rådgiveren er hurtigere til at være opsøgende på familien fra start, så familierne oplever, at rådgiveren er initiativtager allerede fra første kontakt.

Socialrådgiverne foranstalter i højere grad sig selv i sagsforløbene – bl.a. ved selv at yde kortere rådgivnings- og vejledningsforløb til familierne i henhold til servicelovens § 11 stk. 3. Socialrådgiverne anvender Feedback Informed Treatment (FIT), hvor man måler på familiernes oplevelse af samarbejdet, og om der sker de ønskede forandringer. FIT er med til at sikre, at sagsforløbene drejer sig om det, familierne oplever som vigtigt, og hjælper socialrådgiverne med at tilrettelægge og justere i forløbene.

Frikommuneforsøget i Gladsaxe Kommune er en reaktion på den uoverensstemmelse, der er imellem de mange retslige krav i serviceloven, som skulle gavne borgerens retssikkerhed og sikre en god sagsbehandling, og på børn og unges oplevelse af manglende inddragelse og indflydelse på egen situation (Jensen, 2014). De mange juridiske forpligtigelser fører ikke i sig selv til godt socialt arbejde. Derfor har kommunen ønsket at skifte fokus fra lovmedholdelighed til øget kvalitet og progression for familierne.

I 2015 besluttede man at nedbringe sagstallet pr. rådgiver, aktuelt fra gennemsnitligt 39 til 25,8 sager pr. socialrådgiver. Den efterfølgende erkendelse var dog, at et lavere sagstal ikke alene sikrede øget kvalitet. Det krævede nye tilgange i det socialfaglige arbejde. På den baggrund ønskede Gladsaxe Kommune at iværksætte et frikommuneforsøg og at implementere FIT i Familieafdelingen. Formålet var at frigive endnu mere af rådgivernes tid til at implementere en øget kvalitativ tilgang i det socialfaglige arbejde. For socialrådgiverne indebærer FIT en mere proaktiv rolle over for familierne, hvor de skal sikre hyppig kontakt og inddragelse. Udvalgte medarbejdere er FIT-eksperter, som står for intern kompetenceudvikling og implementering blandt medarbejdere og ledelse.

Siden starten af 2019 har ledelsen af Familieafdelingen aktivt benyttet FIT-data til at følge den faglige udvikling af sagsarbejdet. Fra august 2019 har man desuden udviklet ledelsesinformation med udgangspunkt i fagsystemet SBSYS til at monitorere sagstidernes længde, frekvensen af kontakt og inddragelse af familierne m.m.

Gladsaxe Kommune indgik i 2017 en partnerskabsaftale med Københavns Professionshøjskole (KP) om at udføre følgeforskning i forbindelse med brugen af FIT i myndighedsafdelingen, sådan at FIT som tilgang kan udbredes til andre kommuner, såfremt Gladsaxe Kommunes forsøg viser gode resultater.

Det organisatoriske samspil

I Gladsaxe Kommune blev der kort tid efter iværksættelse af frikommuneforsøget taget en beslutning om at indsætte en ny ledelse af Familieafdelingen. I kølvandet herpå blev der gennemført en omorganisering i Familieafdelingen med henblik på at sikre en tættere faglig ledelse af rådgiverne. Disse strukturelle ændringer har haft en positiv indvirkning på implementeringen af frikommuneforsøget. Med nye kulturbærere i ledelsen, som udøver en tættere faglig ledelse af rådgiverne, har der helt naturligt været mulighed for at gennemføre en kulturforandring blandt rådgiverne fra en administrativ rolle til en mere proaktiv rolle over for familierne. Som resultat af de strukturelle ændringer og frikommuneforsøget har Gladsaxe Kommune også oplevet et fald i omsætningen af rådgivere. Dette står i modsætning til før frikommuneforsøgets iværksættelse, hvor kommunen oplevede en stor udskiftning blandt medarbejderne.

2.4.2 Guldborgsund Kommune

Det overordnede formål med Guldborgsund Kommunes deltagelse i børne-frikommuneforsøget "Fra dokumentation til styrket inddragelse og relation" er at øge barnet/den unges trivsel ved at forkorte varigheden af sagsbehandlingstiden fra underretning til handling samt at styrke barnet/den unges og forældrenes deltagelse i processen med at afsøge løsningsmuligheder og realisere de aftalte handlinger. Derudover skal forsøget sikre, at fagpersoner, netværk og familie arbejder ud fra et fælles mål og sammen prioriterer og koordinerer deres aktiviteter og ressourcer for at skabe en bedre sammenhængende socialfaglig indsats. Metoden hertil er (bl.a.) den løsningsfokuserede tilgang, og værktøjet hertil er it-plattformen GUSA.

GUSA-dialog – **G**uldborgsunds **S**amarbejdsmodel – er en elektronisk dialogplatform til tværfagligt samarbejde omkring familien og har i sin nuværende form været brugt siden starten af 2017. En GUSA-dialog oprettes sammen med familien, når der opstår en bekymring for et barn, som skal håndteres tværfagligt, men hvor bekymringen ikke er så stor, at der skal sendes en underretning. GUSA-dialog tager afsæt i hele familiens situation og kvalificerer en koordineret forebyggende indsats i tæt samarbejde med familien.

Alle, der er inviteret ind i dialogen som fagpersoner eller familiens netværk, kan byde ind med deres input. GUSA-dialog bygger på LØFT-tankegangen (**L**øsnings**F**okuseret **T**ilgang), hvor der er fokus på familiens ressourcer og på, hvordan professionelle og netværk kan understøtte familien på vej mod bedre trivsel. GUSA-dialog består af tre procesunderstøttende redskaber, der skal strukturere samarbejdet mellem forældre og fagprofessionelle og sikre, at forældrene får nemmere ved at deltage som medspillere i arbejdet med deres barns trivsel:

Dialoginput: Elektronisk spørgeskema til at indhente oplysninger fra netværket omkring barnet. I skemaet beskrives bekymringen, undtagelser herfor og konkrete løsningsforslag.

Børnelineal: Et redskab til vurdering af barnets trivselsniveau, der anvendes af professionelle og barn/familie til at fastlægge bekymringsgraden (på en skala fra 1-10) af barnets udfordringer.

Mål & Plan: Elektronisk aftaleskema, hvor forældre og børn, sagsbehandler og øvrige fagpersoner og familiens netværk beskriver aftaler/indsatser, herunder mål, handlinger, og hvem der er ansvarlig.

I mange kommuner er familiedialog (i Guldborgsund betegnet GUSA-dialog) brugt alene før underretning, hvilket ligeledes har været et fokusområde i Guldborgsund Kommune. Men i Guldborgsund Kommune er det også muligt at bruge GUSA-dialog parallelt med en myndighedssag. Hvis bekymringen får en mere alvorlig karakter, kan der med samtykke fra familien laves en dialogbaseret un-

derretning. Her inviteres en myndighedsrådgiver ind i en eksisterende GUSA-dialog, hvis der formodes at være behov for støtte efter servicelovens bestemmelser som supplement til øvrige aktiviteter, der foregår i GUSA-dialogen.⁵

Brug af GUSA-dialog i frikommuneforsøget

I børne-frikommuneforsøget er GUSA-dialog som noget nyt det primære værktøj i myndighedsarbejdet. Myndighedsrådgiverne anvender GUSA-dialog og redskaberne "Dialoginput", "Børnelinealen" og "Mål & Plan" i samarbejdet med barnet/den unge, familien, fagpersoner og netværk til at inddrage, udrede og følge op på den sociale sag. Myndighedsrådgiver vil i forsøget oprette sagen i DUBU, og akter og beslutninger journaliseres i DUBU for at afprøve, hvilken betydning fuld aktindsigt har for familien og barnets oplevelse af at være deltager i egen sag. Med GUSA-dialog som fælles it-system er al information i en myndighedssag som udgangspunkt tilgængelig for familien.

Rådgiveren er tovholder på sagen og sørger for indkaldelser til netværksmøder og for at dokumentere i GUSA-dialogen. I forhold til normal praksis giver forsøget mulighed for hyppigere opfølgning med familien. Det dokumenteres i GUSA-dialog i form af dialoginput fra netværksmøderne og aftalte mål samt opfølgning på disse. Derudover er udviklingen i trivsel over tid et væsentligt parameter i forsøget. Det kan i GUSA-dialog dokumenteres ud fra børnelinealens skalering af barnets trivsel.

Myndighedsrådgiverens rolle er i forsøget væsentlig anderledes end en traditionel myndighedsrådgiver. GUSA-dialog kræver, at myndighedsrådgiver kan involvere og skabe refleksion sammen med barnet og familien på netværksmøderne og sammen finde løsninger. Myndighedsrådgiver skal kunne invitere relevante deltagere ind og kunne facilitere både dialogen og netværksmødet. På netværksmødet skal myndighedsrådgiver samtidig nedskrive en handleplan (Mål & Plan), så det bliver synligt allerede på mødet, hvem der skal gøre hvad inden næste netværksmøde. Derudover skal myndighedsrådgiver kunne bruge hyppig opfølgning til at justere på indsatser om nødvendigt.

Forudsætninger for frikommuneforsøget i Guldborgsund Kommune

Forsøget gennemføres i en afgrænset geografi af kommunen, hvor der bor ca. 1.500 børn og unge i alderen 0-17 år. Til forsøget er knyttet fire socialrådgivere i Børn og familie (0-14 år) samt en deltidssansat rådgiver i Ungeenheden (fra 15 år). Rådgiverne er knyttet til tre dagtilbud og tre skoler.

GUSA-dialogs organisatoriske forankring i Guldborgsund Kommune

Brugen af GUSA-dialog går på tværs af fem fagcentre på børne- og voksenområdet, i alt ca. 60 dagtilbud, skoler og afdelinger. For at opnå en forankring og implementeringskraft hele vejen rundt er der siden start uddannet omkring 1.400 medarbejdere i de fem centre i brugen af GUSA-dialog. Herudover er der særligt uddannede GUSA-ambassadører samt GUSA-vejledere, som kan hjælpe både med det tekniske og med indholdet i dialogerne. Herudover er der nedsat en styregruppe, som består af de fem centerchefer og en direktør, som sammen beslutter procedurer og retningslinjer for brug af GUSA-dialog på tværs af alle involverede.

2.4.3 Ikast-Brande Kommune

Det overordnede mål med Frikommuneforsøget "Relation frem for dokumentation – samtaler, inddragelse og opfølgning" er at øge trivslen blandt udsatte børn, unge og familier i Ikast-Brande Kommune gennem tidligere indsats, hurtigere opfølgning og større effekt. Derudover er målet, at der opnås en større tilfredshed med indsatserne hos familierne. I det følgende beskrives forsøgets centrale elementer.

⁵ Dialogbaseret underretning må aldrig benyttes ved viden eller mistanke om vold og overgreb.

Ny form for underretninger: Når der opstår en bekymring for et barn eller ung, skal underretter ikke længere sende en skriftlig underretning. De skal i stedet booke et underretningsmøde gennem et digitalt kalendersystem. På mødet deltager en socialrådgiver fra Familierådgivningen, forældremyndighedsindehaverne, barnet/den unge og den person/institution, som ønsker at underrette. Underretningsmøderne bliver fast afholdt i Ikast, Brande og Nørre Snede tre gange om ugen.

Signs of Safety og tavlemøder: Socialrådgiverne i Familierådgivningen anvender i alle børnesager omkring udsatte børn/unge og familier Signs of Safety, som med en løsningsfokuseret referenceramme har netværksmøder, hyppig opfølgning og inddragelse som grundelementer. På netværksmødet skrives al central information om barnet eller den unge på en stor tavle. Når mødet er færdigt, tager socialrådgiveren et billede af tavlen som den centrale fælles dokumentation, der journaliseres i familiens sag. Socialrådgiveren laver på baggrund af netværksmødet en socialfaglig vurdering, som ligger til grund for indsatsen.

Udarbejdelsen af mål med indsats: Når Familierådgivningen faciliterer underretnings- og netværksmøder, sker der en italesættelse af, hvilke forandringer der er nødvendige for, at barnet eller den unge kommer i trivsel. Ud fra denne dialog formuleres først et overordnet formål og de efterfølgende målsætninger, som skal indfries. Derved er forældrene, det private og det professionelle netværk inddraget i målformuleringen og vidende om, hvilken retning der arbejdes i, samt hvem der har ansvaret for hvilke mål. I første omgang søges altid løsninger og ressourcpersoner i barnets eller den unges netværk, som kan understøtte den ønskede forandring. Er det ikke tilstrækkeligt, iværksætter Familierådgivningen støtte.

Hurtigere indsats og hyppigere opfølgning: Målet er at forkorte ventetiden fra underretning, til der iværksættes støtte ude i familien. Senest 6 uger efter, at der bookes underretningsmøde, er der foranstaltet støtte i familien. Derudover vil der blive fulgt mere intenst op. Første opfølgning er senest 6 uger efter, at støtten er i værksat, og derefter senest hver 6.-12. uge, alt afhængig af problemstilling.

Inddragelse af barnet/den unge: Intentionen er at øge involveringen af barnet/den unge. De bør som udgangspunkt altid deltage på underretnings- og netværksmøder. Inddragelsen sker altid i tæt samarbejde med forældremyndighedsindehaverne og de professionelle for at skabe optimal tryghed. Alle børn fra 6-17 år udfylder efter deltagelse på møder et skema om oplevelse af inddragelsen.

Nye arbejdsgange i forbindelse med frikommuneforsøget

Fritagelserne betyder, at der er udarbejdet nye arbejdsbeskrivelser og retningslinjer, som socialrådgiverne i Familierådgivningen arbejder ud fra. Der er også nye arbejdsgange for skole- og daginstitutionsområdet, bl.a. i form af den nye måde at underrette på. Derfor har implementeringen haft et sideløbende fokus på at klæde samarbejdspartnere på til de nye roller samt iværksat en række tiltag for at understøtte disse. Målet er, at de nye arbejdsgange og færre dokumentationskrav forbedrer processen, fra der modtages en underretning, til den rette indsats iværksættes i familien.

Kompetencemæssige tiltag til at understøtte frikommuneforsøget

Ikast-Brande Kommune har siden 2013 arbejdet efter Signs of Safety. Socialrådgiverne er løbende blevet opkvalificeret i metoden og har fået styrket deres kompetencer inden for spørgeteknikker, mødeledelse, inddragelse af barnet/den unge og privat såvel som professionelt netværk. Mødeledelse og børneinddragelse fylder meget i frikommuneforsøget, og det er et område, der fortsat har meget ledelsesmæssig fokus.

Organisatoriske og ledelsesmæssige tiltag til at understøtte frikommuneforsøget

Med henblik på at understøtte frikommuneforsøget er der i Børne- og Familieafdelingen nedsat en styregruppe blandt ledere, projektleder og konsulenter, der følger forsøget tæt og derved er i stand til at håndtere de udfordringer, som løbende opstår. Derudover er der faste ledermøder, hvor Børne- og Familiechefen sammen med direktør samt skole- og dagtilbudschef løbende drøfter frikommuneforsøget. Dette er med til at sikre den nødvendige opbakning fra samarbejdspartnere. Samtidig har medarbejderinddragelse haft stor betydning forud for frikommuneforsøget, fx løbende inddragelse i udarbejdelsen af de nye arbejdsgange og i at finde løsninger på udfordringer undervejs i forsøget. Dette har været med til at sikre engagement og ansvarlighed i medarbejdergruppen.

3 Bedre trivsel hos børnene

Som det fremgår af børne-frikommuneforsøgets forandringsteori (se figur 2.1 i kapitel 2), er det centrale outcome for forsøget på langt sigt børnenes trivsel. Gennem nye arbejdsformer med hurtigere forløb, hyppigere dialog med familien samt tættere inddragelse af børn og forældre i egen sag er det forventningen, at børnene vil trives bedre. Det er indlysende, at det er nødvendigt med et ganske langsigtet perspektiv her. Det er ikke blot et spørgsmål om at trives bedre 3 eller 6 måneder efter indsatsens start. Skal man for alvor rykke ved trivslen, handler det om, at børn og unge på langt sigt trives bedre – hvilket ideelt set afspejler, at de er blevet styrket i at håndtere deres eget liv bedre sammen med familien. Af naturlige årsager er det ikke muligt for dette projekt at have så langsigtet et perspektiv.

Vi har fået adgang til udvalgte data om børnenes trivsel. Dels har kommunerne indsamlet data om de berørte børn og unges trivsel. Og dels har vi spurgt til trivselsdimensionen i de kvalitative interview i kommunerne og i spørgeskemaet til rådgiverne.

I det følgende beskriver vi først, hvordan de tre kommuner arbejder med at indsamle data om børnenes trivsel, og dernæst, hvad de hidtil indsamlede trivselsdata peger på.

3.1 Indsamling og anvendelse af kommunale trivselsdata

3.1.1 Indsamling og anvendelse af trivselsdata i Gladsaxe Kommune

Gladsaxe Kommune bruger Outcome Rating Scale (ORS) i dialogredskabet FIT til at måle børnenes trivsel. Rådgiver skal ved starten af møder bede børn fra omkring skolealderen (afhængigt af modenhed) om at score sig selv. Disse målinger foretages ved hvert møde, dog maksimalt en gang ugentligt. Scoringen sker på rådgiverens tablet. Det er ifølge fokusgruppeinterviewet rådgivernes erfaring, dels at redskabet er anvendeligt også til ret små børn, dels at det at give barnet eller den unge en tablet og fx ikke et papirspørgeskema ser ud til at gøre det attraktivt for børnene at score sig selv. Gladsaxe Kommune søger også at indsamle trivsels-scoringer fra forældre og relevante samarbejdspartnere omkring barnet, såkaldte "parallelbedømmelser", med det formål at få de forskellige aktørers opfattelse af det samme barns trivsel.

Målet med FIT er – ud over trivselsmålingen – at få implementeret en kultur, hvor samarbejdsrelationen til barnet og involvering af forældre og samarbejdspartnere er i fokus. FIT giver rådgiveren mulighed for at monitorere den udvikling, der sker for barn og familie i de enkelte forløb, og på den baggrund at justere forløbet, såfremt den ønskede effekt udebliver.

Beslutningen om at anvende FIT i den daglige sagsbehandling hos myndighedsrådgiverne betød, at rådgiverne skulle igennem en større omlægning af arbejdet og implementere en ny måde at involvere familierne på. Som i alle andre udviklingsprojekter har også denne omstillingsproces helt naturligt skabt en række udfordringer og modstand i organisationen, som ledelsen har måttet håndtere. Dette er imødekommet gennem årene bl.a. ved en massiv kompetenceudviklingsproces, hvor kommunen bl.a. har haft den amerikanske udvikler af FIT på besøg. Familieafdelingen har organiseret sig med en styregruppe, der følger FIT-implementeringsprocessen tæt. I styregruppen sidder såvel positive som kritiske medarbejdere, hele ledelsen af familieafdelingen samt FIT-konsulenter, der står for kompetenceudvikling og implementering af FIT. Jævnligt arrangeres efteruddannelse, og familieafdelingen arbejder med "stop-op"-dage, hvor *alle* forholder sig til udfordringer i forsøget.

I spørgeskemaundersøgelsen til rådgiverne og i fokusgruppeinterviewet er der en relativt stor tilfredshed med brugen af FIT, nu hvor man har været i gang i 2½ år, om end vurderingen af redskabet naturligvis svinger lidt. Nogle rådgivere er i de åbne kommentarer i spørgeskemaet meget positive og oplever, at det har medført en stor forandring i den måde, de får involveret ikke mindst børnene på. Andre oplever redskabet som godt, men at det ikke i sig selv har medført store forandringer i deres arbejde. I spørgeskemaundersøgelsen anfører rådgiverne bl.a. som åbne kommentarer:

FIT er et enkelt og brugbart redskab til at danne sig et overblik over, hvordan et barn opleves i de forskellige arenaer. Det tjener som en hurtig sikkerhedspejling i forhold til et barns og en families trivsel. Det er et glimrende værktøj til dialog med både børn og voksne. (Spørgeskemakommentar, rådgiver, Gladsaxe)

Jeg anser FIT som værende et bærende redskab i forhold til at udvikle en bedre relation imellem barnet/familien og rådgiver og derved på sigt give rådgiveren et bedre grundlag for at lære barnet/familien at kende og kunne tilrettelægge og justere indsatser, så de imødekommer støttebehovet. (Spørgeskemakommentar, rådgiver, Gladsaxe)

Flere svar indikerer, at de ser FIT i sammenhæng med de øvrige forandringer i børne-frikommuneforsøget. Mange udsagn viser således en tydelig kobling, hvor de oplevede positive virkninger er et resultat af mange og samvirkende processer:

FIT er med til at understøtte mine faglige vurderinger, således at jeg sikrer mig et bedre og skarpere sagsforløb. Derudover gør FIT, at jeg har en tættere dialog samt et bedre samarbejde med forældre, bl.a. fordi jeg som rådgiver har mere tid til dem og bruger mindre tid på det skriftlige arbejde (...) forældrene/familierne oplever at få hurtigere hjælp og støtte. Derudover oplever jeg, at FIT er et fantastisk dialogredskab i børnesamtaler, idet det bliver brugt som noget fælles tredje, og det derved kan åbne op for nogle ting i barnets liv. (Spørgeskemakommentar, rådgiver, Gladsaxe)

3.1.2 Indsamling og anvendelse af trivselsdata i Guldborgsund Kommune

Guldborgsund Kommune har uden for frikommuneforsøgets regi indført en it-baseret dialogplatform, GUSA, hvor al information om familien er samlet på tværs af fagområder. Måleredskabet Børnelinealen er et af tre elementer i GUSA-dialogen og bruges til at vurdere barnets aktuelle trivselsniveau. Her scores barnet på en skala fra 1-10 i forhold til bekymringsgraden for barnet. Tanken er, at Børnelinealen med tiden skal anvendes i alle myndighedssager til at måle udviklingen i barnets trivsel fra start til slut. Som grundlag for at lave trivselsvurderingen er der udarbejdet en Trivselsguide, som bl.a. arbejder med, hvorvidt bekymringsniveauet er grønt, gult eller rødt.

Der skal i princippet foretages en trivselsmåling, når rådgiver første gang møder familien, fx efter en underretning om barnet. Her skal myndighedsrådgiver i dialog med forældre, barn og underretter fastlægge en første "her og nu"-vurdering af barnets/den unges trivselsniveau (1-10). Før det bliver en myndighedssag, kan fx en imidlertid lærer oprette en dialog i GUSA om en elev, der har nogle udfordringer. Denne dialog deler læreren med forældrene og barnet – men det er ikke sikkert, at rådgiveren i familieafdelingen er inde i dialogen i første instans. Det afhænger af den information, der kommer frem i dialogen og skolens møde med familien. Scores barnets trivsel til 5,5 eller mindre på Børnelinealens skala, skal den, der har oprettet dialogen, underrette familieafdelingen.

På første møde skal myndighedsrådgiveren i samråd med familien finde ud af, hvilke andre der skal spørges om barnets trivsel. Og såfremt forældrene og børn på 15+ år samtykker, kan disse personer modtage en invitation og et log-in til GUSA. Her kan de både komme med deres aktuelle her og nu-

vurdering af barnet ved at score barnets trivsel på Børnelinealen og med mere kvalitative betragtninger omkring barnets situation. Når trivselsvurderingen og den medfølgende vurdering af barnets situation uploades i GUSA, har både barn, forældre og rådgiver adgang til at læse dette. Det er altså en væsentlig pointe i Guldborgsunds måde at arbejde på, at *alle har adgang til den samme viden* omkring barnet, og ikke mindst, at forældre og barn selv kan se, hvad der står i GUSA om dem. En rådgiver fra Guldborgsund skriver som kommentar i spørgeskemaundersøgelsen:

I og med at vi i frikommuneforsøget afholder hyppigere opfølgninger, møder og samtaler med både familien og barnet, inddrages barnet meget mere i deres egen sag. Ligeledes arbejder vi sådan, at inden hvert netværksmøde skal afholdes, afholdes der en børnesamtale (...). Ved netværksmødet er barnet altid first speaker – og hele mødet kommer til at tage udgangspunkt i børnesamtalen og det, barnet definerer som værende et problem (...). I og med at barnet inddrages så meget, opleves det som, at barnet tager ejerskab i gerne at ville være med til at finde løsninger. Hvilket giver barnet en større tro på egne evner. (Rådgiver Guldborgsund, åben kommentar i spørgeskemaundersøgelse)

Rådgiveren skal anvende trivselsmålingen og de indkomne vurderinger af barnets trivsel til dialog med familien om problemer og mulige løsninger. Der udformes et digitalt "edderkoppediagram" med de forskellige parter trivselsscorer, så man kan følge udviklingen i de samme parter scoring af barnet over tid. Det tydeliggør, hvis der er områder, hvor barnets trivsel vedbliver at være lav, fx i skolens vurdering.

En af samarbejdspartnerne fremhæver, at det er en udfordring at lære at arbejde med Børnelinealen, uden at det stjæler for megen tid fra mødet:

Det [Børnelinealen] kommer hurtigt til at tage fokus. Så bruger vi linealen hurtigt i 20 minutter. Men jeg synes, det er vigtigere med at afdække behov: Hvad gør vi nu og de næste 2 måneder? Og så er det ofte Børnelinealen, som skrottes [på det aktuelle møde] (...) Derudover har vi en del forældre, som ikke er gode i skriftsprog. Så er det vigtigt, at vi danner relation mv., så alle føler, at der sker noget. Og derfor lægger vi Børnelinealen væk. (Samarbejdspartner Guldborgsund, åben kommentar i spørgeskemaundersøgelse)

Her er således et opmærksomhedspunkt i den fremtidige implementering af redskabet.

3.1.3 Indsamling og anvendelse af trivselsdata i Ikast-Brande Kommune

Ikast-Brande bruger Signs of Safety (SOS) som procesredskab i arbejdet med børn i udsatte positioner. På netværksmødet indsamles og udveksles information om barn og familie. Flere rådgivere udtrykker i spørgeskemaundersøgelse og i fokusgruppeinterview, at de oplever, at mange børn hurtigere trives bedre end før, og at det er betinget af flere samvirkende mekanismer, som både handler om bl.a. inddragelse og ansvarliggørelse af forældrene og om at kunne handle hurtigt.

Oprindeligt var det tanken, at alle involverede parter på netværksmøderne skulle score barnets trivsel, men dette fungerede ikke i praksis, fordi dette trivselsredskab er udviklet som et redskab til dialog, ikke til en objektiv måling af barnet. Herefter justerede man arbejdsgangen til nuværende praksis. Her udarbejder rådgiver en socialfaglig vurdering af barnets problematikker på 5-10 linjer og scorer barnets trivsel på en skala fra 0-10, hvor 0 er meget dårlig trivsel, og 10 er meget god trivsel. Således kan rådgiveren følge sin egen vurdering af barnets/den unges trivsel over tid.

Ambitionen er, at der fremover skal genereres systematiske trivselsdata efter stort set de fleste møder med barn og familie. Flere rådgivere i Ikast-Brande Kommune oplever en tydelig forbedring

af børnenes trivsel, og at denne forbedring i trivslen ofte opstår tidligere end før, fordi familieafdelingen er mere agil som følge af omlægningen af ressourcer fra administration til direkte dialog med familierne:

Jeg ser, at vi kommer tidligere ind og løser problemerne, hvorved barnet oplever at komme hurtigere i trivsel, herunder at vi tager seriøst hånd om deres vanskeligheder og handler på det, de siger (...), hvorved barnet oplever sig mere anerkendt, forstået og hjulpet. (Spørgeskemaundersøgelse til rådgivere, Ikast-Brande)

3.2 Trivselsdata fra Gladsaxe og Ikast-Brande Kommuner

Som nævnt ovenfor har vi til midtvejsevalueringen fået adgang til udvalgte trivselsdata fra to kommuner.

Gladsaxe: Medio 2019 bruger rådgiverne FIT – herunder trivselsmålingen af børn (ORS) – i 85 pct. af de godt 1.000 løbende sager. Den gennemsnitlige positive ændring i borgerens trivsel er på 5 point, hvilket betragtes som en valid positiv forandring, der er så stor, at den ikke kan betragtes som en tilfældighed (i dette mål indgår alle borgere, for hvem der er scoret på FIT's trivselsskala i forsøgsperioden, børn som voksne).

Ikast-Brande: Her er man i gang med at implementere en trivselsmåling på børn, hvor man scorer barnet på en skala fra 0-10. Der findes endnu ikke aggregerbare data om trivsel. For de 25 sager fra 2018 i Ikast-Brande, som er udvalgt til vores case-analyse, og hvori der er foretaget en eller to scoringer af barnets trivsel, ligger trivslen mellem 3-6.

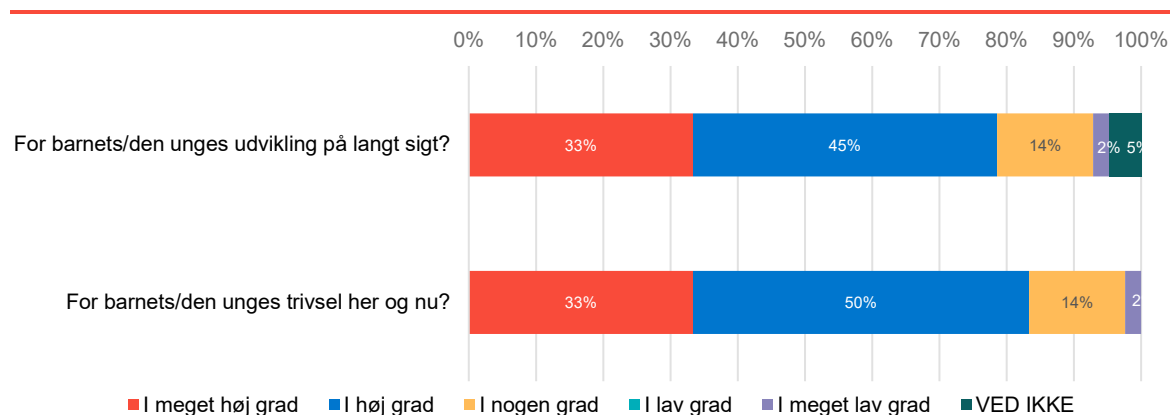
Der indgår ikke trivselsdata fra Guldborgsund i midtvejsevalueringen.

3.3 Spørgeskemabesvarelser om udviklingen i barnets trivsel.

Rådgiverne er i vores spørgeskemaundersøgelse blandt alle relevante rådgivere i de tre kommuner bl.a. blevet spurgt til deres vurdering af, hvilken virkning frikommuneforsøget ser ud til at have for barnets trivsel her og nu og på langt sigt.

Som det fremgår af figur 3.1, har rådgiverne en meget positiv vurdering af virkningen for børnene. 78 pct. vurderer, at det i høj grad eller meget høj grad har en positiv virkning i det lange perspektiv, mens forsvindende små andele er negative. På kort sigt – som er det, der er mest validt at udtale sig om på nuværende tidspunkt – ser 83 pct. i meget høj grad eller i høj grad en positiv forskel.

Figur 3.1 I hvilken grad vurderer du samlet set, at de nye metoder og arbejdsgange gør en positiv forskel for barnets/den unges udvikling hhv. på lang sigt og her og nu? (2019)

Anm.: N = 42.

Kilde: VIVEs spørgeskema til rådgivere i de tre kommuner. 2019.

3.4 Opsummering af børne-frikommuneforsøgets virkning på trivsel

Som det fremgår af ovenstående, er der en positiv vurdering fra rådgiverne i alle tre kommuner, når det gælder børnenes trivsel. Det ser vi både i fokusgruppeinterview med rådgiverne og på baggrund af spørgeskemaundersøgelsen til rådgiverne.

Omfanget af data, der kan dokumentere virkningen af børne-frikommuneforsøgets på børnene og de unge, er ikke stort endnu. Gladsaxe har gennem flere år har arbejdet med at implementere FIT i familieafdelingen og har derfor et kvantitativt mål for børns trivsel til rådighed. Man er oppe på at bruge FIT i 85 pct. af alle sagerne, og trivselsmålet Outcome Rating Scale viser på et aggregeret niveau en fremgang i børnenes trivsel over tid for alle børn. Guldborgsund og Ikast-Brande har endnu ikke aggregerede data til rådighed for større børnepopulationer, hvilket kan være en indikation på, at det er en af de forandringer i arbejdsgange, som kan være mere ressourcekrævende at implementere i praksis, og som derfor bør vies særlig opmærksomhed i den kommende periode.

4 "Ny" balance mellem dokumentation og dialog

Dokumentation har en central rolle i socialrådgiveres arbejde, og megen dokumentation er retligt reguleret fx i serviceloven eller forvaltningsloven. Man dokumenterer typisk for at vise, hvad man har gjort og med hvilken begrundelse. Op gennem 00'erne er dokumentationskravene til socialrådgivere i danske kommunale børn og unge-forvaltninger til stadighed blevet mere omfangsrige. I takt hermed er rådgiverarbejdet blevet mindre orienteret mod mødet med borgerne og mere orienteret mod de bureaukratiske opgaver (Dansk Socialrådgiverforening, 2015). Mange familieafdelinger er organiseret således, at rådgiveren foretager udredning og undersøgelse af en families udfordringer og træffer beslutning om eventuelle indsatser, mens selve indsatsen foregår hos fx en kommunal eller privat udfører. Det kan fx være kommunens familiecenter, som iværksætter et støttende samtaleforløb, eller en privat leverandør, som kommunen køber ydelser hos. Men rådgiveren slipper ofte en stor del af den "daglige" kontakt med familierne på dette tidspunkt i sagsforløbet.

Et centralt element i frikommuneforsøget er at omlægge ressourceforbruget hos rådgiverne i familieafdelingerne, sådan at de har mere tid til selve interaktionen med familierne og tilsvarende bruger mindre tid på dokumentation jf. projektets forandringsteori (se kapitel 2).

Frikommuneforsøgene har givet en ny mulighed for at gå mere radikalt til værks i forhold til at reducere de administrative byrder. Kommunerne har som nævnt fået mulighed for at blive fritaget for nogle af de administrative opgaver i forbindelse med regelforenklingen i forhold til seks specifikke regler i serviceloven jf. beskrivelsen af frikommuneforsøget i kapitel 2.

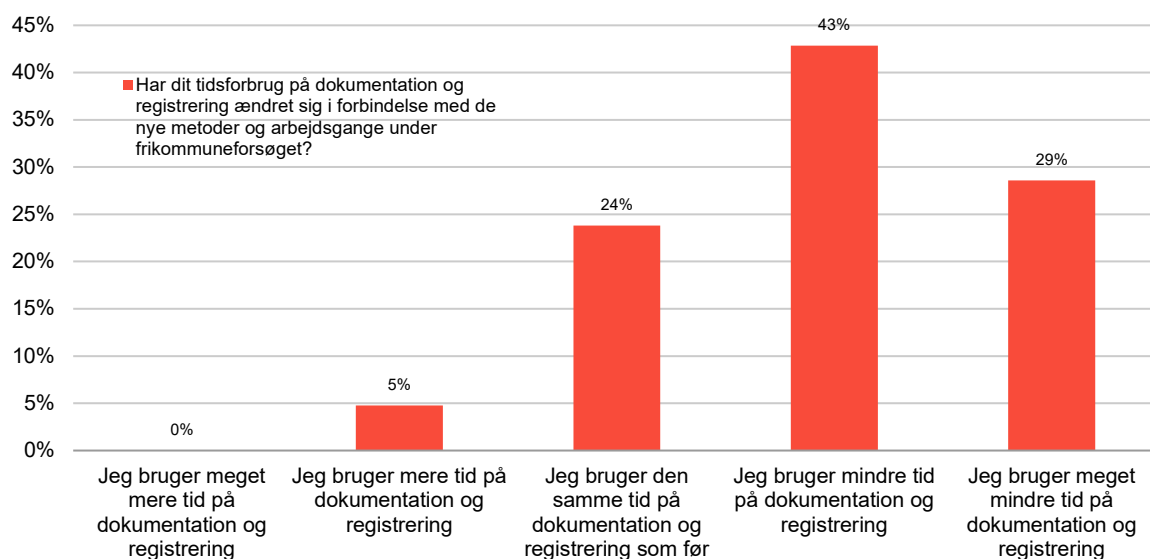
De tre kommuner har alle *omlagt deres dokumentation* væsentligt. Kommunerne har i praksis lidt forskellige procedurer for, hvordan de går frem i forhold til at undersøge og belyse sagen. Det kan typisk være, at der først afholdes et møde i forbindelse med en underretning om barnet. Derefter afholdes der et netværksmøde, som er den fremtidige mødeform. Og på baggrund af dette udarbejder rådgiver en kortfattet socialfaglig vurdering samt foretager en trivselsmåling på barnet. Den socialfaglige vurdering opridser de væsentligste udfordringer, hvordan man har aftalt med familien at gå til løsningen af dem, og hvordan det forventes at udspille sig. Det socialfaglige notat har lidt forskellige navne i de tre kommuner, og det gemmes og deles lidt forskelligt. Den væsentligste forskel til tidligere praksis er, at det er ganske kort, sammenholdt med mange af de § 50-undersøgelser, rådgiverne har udarbejdet gennem tiden – måske 1-2 sider. Her skal man erindre, at man i frikommuneforsøget har frasorteret de tungeste sager som fx vold, overgreb, tvangsanbringelse af barnet og andre foranstaltninger uden samtykke. Kommunernes arbejdsgange er nøjere beskrevet i bilag 3 i rapporten.

4.1 Hvor ser vi forandring?

Mindre dokumentation

Der er *for det første* en udbredt oplevelse af, at dokumentation og bureaukrati fylder mindre. 72 pct. af rådgiverne angiver i spørgeskemaundersøgelsen, at de bruger enten mindre eller meget mindre tid på dokumentation og registrering efter indførelsen af frikommuneforsøget (figur 4.1). 5 pct. oplever, at de bruger mere tid, mens det for 24 pct. – altså hver fjerde – opleves uændret.

Figur 4.1 Rådgivernes vurdering af tidsforbruget til dokumentation og registrering 2019

Anm.: N = 42.

Kilde: VIVEs spørgeskema til rådgivere i de tre kommuner. 2019.

Det mindre tidsforbrug på dokumentation opleves på tværs af kommuner som en stor aflastning, både praktisk og mentalt, som frisætter tid til andre aktiviteter, som er mere målrettet og direkte i forhold til familierne. Rådgiverne fortæller:

Afklaringsnotatet færdiggøres hurtigere end BFU'en [den børnefaglige undersøgelse]. Der er ikke oplevelsen af, at sagen ligger stille i 4 måneder. (Rådgiver, Gladsaxe)

Der er frigivet meget tid, idet der ikke udarbejdes børnefaglige undersøgelser, og denne tid bruges på familierne i stedet – dette genererer selvfølgelig noget administrativt i forhold til notatpligt, men ikke i samme omfang som en børnefaglig undersøgelse. (Rådgiver, Gladsaxe)

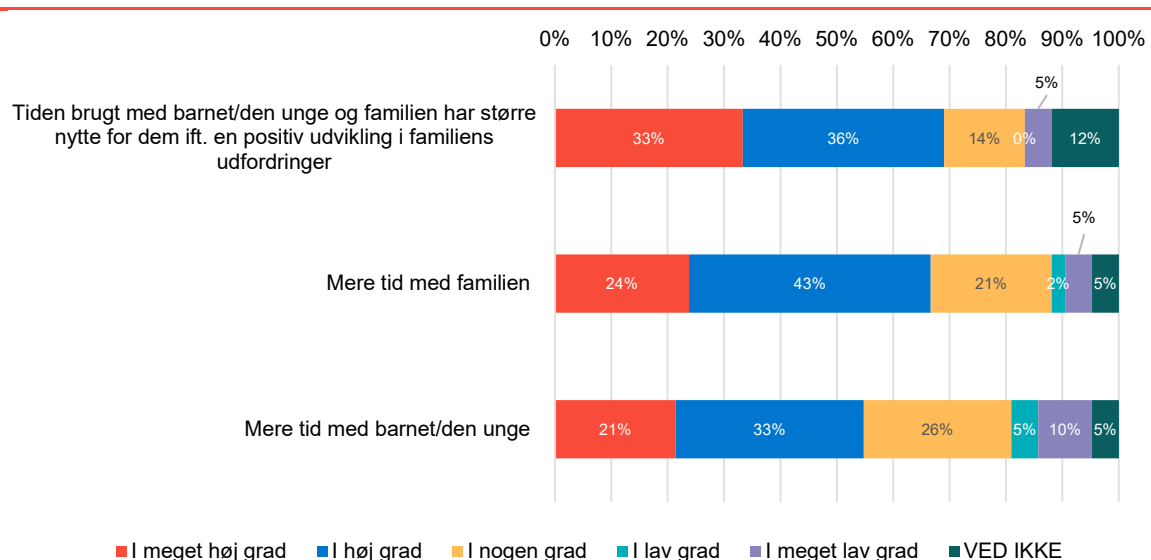
Der er hurtigere opfølgning og mulighed for at få planlagt et møde inden for få dage, såfremt der er behov for dette (...) borgerne oplever, at vi er nemme at få kontakt til (Rådgiver, Guldborgsund)

Jeg er meget begejstret for den hurtige indsats, vi yder i familierne, og at støtten iværksættes umiddelbart kort efter, der er fremsendt en underretning, hvilket også gør, at barnet får tiltro til, at vi sammen kan skabe en forandring. (Rådgiver, Ikast-Brande)

4.1.1 Mere dialog

For det andet beskriver både rådgivere og ledelse i alle tre kommuner, hvordan rådgiverne i forsøget er i meget hyppigere og tættere dialog med familierne (i kapitel 6 ser vi nærmere på selve involveringen af familierne). Det kommer bl.a. til udtryk i spørgeskemaundersøgelsen, hvor 67 pct. angiver, at de i høj eller meget høj grad bruger meget mere tid med familien end tidligere, og 54 pct. angiver, at de i høj eller meget høj grad bruger mere tid med barnet eller den unge. De angiver ydermere, at den ekstra tid med børn og familier er nyttig, idet den ifølge rådgiverne bidrager til at skabe en positiv udvikling hos familierne (figur 4.2).

Figur 4.2 Rådgivernes oplevelse af ændringer i tid med familie og barn samt nytten af den ekstra tid

Anm.: N = 42.

Kilde: VIVEs spørgeskema til rådgivere i de tre kommuner. 2019.

Det vigtige er, "at familien ikke føler, at de møder "en mur" i kontakten med kommunen", men "at familien oplever, at rådgiver er "mere tilgængelig", skriver en rådgiver i spørgeskemaundersøgelsen som et af de vigtigste resultater af de nye arbejdsgange. En anden rådgiver opsummerer de oplevede forandringer således:

Hurtigere ind i familien og få afklaret, hvad der skal arbejdes med. Større relation til barnet/familien ved hyppigere besøg/samtaler. Større inddragelse af familien, større ejerskab i løsning af problemer, da familien/barnet har definitionsretten til, hvad de synes, der skal arbejdes med. Hyppigere opfølgninger, der gør, at der hele tiden kan ændres og tilpasses foranstaltninger til familiens/barnets behov. (Rådgiver, Guldborgsund)

Ud over at spørge rådgiverne om, hvordan de oplever ændringen i omfanget af dialog, har vi bedt kommunerne om håndholdt at opgøre omfanget af forskellige dialogformer i de første 3 måneder efter sagens start i de 75 cases, som vi har indsamlet data om i 2018, dvs. efter børne-frikommuneforsøgets start (25 cases i hver kommune; tal for kommunerne særskilt findes i bilagstabel 4.1). Som det ses af tabel 4.1, har der i langt den største del af sagerne været mellem 1-3 fysiske møder inden for de 3 første måneder (46 sager). Der er 17 sager, hvor der har været fire eller flere møder, heraf fire sager med 10 eller flere fysiske møder på de første 3 måneder. Der er således tale om et relativt højt omfang af fysiske møder mellem familie og rådgiver.

Vi har ikke mulighed for at sammenligne disse tal med dialog- eller interaktionsmønstre fra før indførelsen af frikommuneforsøget, da vi ikke har data til rådighed om dette. Ved den foreliggende midtvejsevaluering tjener tallene til at give de tre frikommuner input til en intern diskussion af, om de interaktionsmønstre, som tabellen viser, er i overensstemmelse med kommunernes egne forventninger og målsætninger. I 2020 vil vi kunne sammenligne med 75 tilsvarende sager for 2019, som udvælges til at indgå i slutevalueringen. Herved vil vi kunne få indikationer på udviklingen i dialogmønstrene inden for projektperioden ved at sammenligne kontakten ved projektets spæde start med kontakten på et tidspunkt, hvor projektet er stærkere manifesteret i organiseringen og i rådgivernes arbejde.

Tabel 4.1 Omfanget af dialog og kontakt mellem rådgiver og familie, særskilt for typen af kontakt

Type kontakt/antal gange	1-3	4-6	7-9	10+
Fysisk møde mellem rådgiver og en/begge forældre i de første 3 måneder efter sagens start	46	9	4	4
Telefonisk kontakt mellem rådgiver og en/ begge forældre i de første 3 måneder efter sagens start	39	10	2	4
Sms-kontakt mellem rådgiver og en/begge forældre i de første 3 måneder efter sagens start	5	3	0	3
Rådgiver aktivt talt med barnet, enten alene eller på møder med andre deltagere	30	16	0	1

Anm.: Tabellerne er optalt på baggrund af data fra de 3 x 25 cases fra 2018 efter frikommuneforsøgets start. Tal for den enkelte kommune findes i bilagstabel 4.1.

Ligeledes er socialrådgiverne relativt hyppigt i telefonisk kontakt med borgerne. I 39 sager har der mindst været telefonkontakt 1-3 gange, og i 16 sager mindst fire telefonsamtaler. Sms-kontakten er sjældnest – det har kun været brugt i 11 sager. I 30 sager har rådgiver talt med barnet mindst 1-3 gange, og i 16 sager er der talt med barnet 4-6 gange inden for de første tre måneder.

Familierne, vi har interviewet, oplever – i overensstemmelse med rådgivere og lederes beretninger – at de er i hyppigere dialog med deres socialrådgiver. Uanset om de føler sig hjulpet eller ej, fortæller de, at de (pludselig) kan komme igennem på telefonen, at der kan arrangeres møder lynhurtigt, og at de langt oftere end tidligere er i dialog med deres rådgiver.

En forælder fortæller: *”Nu, når jeg ringer, så er der kontakt med det samme. Hvis de ikke tager telefonen, ringer de altid tilbage. Der går ikke flere dage, før der er kontakt.”* Og som eksempel mødes denne familie med rådgiveren hver 3.-4. uge. Som noget nyt er barnet med på møderne. Før var barnet kun med på møder i skolen, og familien skulle selv huske at viderebringe budskaber fra barnet fra den ene til den anden kontekst og tilsvarende bringe budskaber tilbage til barnet fra de forskellige parter. Nu mødes alle parter i samme møde, og det er familien glad for:

Helt sikkert. Det er meget nemmere at sidde på sådan et møde, hvor alle er der. I stedet for at man sidder og holder møde med skolen og derefter sagsbehandleren. Og så skal man huske at give det hele videre. Det var lidt af en jungle engang imellem. Det, hvor vi alle sammen var sammen, det virkede supergodt. (Interview med forælder)

Der er ikke regler for, hvor hyppigt man skal mødes. Det tilrettelægges dybest set efter familiens behov. For nogle er det måske hver uge, for andre hver tredje måned. Ledelser og rådgivere vurderer på tværs af kommuner, at der i gennemsnit er tale om en langt hyppigere mødefrekvens, end de har haft mulighed og tradition for tidligere. Og de mødes på andre måder. Kendetegnende for rådgiverne i frikommuneforsøget er, at de er langt mere ude af huset end tidligere og i dialog med familierne og samarbejdspartnerne. I Guldborgsund Kommune, hvor frikommuneforsøget kører i udvalgte skoledistrikter, er det meget synligt rent visuelt. For ofte er frikommunerådgivernes kontorer tomme, fordi de er hjemme hos familierne eller sidder på de fremskudte poster i dagtilbud og skole, fortæller rådgiverne. Mange af de øvrige rådgivere, der arbejder under det gamle regime, sidder derimod langt hyppigere på deres kontorer med administrativt arbejde. En rådgiver beskriver, at vedkommende oplever:

En større frihed og en større arbejdsglæde ved at komme mere ud og tale med familier og børn og ved at blive mere synlig på skoler og daginstitutioner. (Rådgiver, Guldborgsund)

Rådgiverne giver også udtryk for, at det, at de generelt har mere tid til den enkelte familie, dels har givet mulighed for selv at være mere fleksibel i sin tilgang til familierne: "Har du et behov, så lad os snakke i eftermiddag". Dels er nogle rådgivere mere åbne for, at familierne kontakter dem på skæve tidspunkter. Det er måske helt OK for én rådgiver fx at besvare en sms fra en familie om aftenen. En anden har ikke noget imod gennem en periode at vække en forælder kl. 6.30 om morgenen eller i det hele taget være lidt mere fleksibel i forhold til familiernes behov, der ikke kun manifesterer sig mellem kl. 9 og 16.

En rådgiver fortæller som et andet eksempel, at vedkommende fx er taget forbi en familie, som havde udfordringer med netværksdannelse, og "lige" kørt dem hen til nogle aktiviteter, så familien fik et venligt skub til at deltage. En anden fortæller, at da en familie ofte kom ud i diverse konflikter om morgenen, som de havde svært ved at håndtere, så tog rådgiver forbi et par morgener og hjalp familien på vej – og viste dermed også sin anerkendelse af det, som familien oplevede som en udfordring.

Flere ledere i kommunerne understreger, at det at frigive tid fra dokumentation til interaktion med borgeren ikke nødvendigvis i sig selv skaber en bedre dialog med og inddragelse af borgeren. Forandringen skal ses som led en i dybere *kulturændring*, hvor socialrådgiverne skal se sig selv på en ny måde. De skal være tilgængelige for familierne og ikke gemt bag deres skrivebord. Denne forandring afhænger ikke i sig selv af fritagelsen fra reglerne, men fritagelsen har været en anledning til og en mulighed for at starte kulturforandringen.

4.2 Arbejdsglæde og faglig tilfredsstillelse som en ekstra positiv virkning

Det bliver flere gange i fokusgruppeinterviewene med rådgiverne italesat, at de oplever en markant forandring i deres arbejdsliv, som er positiv. Nogle af de rådgivere, som har været på feltet i mange år, italesætter det som, at det er som at komme tilbage til den måde, man var familierådgiver på for mange år siden, hvor man "brugte sig selv".

Det bliver også nævnt af flere rådgivere, at de oplever en stor faglig tilfredsstillelse ved at bringe sig selv mere i spil frem for primært at være administrator eller koordinator, og at de dels mødes af en større tillid til rådgiverne fra ledelsens side, dels har et større rum for det faglige skøn, som de tidligere syntes var ved at drukne i dokumentation:

Frikommuneforsøget stiller større faglige krav til rådgiverne, da der ikke er en masse bureaukratiske arbejdsgange at læne sig op ad. Men den frihed og tillid trives jeg personligt under. Det udvikler mig fagligt og personligt enormt meget, at der er frihed i mine sager til at tilrettelægge dem mere smidigt. (Rådgiver, Gladsaxe)

Det er en kendt problematik i familieafdelinger, at der er en relativt høj personaleomsætning, når det drejer sig om rådgivere. Nogle har oplevet en vis personaleomsætning knyttet specifikt til indførelsen af de nye arbejdsformer under frikommuneforsøget, henholdsvis på rådgiverplan og på ledelsesplan. Til gengæld har kommunerne også oplevet, at de som frikommune er blevet mere attraktiv som arbejdsplads for andre socialrådgivere, hvilket fx er kommet til udtryk ved, at det er blevet lettere at *rekruttere* nye medarbejdere. Ligeledes peger de på, at hele den forsøgsproces, som frikommuneforsøgene lokalt har været en del af, ser ud til at have bidraget til på længere sigt at *fastholde* medarbejdere på børn og unge-området. Vi kan ikke på baggrund af data konkludere, at frikommune-"tilstanden" i sig selv fører til lavere medarbejderomsætning. Som nævnt er frikommuneforsøgene i de tre kommuner ét led i en større forandring af kommunernes praksis, der både inkluderer bl.a. andre ændringer i såvel ledelse som organisation, og som alle i et komplekst samspil bidrager til denne udvikling.

4.3 Opsummering af processen fra dokumentation til dialog

Alt i alt er det vurderingen, at kommunerne i stor udstrækning er lykkedes med i væsentligt omfang at omlægge en stor del af rådgivernes ressourceforbrug fra dokumentation til tid brugt i direkte dialog med familierne. Rådgivere og ledelser fremhæver især, at det, at man har kunnet erstatte § 50-undersøgelserne med et meget kortere dokument primært udarbejdet af rådgiverne, i sig selv har frigivet betydelige ressourcer tidsmæssigt.

Baseret på de få familier, vi har interviewet, er der også blandt dem en anerkendelse af, at processerne går relativt hurtigt, og at det set fra disse familiers perspektiv er ukompliceret at komme i kontakt med rådgiveren.

Samtidig viser der sig den positive virkning, at flere rådgivere tilkendegiver, at omlægningen af arbejdsgangene bidrager til en stor forbedring af deres arbejdsglæde. De føler, at de er blevet udrustet til at bringe deres kompetencer i spil, være mere selvledende, og de oplever i tilgift – og det er et afgørende parameter, når det overordnede mål er at styrke børnenes trivsel – at de hjælper familierne hurtigere og bedre.

5 Kortere vej fra underretning til indsats

Et centralt element i ønsket om at omlægge ressourcer fra administrative opgaver til direkte dialog med familien er også ambitionen om, at der skal være kortere vej, fra en families udfordringer kommer til Familieafdelingens kendskab, og til der findes en løsning. Det er en hyppigt nævnt problematik på udsatte børn-området, at alt for mange sager tager (alt for) lang tid, som også beskrevet i kapitel 4 om processen fra dokumentation til dialog. En rådgiver siger i et personligt interview:

Børn og unge profiterer ikke af, at deres rådgiver sidder bag et skrivebord, og at der er lange sagsbehandlingstider. De profiterer af, at man som rådgiver kan handle hurtigt og mere effektivt, og at der er tid til at mødes, så ofte der er brug for. (Interview med rådgiver, Gladsaxe)

Vi har forsøgt at indfange forandringer i en sags forløb i de tre kommuners forvaltninger på forskellig vis. Dels har vi i spørgeskemaundersøgelsen spurgt rådgivere og ledere om deres oplevelse af varigheden af de forskellige faser. Dels har vi for 25 udvalgte cases i hver kommune bedt om information om datoer for underretning, første møde, beslutning og iværksættelse af indsats, både før og efter frikommuneforsøgets start. Og endelig har det været et tema både på vores besøgsdag i hver kommune og ved vores kvalitative interview i kommunerne.

5.1 Varigheden af sagsforløb

Jævnfør spørgeskemaundersøgelsen vurderer lidt over halvdelen af rådgiverne (53 pct.), at *perioden fra* underretning (eller sagens start med andre ord), til at der er taget en beslutning eller udformet en form for handleplan, er *forkortet med minimum 1 måned* (tabel 5.1). Hver fjerde (26 pct.) mener endda, at perioden er forkortet med *mere end 2 måneder*. Man skal dog være opmærksom på, at hver tredje respondent har svaret "ved ikke". Der er altså en ret stor usikkerhed forbundet med både tallene her, men også, hvordan tallet er gjort op. Der er antageligt tale om rådgivers bedste skøn baseret på hendes eller hans egne sager.

Tabel 5.1 Hvor meget kortere er processerne fra underretning til beslutning, fra beslutning til iværksættelse, og fra iværksættelse til afslutning af sagen blevet? Procent

Hvor meget kortere er perioden typisk blevet?	Perioden er forlænget	Perioden er uændret	Min. 1-14 dage kortere	Min. 1 måned kortere	Min. 2 måneder kortere	Mere end 2 måneder kortere	VED IKKE	I alt
Fra underretning til beslutning (handleplan eller beslutning om indsats)	0	7	7	10	17	26	33	100
Fra beslutning til iværksættelse af indsats	0	17	7	17	17	19	24	100
Fra iværksættelse til afslutning af sagen	0	14	0	5	5	57	19	100

Anm.: N = 42.

Kilde: VIVEs spørgeskema til rådgivere i de tre kommuner. 2019.

Der er ingen, der vurderer, at perioden fra underretning til beslutning er forlænget, men 7 pct., der siger, at den er uændret, og 7 pct., at den er forkortet med op til 14 dage. En ekstern samarbejdspartner formulerer tilsvarende, at man uden for myndighedsafdelingen har oplevet en forbedring:

Det er meget hurtigere at få et underretningsmøde, hvilket er positivt (...) Nu er der en det-gør-vi-da-bare-lige tilgang. Før var det mere omstændeligt, og en hvad-nytter-det-tilgang. (Interview med samarbejdspartner)

På spørgsmålet om perioden *fra beslutning til iværksættelse* af intervention er signalet fra rådgiverne stort set det samme. Ligeledes 53 pct. vurderer, at der er tale om *minimum 1 måneds kortere varighed* (tabel 5.1). 17 pct. oplever uændret tid fra beslutning til iværksættelse. Det er indlysende, at netop overgangen fra beslutning til iværksættelse ikke altid er en ren intern proces i familieafdelingen. Det *kan* det være, hvis familien skal modtage et samtaleforløb som 11.3-intervention ydet af rådgiver selv. Men nogle indsatser kræver fx visitation til et familiehus, en anden kommunal instans eller en privat leverandør, og her kan der være ventetider.

Jeg oplever en kortere ventetid for borgerne, fra underretning til indsats. Det er til stor gavn for familierne. (Rådgiver, Gladsaxe)

Der er hurtigere opfølgning og mulighed for at få planlagt et møde inden for få dage, såfremt der er behov for dette. (Rådgiver, Guldborgsund)

Familien modtager støtte langt hurtigere i forløbet og skal ikke vente i flere måneder, mens § 50-undersøgelsen udarbejdes. (Rådgiver, Ikast-Brande)

De fleste peger på kortere tid fra underretning til beslutning om indsats, og især undtagelsen fra at gennemføre en § 50-undersøgelse fremhæves som medvirkende årsag. Samtidig kan der dog, i al fald hvad angår udvalgte indsatser, være ventetider i leverandørledet. En kommunal leverandør af familieindsatser fortalte således i det kvalitative interview, at man tydeligt havde mærket, at familieafdelingen pludselig blev meget hurtigere til at tage beslutninger, samtidig med at man havde en ambition om i større udstrækning at bruge kommunale ydelser. Det betød en periode med ventetider, indtil man fik dimensioneret det kommunale leverandørled til den nye virkelighed.

Endelig har vi spurgt til rådgivernes oplevelse af perioden fra iværksættelse til afslutning af sagen, dvs. når familien når til et punkt, hvor der ikke længere er behov for støtte. Det er interessant, at 57 pct. af rådgiverne vurderer, at denne periode er blevet mere end 2 måneder kortere i gennemsnit. Til illustration skriver en rådgiver i spørgeskemaets åbne spørgsmål om de største forandringer, som frikommuneforsøget har medført:

Jeg oplever at have sager, der er passivført hurtigere, fordi foranstaltningen kom på hurtigere, og man havde mulighed for at afholde hyppigere opfølgningsmøder. (Spørgeskemaundersøgelse, rådgiver, Ikast-Brande)

5.2 Varighed opgjort på case-data

Det har ikke været muligt ud af kommunernes systemer at trække en registerbaseret opgørelse af varigheden fx fra underretning til indsats. En leder siger således:

Vi mangler p.t. data til at se, om vi har hurtigere intervention. Fra henvendelse til første samtale må der ikke gå 4 uger. Jeg har billede af, at det går hurtigere.

I vores case-undersøgelse af 75 cases i både 2017 og 2018 har vi derfor for både før og efter frikommuneforsøgets start bedt om information om datoer for underretning, første møde, beslutning

og iværksættelse af indsats. Herefter har vi beregnet de gennemsnitlige varigheder og de minimale og maksimale varigheder for de tre perioder, vi ser på.

Som det fremgår af tabel 5.1, er der ikke data om alle 75 sager, og derfor er beregningsgrundlaget ikke så stort. Det skyldes bl.a., at der i 11.3-forløbene ikke registreres datoer for beslutninger herom, og at fx Ikast-Brande som led i et andet forsøg har fået undtagelse fra de sædvanlige procedurer ved overgang fra én § 52-foranstaltning til en anden. Med det in mente er det interessant at konstatere, at perioden fra underretning til beslutning om første indsats i de udvalgte sager ser ud til at være *forkortet betragteligt* fra i gennemsnit 111 dage før frikommuneforsøget til 50 dage efter forsøgets start i 2018 (tabel 5.1). Der er på de pågældende sager tale om mere end en halvering af varigheden.

Der er stort set ingen ændring på minimumsvarigheden, som i forvejen var kort. Den er gået fra én dag, til at beslutningen tages samme dag, som sagen kommer til kommunens kendskab. Det har således også før frikommuneforsøget været muligt at iværksætte indsatser lynhurtigt efter underretning. Derimod er der en ændring i det maksimale antal dage. Det er faldet fra 400 dage mellem undersøgelse og indsats til 153 dage. Her skal man være opmærksom på, at man ikke kan udlede, at hverken 153 eller 400 dage er alt for lang tid – for undersøgelsen af familiens behov kan jo fx have vist, at der i starten primært har været behov for samtaler med rådgiver. Det ændrer dog ikke ved konstateringen af et markant fald i periodens længde.

Tabel 5.2 Antal dage fra underretning til beslutning om første indsats samt antal dage fra beslutning om første indsats til iværksættelse, på tværs af kommunerne. Særskilt for 2017 (før frikommuneforsøget) og 2018 (efter frikommuneforsøgets start)

Alle kommuner	Årstal	Antal cases	Gennemsnit	Minimum	Maksimum
Dage fra underretning til beslutning om første indsats	2017	59	111	1	400
	2018	56	50	0	153
Dage fra beslutning om første indsats til iværksættelse	2017	36	34	0	365
	2018	60	32	0	199

Anm.: N = 74 (2017), og N = 75 (2018).

Tallene er optalt på baggrund af data fra de 3 x 25 cases fra 2017 før frikommuneforsøgets start og 2018 efter frikommuneforsøgenes start. Et mindre antal cases er udgået af optællingen, idet der har været indtastningsfejl, sådan at den seneste hændelse, fx beslutning om indsats, har været indtastet til at ligge forud for underretningen. Det vil sige, at beregningen af perioden har givet en negativ størrelse. Desuden er der en række cases, hvor der ikke har været angivet et svar. For disse har det ikke været muligt for at differentiere, om det skal tages til udtryk for et "ved ikke-svar" eller for, at svaret ikke er relevant.

Kilde: VIVEs case-dataundersøgelse for de tre kommuner for 2017 og 2018.

Hvad angår det andet mål i tabellen om varigheden fra beslutning til iværksættelse ser det, med det beskedne datagrundlag for 2017 in mente (i alt 36 sager), ud til, at gennemsnitsvarigheden fra beslutning til første indsats er faldet ganske lidt fra 34 dage til 32 dage. Den korteste varighed af denne periode er 0 dage, mens den længste varighed fra beslutning til iværksættelse er 199 dage, dvs. lidt over et halvt år. Her gælder det samme, som nævnt ovenfor, nemlig at der ikke registreres dato for beslutning i 11.3-sager.

Vi har også lavet optællingen for de tre kommuner hver for sig i tabel 5.3, 5.4 og 5.5. De kommune-baserede opgørelser viser, at alle tre kommuner har forkortet perioden fra underretning til beslutning. I Gladsaxe forkortes perioden fra 148 til 80 dage, mens Guldborgsund og Ikast-Brande ligger på nogenlunde samme niveau; her forkortes perioden fra hhv. 96 og 91 dage til hhv. 33 og 20 dage fra underretning til beslutning.

Ser vi i stedet på perioden fra beslutning til iværksættelse, øges denne periode i Gladsaxe fra 37 til 45 dage og i Ikast-Brande fra 27 til 38 dage. I Guldborgsund reduceres perioden fra 37 til kun 2 dage. Her er det dog vigtigt at være opmærksom på, at for alle tre kommuner er der et relativt

spinkelt datagrundlag med data fra relativt få sager ved et eller begge målepunkter, og det gør naturligvis resultatet mere usikkert.

Tabel 5.3 Antal dage fra underretning til beslutning om første indsats samt antal dage fra beslutning om første indsats til iværksættelse, Gladsaxe Kommune

Gladsaxe	Årstal	Observationer	Gennemsnit	Minimum	Maksimum
Dage fra underretning til beslutning om første indsats	2017	19	148	3	370
	2018	25	80	8	153
Dage fra beslutning om første indsats til iværksættelse	2017	9	37	0	76
	2018	23	45	0	153

Anm.: N = 25 (2017), N = 25 (2018).

Tallene er optalt på baggrund af data fra 3 x 25 cases fra 2017 før frikommuneforsøgets start og data fra 25 cases fra 2018 efter frikommuneforsøgets start.

Kilde: VIVEs case-dataundersøgelse for de tre kommuner 2018 og VIVEs case-dataundersøgelse for de tre kommuner 2019.

Tabel 5.4 Antal dage fra underretning til beslutning om første indsats samt antal dage fra beslutning om første indsats til iværksættelse, Guldborgsund Kommune

Guldborgsund	Årstal	Observationer	Gennemsnit	Minimum	Maksimum
Dage fra underretning til beslutning om første indsats	2017	24	96	5	400
	2018	12	33	0	94
Dage fra beslutning om første indsats til iværksættelse	2017	16	37	0	365
	2018	13	2	0	14

Anm.: N = 25 (2017), N = 25 (2018).

Tallene er optalt på baggrund af data fra 25 cases fra 2017 før frikommuneforsøgets start og data fra 25 cases fra 2018 efter frikommuneforsøgets start.

Kilde: VIVEs case-dataundersøgelse for de tre kommuner 2018 og VIVEs case-dataundersøgelse for de tre kommuner 2019.

Tabel 5.5 Antal dage fra underretning til beslutning om første indsats, samt antal dage fra beslutning om første indsats til iværksættelse, Ikast-Brandø Kommune

Ikast-Brandø	Årstal	Observationer	Gennemsnit	Minimum	Maksimum
Dage fra underretning til beslutning om første indsats	2017	16	91	1	221
	2018	19	20	0	74
Dage fra beslutning om første indsats til iværksættelse	2017	11	27	0	168
	2018	24	38	0	199

Anm.: N = 24 (2017), N = 25 (2018).

Tallene er optalt på baggrund af de data fra 24 cases fra 2017 før frikommuneforsøgets start og data fra 25 cases fra 2018 efter frikommuneforsøgets start.

Kilde: VIVEs case-dataundersøgelse for de tre kommuner 2018 og VIVEs case-dataundersøgelse for de tre kommuner 2019.

5.3 Opsummering om varigheden af sagsforløbet

På det foreliggende datagrundlag kan vi konkludere, at langt de fleste professionelle både inden for og uden for forvaltningen oplever, at sagsbehandlingsprocessen går hurtigere. Hver fjerde har en vurdering af mere end 2 måneders forkortelse af perioden fra underretning til beslutning, og hver femte af mere end 2 måneders forkortelse fra beslutning til iværksættelse. Den mest markante vurdering vedrører afslutning af sagen. Her vurderer 57 pct., at sagerne afsluttes mere end 2 måneder tidligere.

Også når vi måler perioderne mere håndfast på et lille antal sager, kan vi ses en betragtelig reduktion fra underretning til beslutning, formentlig især befordret af undtagelsen fra at gennemføre § 50-undersøgelser, som erstattes af et markant kortere notat, kombineret med andre administrative fritagelser. Det er for nogle, men ikke alle rådgiveres vedkommende også fremmet af et mindre sagsantal end tidligere.

Således viser case-analysen, at perioden fra underretning til beslutning mere end halveres fra i gennemsnit 111 dage til 50 dage, og den maksimale varighed af denne periode falder fra 400 dage til 153 dage. Der tages således hurtigere en beslutning i den enkelte sag. Perioden fra beslutning til iværksættelse af første indsats falder svagt fra 34 til 32 dage, og den maksimale varighed næsten halveres fra 365 dage – ét år – til 199 dage, dvs. 6½ måned.

6 Stærkere involvering – mere relevante indsatser

Når man ser på forandringsteorien for børne-frikommuneforsøget (jf. figur 2.1 i kapitel 2), er tre af de fem resultatmål rettet mod involvering, ejerskab og relevans. Målene er formuleret således:

- Aktive forældre tager ejerskab for og del i løsningen af familiens problem
- Barnet oplever at have indflydelse og at være inkluderet
- Indsatsen er relevant for det identificerede problem.

Når vi behandler de to førstnævnte delmål om involvering og indflydelse sammen med det tredje, relevans, skyldes det, at en af hypoteserne i forsøget er, at en stærkere involvering af børn og forældre sammen med andre faktorer vil betyde, at man kender familiens behov og ønsker bedre. Derfor får man i større udstrækning samarbejdet om og iværksat indsatser, der giver mening set fra både barnets og forældrenes synspunkt.

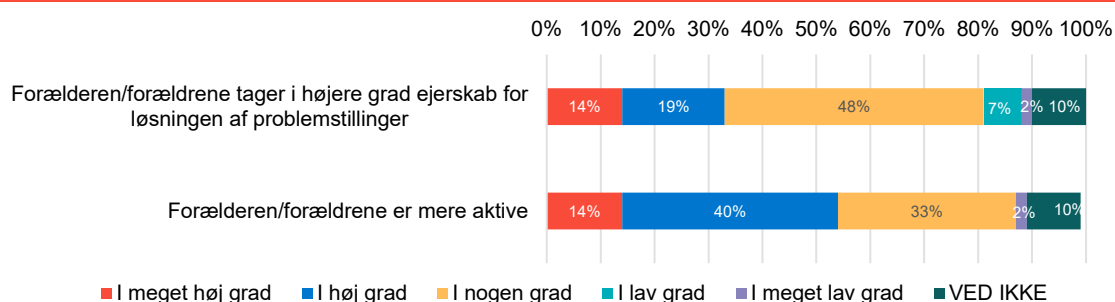
De tre kommuner arbejder på hver deres måde med konkrete redskaber, der skal understøtte dialogen og involveringen af børnene og deres familier. Fælles for kommunerne er således, at børne-frikommuneforsøget ledsages af konkrete arbejds gange og procedurer målrettet netop den måde, socialrådgiverne involverer børnene og deres familier på. I det følgende forsøger vi at adskille de tre dimensioner og behandle dem som analytiske distinktioner i hver deres afsnit. I praksis vil disse arbejdsformer udfolde sig sammen og samtidig – den måde, man lykkes med at involvere forældrene på, spille ind på de muligheder, man har for at involvere barnet eller den unge osv.

Datamæssigt har vi dels spurgt til dette på vores besøg i de tre kommuner, dels interviewet mere specifikt om det i vores interview med rådgivere, ledere, samarbejdspartnere og forældre. Desuden har vi stillet spørgsmål til det i spørgeskemaundersøgelsen til rådgiverne. Dette er suppleret med data fra Ikast-Brande Kommune, som selv har indsamlet data om børnenes oplevelse af involvering

6.1 Forældrenes involvering og ejerskab

I spørgeskemaundersøgelsen til rådgiverne har vi spurgt, i hvilken grad de nye metoder og arbejds-gange under frikommuneforsøget har bidraget til at gøre forældrene mere aktive og til, at forældrene i højere grad tager ejerskab for løsning af familiens udfordringer.

Figur 6.1 I hvilken grad har de nye metoder og arbejds gange under frikommuneforsøget givet resultater i form af øget ejerskab, og at forældrene er mere aktive? Procent

Anm.: N = 42.

Kilde: VIVEs spørgeskema til rådgivere i de tre kommuner. 2019.

Rådgiverne oplever den største forbedring, hvad angår det at gøre forældrene mere aktive. 54 pct. oplever, at forældrene i høj grad eller i meget høj grad er blevet mere aktive, 33 pct. svarer "i nogen grad" mere aktive (se figur 6.1). I den anden ende af spektret svarer 2 pct., at de i meget lav grad er blevet mere aktive, og hver 10. har svaret "ved ikke".

Til sammenligning er det 33 pct., der i høj eller meget høj grad mener, at forældrene i højere grad tager ejerskab, mens næsten halvdelen svarer "i nogen grad". Her ligger ligeledes 2 pct. af rådgiverne i den laveste ende, og 10 pct. har angivet "ved ikke". Godt halvdelen af rådgiverne oplever altså, at forældrene i høj eller meget høj grad er mere aktive, og en tredjedel, at forældrene i høj grad tager mere ejerskab for egen sag end før. Der er altså tydelige indikationer på, at de nye arbejdsformer fremmer involvering og ejerskab hos forældrene, set fra et rådgiverperspektiv, og det er et af de centrale mål i frikommuneforsøget. Man kan måske betragte forældrenes involvering og forældrenes medejerskab som trin på samme udviklingsskala, hvor det mindst komplicerede af de to er at involvere forældrene. Det er formentlig langt mere krævende og en mere langsommelig proces at få forældrene til at tage egentligt medejerskab.

Også rådgivernes kommentarer på det åbne spørgsmål i spørgeskemaundersøgelsen om, hvad de ser som de største forandringer i forbindelse med frikommuneforsøget, vidner om en oplevelse af involvering og medejerskab. Der er flere, der på dette brede spørgsmål svarer, at de nye arbejds-gange "... har givet en fælles ramme for vores møder og et godt redskab til at gå i dialog med vores borger på. Det er en måde at reflektere på og en måde at tage ejerskab for sin sag" (Rådgiver, Gladsaxe).

Kommunerne har taget forskellige redskaber i brug til at fremme dialogen med familierne. I Gladsaxe fremhæver flere ledere og medarbejdere FIT som et meget centralt redskab til at få en tættere dialog med forældrene, og på en anden måde en tidligere. Scoring af barnets trivsel og scoringen af forældrenes samarbejdsrelation er to redskaber, der begge giver et godt fundament for at snakke sammen: "*Derudover gør FIT, at jeg har en tættere dialog samt et bedre samarbejde med forældrene*", skriver en rådgiver. FIT er eksempel på et velafprøvet redskab, og andre redskaber brugt i andre kommuner vil formentlig tilsvarende kunne anvendes til at skabe et fundament for en tættere dialog med familien.

I Guldborgsund er det således GUSA-dialog og systemets indbyggede redskaber, der bliver kanalen til dialog:

Empirien (...) bliver fortsat indsamlet via GUSA og bruges i forbindelse med socialfaglige vurderinger. Så på trods af, der ikke laves en børnefagligundersøgelse, så inddrages og medvirker familien og barnet mere i deres egen sag, grundet en større og hyppigere kontakt, da man ikke administrativt er så bebyrdet. (Spørgeskemaundersøgelse, rådgiver, Guldborgsund)

En anden rådgiver opsummerer de væsentligste ændringer perspektiv således:

Hurtigere ind i familien og få afklaret, hvad der skal arbejdes med. Større relation til barnet/familien ved hyppigere besøg/samtaler. Større inddragelse af familien, større ejerskab i løsning af problemer, da familien/barnet har definitionsretten til, hvad de synes, der skal arbejdes med. Hyppigere opfølgninger, der gør, at der hele tiden kan ændres og tilpasses foranstaltninger til familiens/barnets behov. (Spørgeskemaundersøgelse, rådgiver Guldborgsund)

Også Ikast-Brande har arbejdet meget på at udvikle involveringen af forældre, børn og unge gennem hyppigere netværksmøder, hvor den socialfaglige metode Signs of Safety danner rammen for mødet. På netværksmødet deltager både det private og professionelle netværk, som i fællesskab bidrager til at finde løsninger på familiens udfordringer. Socialrådgiveren er mødeleder, og al relevant information bliver skrevet ned på en stor tavle, sådan at det er visuelt tydeligt for alle deltagere, hvad der bekymrer, hvad der fungerer, og hvilke aftaler/mål der bliver lavet, og hvem der har hvilket ansvar. Referatet af mødet er et foto af tavlen, som med forældrenes samtykke kan sendes rundt til deltagerne på mødet. Socialrådgiveren laver efter mødet en socialfaglig vurdering på 5-10 linjer samt vurderer barnet/den unge på en trivselsskala 0-10, hvor 0 er meget dårlig trivsel, og 10 er meget god trivsel. En rådgiver siger som svar på det åbne spørgsmål om de største forandringer:

Hurtigere iværksættelse af støtte til barnet/familien (...) mindre administrativt arbejde = mere overskud til sagerne/familierne. Netværksmøde med inddragelse af alle relevante fagfolk + privat netværk er med til at give en helhedsorienteret forståelse af problemstillingen. Endvidere er det positivt for borgeren at høre, hvad de forskellige siger, fremfor at læse diverse udtalelser fra fagfolk i en § 50-undersøgelse (...) Netværksmøderne giver rum for gode drøftelser, hvor alle parter hører, hvad der bliver sagt. Det er positivt for borgeren at kunne se på tavlen, hvad der bliver skrevet, hvilket er det, der journaliseres på sagen = god indsigt i, hvad der står i deres sag. (Rådgiver, Ikast-Brande)

Som det ses af ovenstående citater, kobles resultaterne omkring forældrenes medejerskab sammen med en større involvering af og stemme til barnet, hyppigere dialog og en fleksibel tilpasning af indsatserne. Det er således kun analytisk, at det giver mening at udskille de forskellige komponenter. I den daglige praksis er de forskellige komponenter i frikommuneforsøget *tæt vævet sammen*.

6.2 Involvering og inklusion af børn

I spørgeskemaundersøgelsen har vi spurgt til rådgivernes opfattelse af, om børnene og de unge hhv. føler sig inkluderet og oplever at have indflydelse. På meget kort form introducerer vi til de tilgange og arbejdsformer, de tre kommuner bl.a. har taget i anvendelse i forbindelse med frikommuneforsøget, som kan fremme involvering og inklusion af børn.

I Gladsaxe har man gennem nogle år forberedt indførelsen af FIT i familieafdelingen, hvor forældre og barn i forbindelse med hvert møde skal score barnets trivsel. En rådgiver beskriver FIT-redskabet som en genvej til at undersøge, hvordan barnet har det. Rådgiverne bruger en tablet i mødet med børnene. Den er i sig selv et godt redskab til at få børnene i tale, idet den kan fungere som et fælles tredje, hvor man ikke sidder over for hinanden ved et bord og skal kigge hinanden i øjnene, men har noget at tale ud fra. Børnene kan desuden, ifølge rådgiverne, godt lide det visuelle element, og at det er så let og overskueligt et redskab, at de selv kan følge med i og se, hvordan deres trivsel udvikler sig. En anden rådgiver fra Gladsaxe beskriver på spørgsmålet om, hvad der er den største forandring ved de nye arbejdsformer, FIT som et helt centralt dialogredskab, men kobler samtidig dette med øvrige elementer i de nye arbejdsformer, fx at barnet er vigtigst at få hørt, involvering af netværket og den hurtige opfølgning:

FIT er med til at understøtte mine faglige vurderinger, således at jeg sikrer mig et bedre og skarpere sagsforløb. Derudover gør FIT, at jeg har en tættere dialog samt et bedre samarbejde med forældre, bl.a. fordi jeg som rådgiver har mere tid til dem og bruger mindre tid på det skriftlige arbejde. Dette mærker forældrene også, hvilket har en positiv

effekt, idet forældrene/familierne hurtigere oplever at få hjælp og støtte. Derudover oplever jeg, at FIT er et fantastisk dialogredskab i børnesamtaler, idet det bliver brugt som noget fælles tredje, og det derved kan åbne op for nogle ting i barnets liv. (Spørgeskemaundersøgelsen, rådgiver Gladsaxe)

I Guldborgsund arbejder man, ud over den digitale platform GUSA, som inkluderer trivselsredskabet "Børnelinealen", med en ny måde at sætte mål på. Der er fokus på at gøre målene for barnet og familien mere konkrete end tidligere. Det giver en ændring i, hvordan rådgiverne *formulerer og skriver* en sag. Desuden arbejder de løsningsorienteret, i stedet for som tidligere – som lovnings lækker op til – problemorienteret. Man arbejder derudover med at møde borgeren i øjenhøjde. En af rådgiverne fortæller fx, at vedkommende helt bogstaveligt kravlede ned under et bord til et barn. Andre rådgivere beskriver de nye arbejdsformer og vægter ud over inddragelsen af barnet også betydningen af inddragelse af samarbejdspartnerne i forhold til at skabe en sammenhæng i løsningerne:

Barnet er mere i fokus og mere inddraget i arbejdet (...) Børnene inddrages mere i selve GUSA-sammenhængen og er i nogle situationer konkret deltagende til møderne. I og med at børnene inddrages mere i samtalen, med aktiv inddragelse i selve løsningen af de udfordringer i samarbejde med forældrene, så skabes der mere dynamik og mere fælles fodslag, og der skabes så en større sammenhæng i løsningerne, som samarbejdspartnere også er en del af. (Spørgeskemaundersøgelsen, rådgiver Guldborgsund)

Barnet er altid first speaker på mødet, så det fortæller, hvilke udfordringer det oplever, som der tages udgangspunkt i, i samråd med barnet om at finde løsninger. Barnets netværk (venner, veninder) inddrages, hvis barnet ønsker dette og giver udtryk for, at disse kan være en del af løsningen, disse inviteres ligeledes med på netværksmøder (...) Det er min vurdering, at borgerne føler sig hørt og inddraget i højere grad, både forældre samt børn. (Spørgeskemaundersøgelsen, rådgiver Guldborgsund)

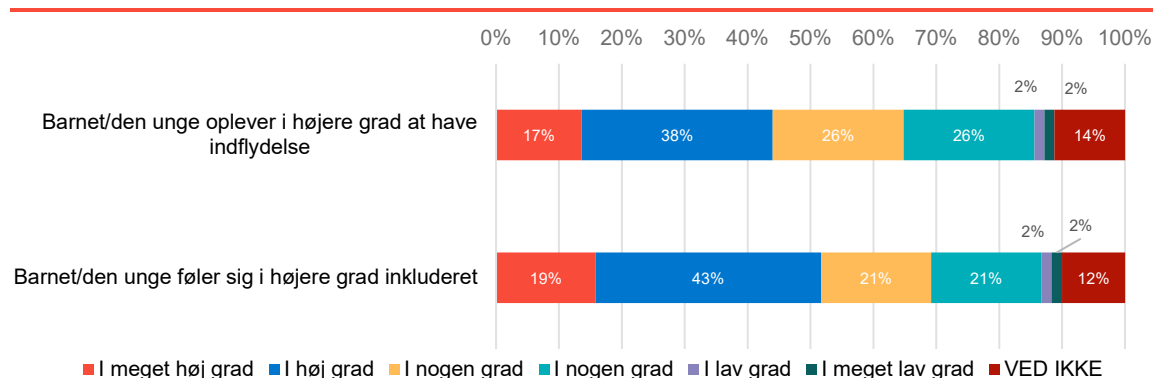
I Ikast-Brande fortalte man ved VIVEs kommunebesøg, at den eksisterende lovgivning lægger op til, at barnet skal høres på en ensartet og ikke altid hensigtsmæssig måde, som kan gå imod, hvad man ud fra almindelig, socialfaglig dømmekraft ville vurdere, er til barnets bedste. Her arbejder kommunen derfor efter, at det enkelte barn skal høres og inddrages på den måde, der er bedst for den enkelte. For nogle børn betyder det, at de er med på alle møder, hvad de aldrig har været før. For andre børn betyder det, at de får en sms om mødets resultat, eller er med på video eller telefon til netværksmøder. En teamleder skriver:

Når barnet deltager og inddrages (hvis de har lyst) på møderne, sikres det, at barnet (...) får at vide, hvad man som forælder må og ikke må. Altså hvad og hvorfor, der ikke er godt for barnet/den unge, hvis mor eller far eksempelvis skælder meget ud. Det er godt for barnet/den unge at høre, samt resten af deltagerne, og det gør det nemmere for barnet at søge hjælp og betro sig til en voksen (eksempelvis en lærer, som var med på mødet) efterfølgende. Når forældrene på mødet erkender, at de er kedede af deres handlinger over for barnet, og godt kan se, de har brug for hjælp via nye strategier osv., så skaber det en trivsel og sikkerhed for barnet her og nu. Barnet forsikres om, at de voksne tager et ansvar, og at det ikke længere er barnets. Og når det så er muligt for familiebehandlingen at opstarte et forløb hos familien umiddelbart efter mødet, så går det op i en højere enhed.

Jævnfør vores spørgeskemaundersøgelse oplever 62 pct. – altså to ud af tre rådgivere, at barnet eller den unge i høj eller meget højere grad føler sig inkluderet, mens 55 pct. oplever, at barnet eller den unge i høj eller meget høj grad oplever at have indflydelse (se figur 6.2). Kun små andele oplever

ikke en forandring i positiv retning. På tværs af kommuner har hovedparten af rådgiverne i familieafdelingerne altså en opfattelse af, at de nye arbejdsformer er med til at få flere børn og unge involveret i deres egen sag.

Figur 6.2 I hvilken grad har de nye metoder og arbejdsgange under frikommuneforsøget givet resultater, hvad angår at give barnet/den unge indflydelse og en følelse af at være inkluderet? Procent

Anm.: N = 42 rådgivere.

Kilde: VIVEs spørgeskema til rådgivere i de tre kommuner. 2019.

Det er imidlertid ikke enkelt at involvere børn og unge i komplekse sociale sager, hvor der nogle gange vil ligge alvorlige problemer bag. Det kræver stærke kompetencer hos rådgiverne og de øvrige samarbejdspartnere. Og mens nogle oplever, at det kan de mestre fuldt ud til barnets bedste, fremhæver andre, at der er nogle udfordringer, man skal være opmærksom på. En samarbejdspartner uden for myndighedsafdelingen rejser således spørgsmålet om, hvorvidt rådgivere og samarbejdspartnere generelt er uddannet godt nok til at håndtere en reel involvering af børn i sagsforløbet.

Omvendt er der flere rådgivere i alle tre kommuner, der uafhængigt af hinanden fremhæver som en af de væsentligste forandringer i frikommuneforsøget, at de oplever at lykkes med at involvere børnene i deres egen sag i langt større udstrækning end tidligere.

I og med at barnet inddrages så meget, opleves det som, at barnet tager ejerskab i gerne at ville være med til at finde løsninger, hvilket giver barnet en større tro på egne evner. (Rådgiver, Guldborgsund)

Børnene/de unge kan ved deltagelse på møderne få fornemmelsen af, de bliver taget alvorligt, og de bliver lyttet til. Derudover bliver børnene/de unge spurgt, hvordan de vil inddrages, så det er helt op til dem, hvordan de vil møde rådgiveren (...), og rådgiver oplever, at det gør en forskel, at foranstaltningen bliver iværksat hurtigere. (Rådgiver, Ikast-Brande)

Barnet/den unge og forælder er med til at udarbejde alle mål gennem hele processen, og derved bliver der ikke truffet afgørelser, uden familien er med. (Rådgiver, Ikast-Brande)

6.2.1 Data om inddragelse baseret på børn og unges besvarelser

Ikast-Brande har af egen drift gennemført en spørgeskemaundersøgelse blandt over 150 børn og unge med en børnesag under frikommuneforsøget. Børnene er blevet stillet en række spørgsmål om tilfredshed med samarbejdet og inddragelse. På hvert spørgsmål kunne barnet svare på en

skala fra 1-10, hvor 1 svarer til "slet ikke" (markeret med en negativ smiley ☹), mens 10 svarer til "i meget høj grad" eller "fuldt ud" (markeret med en positiv smiley ☺).

Vi har valgt at vise svarene for den andel, der har svaret 9-10 til hvert spørgsmål, hvilket må betragtes som den andel, der ligger helt i top, hvad angår oplevelsen af inddragelse og samarbejde, samt den andel der med en scoring på 1-3 ligger i bund.

- 80 pct. fik sagt alt det, de havde behov for, mens 4 pct. slet ikke fik sagt det, de havde behov for at sige
- 82 pct. oplevede, at socialrådgiveren lyttede til dem, mens 2 pct. oplevede, at socialrådgiveren slet ikke lyttede til dem
- 74 pct. følte, at de talte om det, der var vigtigt for barnet at tale om. Ingen har scoret mellem 1 og 3
- 66 pct. syntes godt om at mødes på den pågældende måde, mens 5 pct. ikke syntes om at mødes på denne måde eller hellere ville mødes på en anden måde
- 69 pct. oplevede, at socialrådgiveren forstod deres situation godt, mens 4 pct. oplevede, at socialrådgiveren slet ikke forstod deres situation.

Et helt overordnet og meget positivt resultat er, at langt hovedparten får sagt det, de gerne vil have frem, på mødet med rådgiveren. Børnene og de unge oplever, at der bliver lyttet til dem, og at der bliver talt om noget, som er vigtig for barnet eller den unge. På alle de fem parametre, der er spurgt til, scorer ca. 70-80 pct. af børnene inddragelsen til at være helt i top. En tredjedel af børnene er ikke helt tilfreds med at mødes på den pågældende måde eller har ikke følt sig helt forstået af rådgiveren på mødet, om end størstedelen er meget tilfreds på disse to punkter.

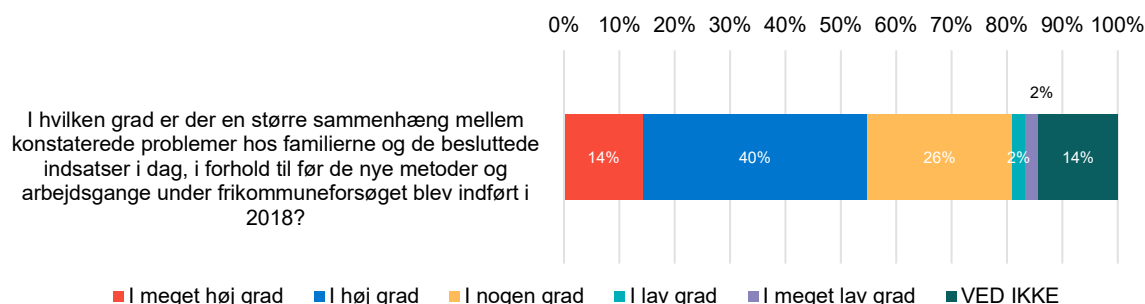
Alt i alt må det betragtes som en meget positiv feedback fra de deltagende børn og unge og med et par signaler til områder, hvor rådgiverne skal være ekstra opmærksomme på, hvordan børnene og de unge får mødt deres behov.

6.3 Bedre match mellem udfordringer og løsninger

Kommunerne har en antagelse om, at frikommuneforsøget fører til en større sammenhæng mellem på den ene side de identificerede problemer hos barnet/den unge og familien, og på den anden side de indsatses, som igangsættes. De har derudover en antagelse om, at arbejdsformen med hyppigere og tættere opfølgning på familien giver mulighed for fleksibelt at kunne tilpasse indsatsen hurtigt, hvis der viser sig behov for ændringer.

Som det ses af figur 6.3, synes lidt over halvdelen (54 pct.) af rådgiverne, at der i høj grad eller i meget høj grad er en større overensstemmelse end tidligere mellem udfordring og indsats, mens 26 pct. har svaret "i nogen grad". Kun små andele svarer "i lav/meget lav grad", mens 14 pct. (altså hver syvende) har svaret "ved ikke". Så mens involveringen af forældrene ovenfor scorer meget højt i forhold til en positiv ændring, er der også en positiv ændring at spore her, om end lidt mindre.

Figur 6.3 Graden af større sammenhæng mellem familiernes problemer og de iværksatte indsatser. 2019

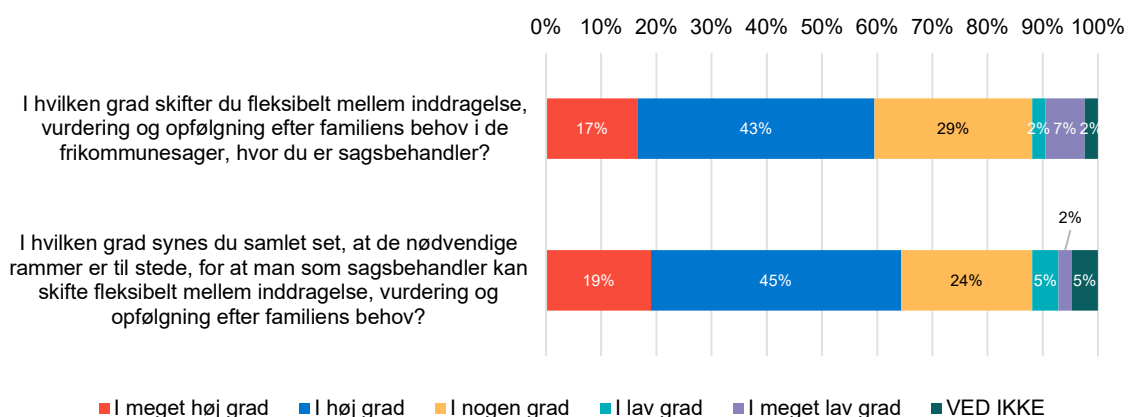

Anm.: N = 42.

Kilde: VIVEs spørgeskema til rådgivere i de tre kommuner. 2019.

I spørgeskemaundersøgelsen har vi ligeledes spurgt til, i hvilken udstrækning rådgiverne oplever, at man kan arbejde fleksibelt med de forskellige elementer i sagsforløbet, og om forudsætningerne for at arbejde fleksibelt er til stede. Her oplever 60 pct., at de i høj grad eller meget høj grad kan skifte fleksibelt mellem inddragelse, vurdering af familiens udfordring og opfølgning, alt efter familiens behov, mens 9 pct. svarer i lav/meget lav grad (figur 6.4). Her er ikke grundlag for at udtale sig om, hvorvidt dette er en forskel sammenlignet med tidligere, men mere en afspejling af de aktuelle arbejdsformer.

Figur 6.4 Omfanget af fleksibilitet i inddragelse, vurdering og opfølgning og rammerne herfor

Anm.: N = 42.

Kilde: VIVEs spørgeskema til rådgivere i de tre kommuner. 2019.

Desuden er der 64 pct., der i høj grad eller meget høj grad mener, at forudsætningerne for at arbejde fleksibelt er til stede, og en tilsvarende lille andel på 7 pct., der svarer i lav grad (figur 6.4). Alt i alt peger data således på, at man i ret stor udstrækning er lykkedes med at implementere de mere fleksible og involverende arbejdsformer, som er en del af strategien til at øge børnenes trivsel.

I spørgeskemaundersøgelsen peger flere ligeledes i de frie kommentarer på, at det, at man "i samråd med familien tilpasser foranstaltningerne, så de passer til deres behov her og nu" opleves som en central forbedring af sagsforløbet. Et eksempel er en rådgiver, der skriver således:

Ved den tættere opfølgning og samarbejde med familierne sikres, at der arbejdes med meningsfulde mål, og at indsatserne bliver afsluttet, når der ikke længere er behov herfor. Hermed mindskes også risikoen for, at familierne bliver "afhængige" af støtten, og forløbene derved kan komme til at fortsætte i årevis (Rådgiver, Gladsaxe).

På baggrund af vores case-materiale med 75 tilfældigt udvalgte frikommunesager både før og efter forsøgets start har vi ligeledes spurgt kommunerne om, i hvilken udstrækning de har ændret foranstaltning i de udvalgte sager. Som det fremgår af tabel 6.1, ser det ud til, at der i takt med, at frikommuneforsøget træder i kraft i 2018, er færre ændringer i indsatserne, end der var året før i 2017.

Tabel 6.1 Antal ændringer i igangsatte indsatser, målt efter igangsættelse af første indsats i 2017- og 2018-sager

	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018
Antal gange den igangsatte indsats er blevet ændret								
	1 ændring		2 ændringer		3 ændringer		4+ ændringer	
Gladsaxe	2	2	3	0	0	0	0	0
Guldborgsund	6	5	2	1	1	1	2	0
Ikast-Brande	7	3	10	0	3	0	2	0

Anm.: Gladsaxe: N = 25 (2017), N = 25 (2018), Guldborgsund: N = 25 (2017), N = 25 (2018) og Ikast-Brande: N = 25 (2017), N = 25 (2018).

Tallene er optalt på baggrund af de data fra 75 cases fra 2017 før frikommuneforsøgets start og 2018 efter frikommuneforsøgenes start.

Kilde: VIVEs case-dataundersøgelse for de tre kommuner pr. 2017 og 2018.

Det kan på den ene side afspejle, at kommunerne – måske netop i kraft af den tættere opfølgning på familierne – er blevet bedre til at iværksætte den mest hensigtsmæssige indsats i første ombæring. Omvendt kan det være en indikation af, at kommunerne i særlig stor udstrækning har brugt muligheden for at ændre indsats. Det skal bemærkes, at en del familier får de såkaldte 11.3 forløb, som ikke indgår i registreringen her. Desuden deltager Ikast-Brande i et andet frikommuneforsøg, hvor visitationen til indsatser, der normalt har hjemmel i en række forskellige paragraffer, er slået sammen. Derved registreres kun ændringer i det overordnede hjemmel-grundlag, fx overgang fra § 11.3 til § 52 eller omvendt. Da der er tale om et meget lille datamateriale, må man naturligvis tage forbehold for rækkevidden af konklusionerne.

6.4 Samarbejdspartnere oplever stærkere tværfagligt samarbejde

Kommunernes samarbejdspartnere har et andenhåndsperspektiv på socialrådgivernes sagsarbejde og nuancerer således rådgivernes oplevelser gennem et 'udefra'-perspektiv.

Flere samarbejdspartnere nævner i interviewene, at den mindre tid, socialrådgiverne anvender på at dokumentere, udover at frigive mere tid til interaktion med familien også skaber mere gunstige forudsætninger for at udvikle tættere relationer og derved et bedre tværfagligt samarbejde. Det betyder, at de professionelle omkring familierne kan handle mere målrettet:

Vi kan hele tiden justere og bringe rådgiverne i spil. Der er større chance for, at familien får den hjælp, de har brug for. Opgaveløsningen er smidig, og vi kommer hurtigere i gang.
(Samarbejdspartner, Gladsaxe)

Samarbejdet fremmes i Guldborgsund af den fremskudte konsulentfunktion i skoler og dagtilbud med mulighed for sparring med en socialrådgiver.

Det skal ikke tage fire måneder at foretage en børnesamtale. De drukner i bureaukrati, og det er vi ude over her. Socialrådgiverne er kommet tættere på, og det giver hurtigere handling. (Samarbejdspartner, Guldborgsund)

Samarbejdspartnerne oplever, at socialrådgiverne har mere tid til faglig dialog omkring familierne og de indsatser, de sætter i værk. De opleves som mere tilgængelige, idet de både selv inviterer til samarbejde og er modtagelige for henvendelser og information. Det skaber ifølge flere samarbejdspartnere en bedre sammenhæng og mere relevante indsatser til familierne.

En samarbejdspartner oplever endvidere, at den anderledes balance mellem dokumentation og interaktion med familierne i socialrådgivernes arbejde har effekt på indstillingen hos de familier, hun møder. Hun fortæller, at familierne er bedre forberedte og mere motiverede for at modtage tilbuddets ydelser:

Tidligere manglede man at sætte sig ned og fornemme familien. Hvad vil de? Hvad ønsker de? Nu giver rådgiveren sig tid til sammen med familien at undersøge, hvad der er brug for. (Samarbejdspartner)

To samarbejdspartnerne fortæller, at de forandringer, der er kommet sammen med frikommuneforsøget, har haft betydning for samarbejdspartnerne erfaringer med underretninger. Det tættere tværfaglige samarbejde og dialogen har bl.a. ændret samarbejdspartnerne opfattelse fra tvivl om, hvorvidt "det overhovedet nytter at underrette?". En samarbejdspartner fortæller fx, at deres redskab som daginstitution til at håndtere bekymring for trivsel i en familie tidligere bestod i en underretning til en person i kommunen, som de ikke kendte. Efter underretningen fik de ingen information om, hvorvidt deres bekymring var blevet taget alvorligt, og om der blev sat indsatser i værk i familien. Den tættere samarbejdsrelation med socialrådgiverne gør, at daginstitutionen kan vende en bekymring for en familie, også mere uformelt. Det betyder dels, at man kan kvalificere, hvornår man faktisk underretter, og nogle underretninger foretages tidligere, fordi personalet har en bedre fornemmelse for konsekvenserne heraf, og personalet ved efterfølgende, om der sættes en indsats i værk i familien. I den forstand er et mere smidigt samarbejde med til at understøtte en tidlig indsats.

6.5 Opsummering på involvering og relevans

Alt i alt er der indikation på, at de nye arbejdsformer aktivt giver bedre mulighed for at tilpasse indsatsen til barnets og familiens aktuelle behov, større medspil og medejerskab fra familierne, og at denne agilitet i sagerne fremmer en større overensstemmelse mellem familiens udfordringer og iværksatte indsatser.

Over halvdelene af rådgiverne oplever, at forældrene i høj grad eller i meget høj grad er mere aktive. Og en tredjedel af rådgiverne vurderer, at forældrene i høj grad eller i meget høj grad tager mere ejerskab for løsningen af deres problemer.

Tilsvarende vurderer 62 pct. af rådgiverne, at barnet eller den unge i høj eller meget høj grad føler sig involveret, og 55 pct. af rådgiverne vurderer, at barnet eller den unge i høj eller meget høj grad oplever at have indflydelse. Ikast-Brande har gennemført en spørgeskemaundersøgelse blandt 150 børn og unge. Mellem 66 og 82 pct. af børnene og de unge scorer absolut i top i forhold til deres oplevelse af inddragelse og samarbejde, og kun en meget lille andel placerer sig i den helt kritiske ende af skalaen.

Lidt over halvdelen af rådgiverne svarer i spørgeskemaundersøgelsen, at der er en større sammenhæng end tidligere mellem familiernes udfordringer og de indsatser, de visiteres til, og 60 pct. svarer, at de i høj grad eller meget høj grad har mulighed for fleksibelt at skifte mellem indsatser.

Fra samarbejdspartnernes side nævnes det, at familierne kan opleves mere parat til at modtage en foranstaltning, når de henvises til indsatser. Nogle samarbejdspartnere fremhæver desuden et bedre samarbejde omkring underretninger, der både gør det nemmere og mere meningsfyldt at underrette, og opfatter det som en vigtig bonus, at samarbejdet omkring familien i nogle sager starter tidligere end før.

Endelig peger vores case-data på, at der ser ud til at være færre ændringer i de besluttede indsatser i den enkelte sag. Det *kan* afspejle, at rådgiverne qua det tætte samarbejde med familierne er blevet bedre til at sætte den rette indsats i værk i første ombæring (om end vi ikke har data til at dokumentere dette). En rådgiver eksemplificerer det i fokusgruppeinterviewet:

... vi kan ændre interventionen hurtigere (...) Det er hovedet på sømmet. Vi mødes måske allerede om 3 uger, og så sadler vi om og prøver noget nyt. (Fokusgruppeinterview med rådgivere, Guldborgsund)

7 Implementering af nye arbejdsformer

Dette kapitel undersøger implementeringen af forsøgene i de tre kommuner, og svarer på to hovedspørgsmål;

- I hvilket omfang er det lykkedes at implementere de nye metoder og arbejdsformer som tiltænkt?
- Hvilke organisatoriske og styringsmæssige forhold henholdsvis hæmmer og fremmer resultaterne og den ønskede effekt?

Datakilderne til at besvare spørgsmålene er ligesom i de øvrige kapitler spørgeskemaundersøgelsen til samtlige relevante rådgivere i de tre kommuner, samt interview med rådgivere, ledere, samarbejdspartnere og borgere i de tre kommuner.

7.1 Implementeringen af de nye metoder og arbejds gange

De nye metoder og arbejdsformer er en central del af forsøget. I et forholdsvist nystartet forsøg kan det ikke forventes, at der er opnået fuld implementering. Argumentet for at dispensere fra en række centrale paragraffer i Serviceloven hviler dog i høj grad på, at nye procesredskaber og arbejds gange, som er godkendt af Børne- og Socialministeriet (beskrevet i bilag 2), vil træde i deres sted. Derfor er det afgørende at undersøge fidelitet, dvs. i hvilken grad kommunerne har formået at implementere de nye metoder og arbejdsformer som tiltænkt.

Metode

Vi har i spørgeskemaundersøgelsen spurgt rådgiverne, i hvilken grad de anvender de nye metoder og arbejds gange. Spørgsmålene er unikke for hver kommune, og afdækker de centrale arbejdsprocesser, der har været planlagt lokalt som en del af forsøget. Spørgsmålene er pilottestet og justeret inden udsendelse og bør derfor meget nøjagtigt afspejle de ønskede arbejds gange, som det er ambitionen at praktisere.

Tre eksempler på fidelitetsspørgsmål:

- "I hvilken grad scores barnet i Outcome Rating Scale (ORS) af barnet/familien i starten af hvert møde med rådgiver?" (Gladsaxe)
- "I hvilken grad udfylder det private netværk løbende vurderinger af barnets/den unges trivselsniveau på børnelinealen, forud for hvert dialogmøde?" (Guldborgsund)
- "I hvilken grad deltager børnene/de unge på samtlige møder?" (Ikast-Brande)

Der er udregnet et kvantitativt mål for fidelitet på baggrund af samtlige fidelitetsspørgsmål. I tabellerne herunder benævnes dette mål 'metodescore'. Skalaen går fra 0-1, hvor 0 udtrykker den lavest mulige grad af implementering, mens 1 svarer til den højest mulige grad af implementering.

Fidelitetsspørgsmålene i spørgeskemaet er individuelle fra kommune til kommune. Antallet af spørgsmål i hver kommune er også varierende, da forskellige lokale arbejds gange kræver flere eller færre spørgsmål at indfange⁶.

⁶ Rådgiverne i Gladsaxe Kommune er blevet stillet 8 spørgsmål om graden af anvendelse af de nye metoder og arbejds gange, i Guldborgsund 19 spørgsmål og i Ikast-Brande 12 spørgsmål. I alt er der blevet stillet 39 spørgsmål på tværs af de tre kommuner. Det kan i den forbindelse bemærkes, at der ikke er nogen direkte sammenhæng mellem antallet af spørgsmål og den opnåede metodescore (se tabel 7.2).

Svarkategorierne og udregningsmetoderne er identiske. Tabel 7.1 viser, hvilken numerisk værdi hver enkelt svarkategori er blevet tildelt. Koblingen mellem svarkategorier og tildelte værdier fungerer samtidig som en reference for *fortolkningen* af de forskellige scores. En score på 0,75 har alene betydning, fordi den viser, at en central arbejdsproces i forsøget "I høj grad" er blevet udført som ønsket. Større numeriske forskelle på 0,25 eller mere – svarende til én svarkategori – kan derfor tolkes som substantielle forskelle i implementeringsgrad. Meget små numeriske forskelle kan ikke tolkes som substantielle forskelle i implementeringsgrad.

Tabel 7.1 Sammenhæng mellem svarkategorier og tilknyttede værdier til udregning af fidelitets-scores

Svarkategorier Metodescore	Svarkategorier Kompetenceudviklingscore	Værdi
I meget høj grad	Meget enig	1
I høj grad	Overvejende enig	0,75
I nogen grad	Hverken enig eller uenig	0,5
I lav grad	Overvejende uenig	0,25
I meget lav grad	Meget uenig	0
VED IKKE	VED IKKE	Udgår af beregning

Metodescoren er udregnet på baggrund af spørgsmålene omkring anvendelsen af de nye metoder og arbejdsgange, som eksemplificeret i boksen ovenfor. Metodescore er den substantielt mest interessante værdi og er afrapporteret med fed skrift i tabellen for at understrege dette. Kompetenceudviklingscore er udregnet på baggrund af spørgsmål angående omfanget af kompetenceudvikling og kvaliteten deraf. Samlet fidelitetsscore er et simpelt gennemsnit af metodescoren og kompetenceudviklingscoren. Der er ikke anvendt vægte i udregningen af scores.

7.1.1 Resultater

Der er fire interessante resultater, som udspringer af rådgivernes egen vurdering af implementeringsgraden af de nye metoder, og som gennemgås i det følgende.

Tabel 7.2 Fidelitet: I hvilken grad er de nye metoder og arbejdsgange implementeret (0-1)?

	Metodescore	Kompetenceudviklingscore	Samlet fidelitetsscore
Gladsaxe	0,62	0,76	0,69
Guldborgsund	0,55	0,48	0,52
Ikast-Brande	0,79	0,84	0,82
TOTAL	0,65	0,70	0,67

Anm.: N 'metodescore' = 42. N 'kompetenceudviklingscore' = 34. Svarene på de to dimensioner metode og kompetenceudvikling er scorer på en skala fra 0-1. Metodescore dækker over, i hvilken grad rådgiverne har anvendt redskaberne som tiltænkt. Kompetenceudviklingscore dækker over, i hvilken grad rådgiverne vurderer, at kompetenceudviklingen har haft et tilstrækkeligt omfang og en høj kvalitet (kun rådgivere, der har svaret "Ja" til at have deltaget i kompetenceudvikling, har fået de to spørgsmål). Udregningerne er i begge tilfælde baseret på kommunespecifikke spørgsmål. Rådgiverne har haft identiske svarmuligheder på tværs af kommuner. Svarkategorien "Ved ikke" udgår af beregningen. I Guldborgsund er der udregnet to kompetenceudviklingscores for henholdsvis LØFT (0,50) og GUSA (0,47), hvorfra der er udregnet et gennemsnit (0,48). Samlet fidelitetsscore er udregnet som et gennemsnit af metodescore og kompetenceudviklingscore. TOTAL er udregnet som et gennemsnit af de kommunespecifikke scores, hvilket betyder, at hver kommune vægter lige meget, uafhængigt af antallet af rådgivere og besvarelser, som varierer meget fra kommune til kommune. Beregninger er foretaget på fulde tal men er afrundet til to decimaler i afrapporteringen.

Kilde: VIVEs spørgeskema til rådgivere i de tre kommuner. 2019. Egne beregninger.

Forholdsvis høj implementeringsgrad

Gennemsnittet på tværs af de tre kommuner viser en samlet metodescore på 0,65 (se tabel 7.2). Det svarer til, at kommunernes implementering af metoderne ligger over "i nogen grad", men under

"i høj grad". Rådgiverne vurderer således samlet set selv, at de i relativt stor udstrækning har implementeret de nye metoder og arbejdsgange. Dette resultat er væsentligt, som nævnt i indledningen til kapitlet, da implementeringen af de nye metoder og arbejdsgange i sig selv er et succeskriterie for forsøget.

Forskelle mellem kommunerne

Der er substantielt meningsfulde forskelle mellem kommunerne. Med en samlet metodescore på 0,79 vurderer rådgiverne i Ikast-Brande kommune, at de "i høj grad" har implementeret metoderne som tiltænkt. Dernæst følger Gladsaxe kommune med en samlet metodescore på 0,62. Det svarer til, at rådgiverne har implementeret metoderne et sted mellem "i nogen grad" og "i høj grad". Guldborgsund Kommune har en samlet metodescore på 0,55. Det svarer til, at rådgiverne vurderer, at de "i nogen grad" har implementeret metoderne. Det skal understreges, som tidligere beskrevet, at tallene ikke er fuldstændigt sammenlignelige på tværs af kommuner. En forskel på 0,24 på en skala fra 0-1 ser vi dog som udtryk for substantiel forskel i graden af implementering.

Det vigtige i denne midtvejsstatus er imidlertid ikke den direkte sammenligning på tværs af kommuner, men blot at konstatere, at der er forskelle mellem, i hvilken grad de nye metoder og arbejdsgange bliver anvendt som tiltænkt. Forskellene kommenteres endvidere i næste afsnit omkring væsentlige implementeringsforhold.

I forlængelse af de observerede forskelle er det værd at hæfte sig ved, at svarene for hvert enkelt spørgsmål har en tendens til at "klumpe sig sammen" omkring nærtstående svarmuligheder. Der er således en relativt begrænset spredning i besvarelsene. Det kan fortolkes som, at rådgiverne i den enkelte kommune langt hen ad vejen befinder sig "på samme niveau". Dermed er der ikke blot tale om en tilfældig, atomiseret udvikling, som implementeres af nogle men ikke alle rådgivere. Der er en indikation på kollektive interne udviklingsprocesser, som alle – med en vis variation – er en del af. Dét underbygger samtidig troværdigheden af pointen ovenfor omkring den forholdsvis høje implementeringsgrad, da svarene ser ud til rent faktisk at afspejle det samlede "niveau" af implementering i kommunen.

Høj grad af deltagelse i kompetenceudvikling

Størstedelen af rådgiverne – 82 pct. – svarer "Ja" til, at de har deltaget i kompetenceudvikling. Kompetenceudvikling er i sig selv et af de implementeringsmæssige procesmål i forsøgene, og en høj grad af deltagelse vurderes derfor i sig selv som positivt. Medarbejderudskiftning kan være en væsentlig del af grunden til, at det ikke er samtlige rådgivere, der har undergået kompetenceudvikling i de anvendte metoder.

Høj kompetenceudvikling hænger sammen med høj implementeringsgrad

Kompetenceudvikling antages at bidrage til omlægningen, men det kan ikke forventes, at det sker ved at deltage én enkelt gang i et overfladisk kursus. Det er afgørende, at kompetenceudviklingen har en høj kvalitet, og at den samtidig har et vist omfang. Det er netop sådan, kompetenceudviklingscore er udregnet.

Det ser ud til, at der er en positiv sammenhæng mellem metodescore og kompetenceudviklingscore. I Gladsaxe er kompetenceudviklingscoren 0,14 højere end metodescoren (henholdsvis 0,76 og 0,62). I Guldborgsund er den kun 0,07 lavere (henholdsvis 0,48 og 0,55). I Ikast-Brande er kompetenceudviklingscoren 0,05 højere end metodescoren (henholdsvis 0,84 og 0,79).

Som gennemgået tidligere er der i Gladsaxe foregået en massiv kompetenceudvikling i forbindelse med omlægning til FIT, ligesom det i Ikast-Brande er en fastlagt arbejdsform at anvende Signs of

Safety og tavlemøderne. Det kan være en del af forklaringen på, at kompetenceudviklingsscoren i disse to kommuner ligger forholdsvis højt. Som det fremgår af kommunebeskrivelserne i bilag 1, har også Guldborgsund haft fokus på kompetenceudvikling, men vurderingen af omfanget og kvaliteten er lidt lavere i denne kommune.

Det er oplagt at tolke sammenhængene mellem de to scores på den måde, at kompetenceudvikling og fidelitet ofte 'følges ad'. Kompetenceudvikling af et større omfang og en højere kvalitet bidrager til, at de nye metoder og arbejdsgange i højere grad implementeres.

Det er dog ikke muligt entydigt at afgøre den selvstændige betydning af kompetenceudviklingen på baggrund af denne evalueringens design. Derudover er der for Guldborgsund kommune væsentligt færre respondenter end i de to øvrige kommuner. Det betyder, at værdierne er mere følsomme over for enkeltpersoners svar, end de er i de to andre kommuner. Årsagen til de få respondenter er dog ikke manglende svar, men at hele populationen af rådgivere er mindre. Værdierne er således stadig baseret på 'populationen', hvorfor det afspejler det bedst mulige billede af implementeringen, trods det lave antal.

7.2 Væsentlige implementeringsforhold

Forrige afsnit analyserede, i hvilken grad det er lykkedes at implementere forsøget. I dette afsnit ser vi på organisatoriske og styringsmæssige forhold for at afdække, hvad der ser ud til henholdsvis at hæmme og fremme implementeringen af forsøgene.

Vi har i spørgeskemaet til rådgiverne spurgt ind til en række implementeringsforhold, som forventes at have positiv betydning for implementeringen af forsøget. De i alt 15 spørgsmål relaterer sig til ressourcer, motivation, viden og kompetencer, ledelse, samarbejdspartnere, oplevelse af tillid samt inddragelse.

Figur 7.1 viser, at rådgiverne overordnet vurderer, at de nødvendige implementeringsforhold generelt set har været til stede. Det hyppigste svar er "Overvejende enig" i 12 af de 15 spørgsmål, og i de resterende tre spørgsmål er det den svarmulighed, som vælges næst flest gange. Lægges svarmulighederne "meget enig" og "enig" sammen, er i gennemsnit 68 pct. af rådgiverne overvejende positive omkring implementeringsforholdene. Lægges svarmulighederne "meget uenig" og "uenig" sammen, er i gennemsnit 11 pct. af rådgiverne overvejende negative.

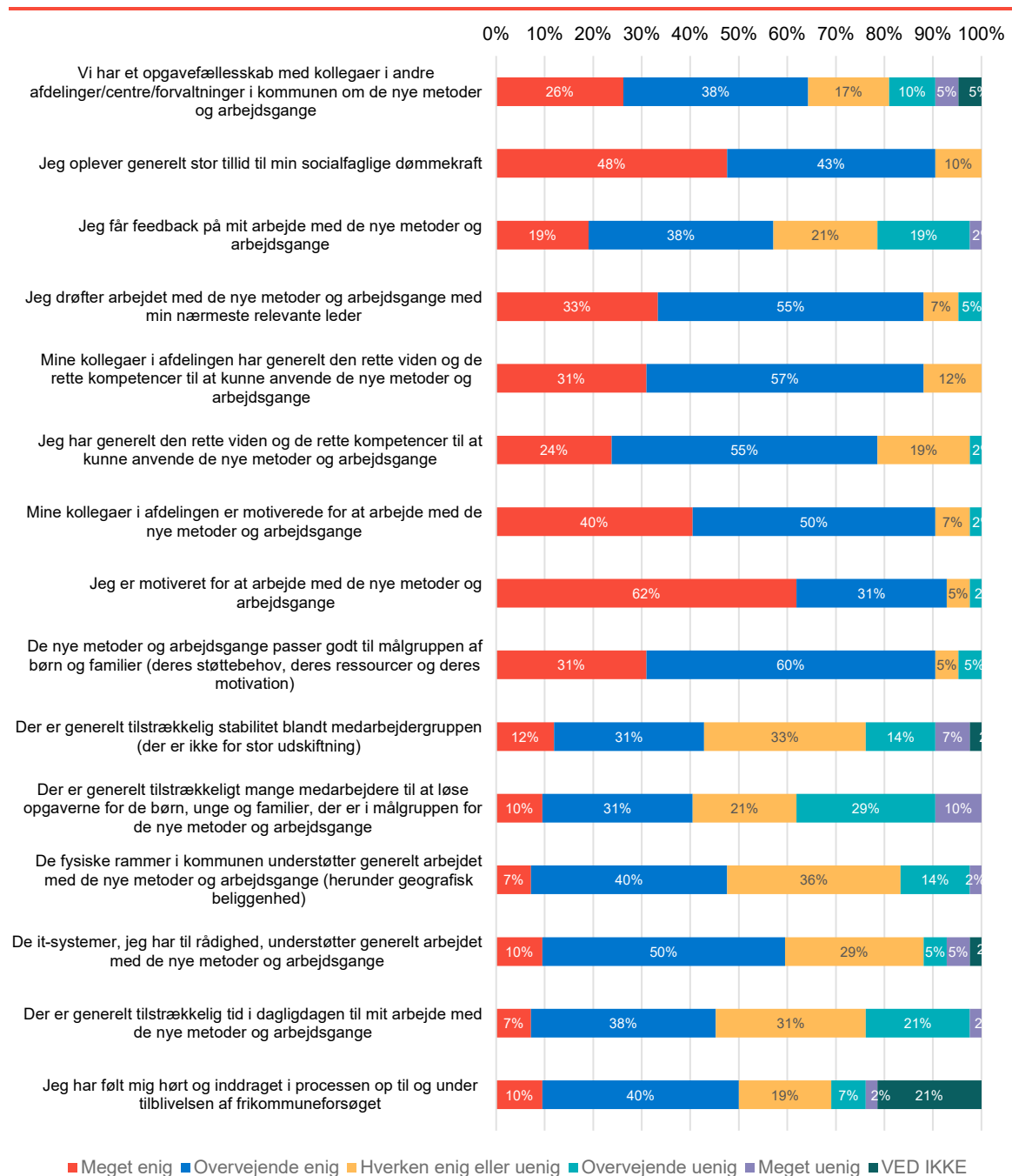
Bag det samlede billede gemmer der sig imidlertid markante forskelle mellem de forskellige implementeringsforhold. Rådgiverne er stærkt motiverede for at arbejde med de nye metoder og arbejdsgange, idet 93 pct. ser overvejende positivt herpå. At 62 pct. er "meget enige" understreger tydeligt, at det er det enkeltstående implementeringsforhold, som er mest utvetydigt til stede. Motivationen dækker også kollegaer i afdelingen (90 pct. ser positivt på kollegaernes motivation). En mulig medvirkende årsag til den høje motivation kan være metodernes velegnethed over for målgruppen af børn og familier (90 pct. ser positivt på metodernes egnethed). Som beskrevet i andre kapitler, giver det arbejdsglæde og motivation at arbejde på en meningsfuld måde. Rådgiverne oplever en generelt stor tillid til deres socialfaglige dømmekraft, hvilket både kan skyldes, at de oplever at have den rette viden og de rette kompetencer, ligesom drøftelser med deres nærmeste leder formentlig også er medvirkende hertil.

På den knap så positive front er det særligt ressourceforhold, der fremhæves. Det drejer sig om manglende tid i dagligdagen, it-systemer og fysiske rammer, som ikke understøtter arbejdet, såvel som for få medarbejdere med for stor personaleomsætning. Gennemsnitligt er 47 pct. af rådgiverne

overvejende positive, mens 22 pct. er overvejende negative angående de tilgængelige ressourcer. Det vurderes derfor stadig mere positivt end negativt.

Samarbejdet med øvrige samarbejdspartnere er endnu ikke fuldstændigt etableret i sådan en grad, at der er et fuldstændigt opgavefællesskab, men 64 pct. ser dog overvejende positivt herpå, mens 14 pct. er overvejende negative.

Figur 7.1 Tilstedeværelsen af væsentlige implementeringsforhold i de tre kommuner. Procent

Anm.: N = 42.

Kilde: VIVEs spørgeskema til rådgivere i de tre kommuner. 2019.

Implementeringsforholdenes betydning for graden af implementering

Hvilke implementeringsforhold ser ud til at have en betydning for graden af implementering? I afsnit 7.1 blev der afdækket moderate forskelle mellem, i hvilken grad de tre kommuner har implementeret metoderne som tiltænkt. Det er ikke muligt entydigt at afgøre sammenhængene mellem implementeringsforholdene og graden af implementering⁷. En sammenligning af rådgivernes egne vurderinger af begge områder kan dog give en forsigtig pejling af, om forholdene har haft en betydning.

Ser man på de to forskellige mål, så ser der ud til at være en sammenhæng: Jo højere vurdering af implementeringsforhold, jo højere grad af implementering. I Gladsaxe er 66 pct. af rådgiverne i gennemsnit overvejende positive angående implementeringsforholdene under ét. Metodescoren er på 0,62 svarende til, at rådgiverne har implementeret metoderne et sted mellem "i nogen grad" og "i høj grad". I Guldborgsund er 59 pct. af rådgiverne i gennemsnit overvejende positive angående implementeringsforholdene under et. Metodescoren er på 0,55, svarende til at rådgiverne har implementeret metoderne "i nogen grad". I Ikast-Brande er 75 pct. af rådgiverne i gennemsnit overvejende positive angående implementeringsforholdene under ét. Metodescoren er på 0,79, svarende til at rådgiverne har implementeret metoderne "i høj grad".

Det tyder således på, at der kan være en sammenhæng mellem tilstedeværelsen af de relevante implementeringsforhold og graden af implementering.

En afgørende pointe er i den forbindelse, at kommunerne hver især er præget af de samme generelle forskelle mellem, hvilke forhold der vurderes positivt, og hvilke forhold der vurderes mindre positivt (præsenteret i forrige afsnit): I hver enkelt af de tre kommuner er det sådan, at medarbejderne vurderer deres egen og kollegaers motivation mere positivt end de tilgængelige ressourcer. Det betyder, at det ikke er muligt at afgøre, hvilke af de forskellige implementeringsforhold der har særlig betydning for implementeringen (ud fra kvantitative mål alene). Det tyder i stedet på, at der er forskellige "stadier" af implementeringsparathed, som afspejler sig i de forskellige implementeringsaspekter – her målt via 15 spørgsmål.

7.3 Generelle betragtninger på forsøgets implementering

Behov for tålmodighed på trods af gavnlig historik

Fælles for alle tre kommuner er, at frikommuneforsøget bygger videre på igangværende forandringsprocesser i hver af de tre kommuner. Det er dels med til at forklare, at den måde, man arbejder med frikommuneforsøget på, er så relativt forskelligt, dels at der alt i alt er en høj grad af 'modenhed' i de tre kommuner til at implementere de nye arbejdsgange. Det forklarer også delvist, hvorfor det er muligt at opnå en forholdsvis høj implementeringsgrad på trods af forsøgets indtil nu relativt korte levetid. I Ikast-Brande fremhæves fx også et andet, men nært beslægtet frikommuneforsøg (i udførelset), og at de to selvstændige forsøg virker gensidigt understøttende på hinanden.

Flere nævner dog, at det kræver tålmodighed både at implementere de forandringer, som de tre kommuner ønsker på området generelt, og at indgå i frikommuneforsøget specifikt. Selvom implementeringsforholdene også vurderes positivt i øjeblikket,⁸ er det ikke ensbetydende med, at det fra starten har været nemt. Selv ved at bygge oven på eksisterende processer har det stadig været krævende at nå dertil, hvor forsøget er i dag. En kommunal chef nævner som eksempel mantraet

⁷ Antallet af besvarelser i hver kategori falder, når svarene opdeles på kommuner.

⁸ Spørgeskemaundersøgelsen er gennemført i april måned 2019.

”vi bliver, til det virker”. En rådgiver udtrykker i survey-besvarelsen arbejdet forbundet med de løbende justeringer: ”Der har været mange tilpasninger/omstillinger undervejs, og det har ikke været nemt at få dette indpasset i den daglige praksis.”

Løbende justeringer i både ønskede og uønskede retninger

Der er foretaget større eller mindre justeringer undervejs i processen, hvilket er naturligt i en udviklingsproces. Det gælder eksempelvis i Ikast-Brande, som rent fysisk er en meget stor kommune, hvor administrationen og kommunale institutioner tilsvarende er spredt over et geografisk stort område. Af ressourcemæssige årsager kan alle ikke altid være fysisk til stede på alle møder, og man har været nødt til at acceptere, at nogle fagpersoner nogle gange deltager i tavlemøder via en videoforbindelse. Metoden med tavlemøder er stærkt afhængig af mødelederens evne til at styre mødet, hvorfor forandrede mødedynamikker kan komme til at spille en stor rolle. Ifølge rådgiverne selv er udviklingen ikke optimal, men er et givent vilkår, man må håndtere.

I Guldborgsund beskriver en rådgiver som eksempel, hvordan tovholderfunktionen egentligt skulle varetages fordelt mellem rådgiver og institutionerne, men at det i praksis har udviklet sig til, at rådgiveren har funktionen.

Og i Ikast-Brande besluttede man sig undervejs for at gå væk fra ambitionen om at indsamle flere forskellige parters vurdering af barnets trivsel til, at det er rådgiver, der på baggrund af en socialfaglig vurdering efter mødet, foretager en scoring af barnets trivsel.

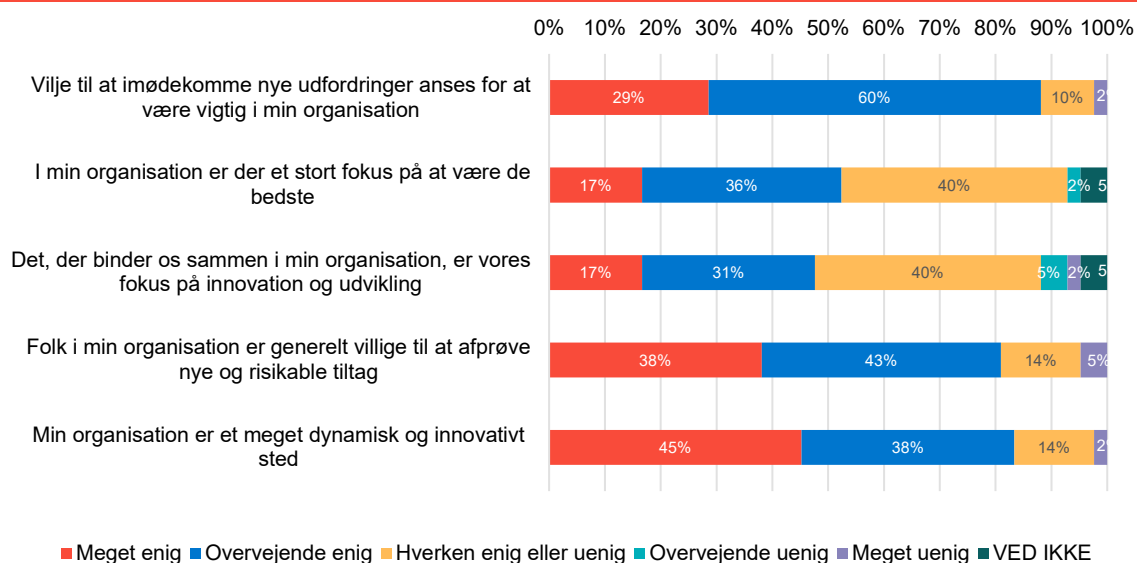
Organisationskultur – risikovillighed og en anden faglig tilgang

Kulturen i organisationen er afgørende for at lykkes med implementeringen. Det fremhæves på tværs af en række interview i kommunerne. Det tyder således på, at en risikovillig organisationskultur, der er præget af villighed til forandring, fleksibilitet og ambitioner om at lykkes – og som følger dette op med konkrete initiativer – har en bedre chance for at lykkes med implementeringen.

Det er i et rimeligt omfang også sådan rådgiverne ser på deres egen organisation, når man spørger dem i spørgeskemaet. Spørgsmålene herom stammer fra en valideret skala, der indfanger, i hvilken grad organisationer har en videns- og innovationskultur, noget som forventes at være forudsættelse for implementering af nye arbejdsformer.⁹ Skalaen er ikke eksplicit møntet på fagprofessionelle på velfærdsområdet i offentlige (danske) organisationer, hvorfor spørgsmålene og deres ordlyd ikke stemmer 1:1 overens med den praksis, der undersøges. Spørgsmålene er medtaget i spørgeskemaet alligevel, da fordelene vurderedes at overgå ulemperne. Figur 7.2 viser besvarelserne på de fem spørgsmål i skalaen.

⁹ Spørgsmålene her er udviklet af forskningsprojektet LEAP (ledelsesadfærd og Performance) på Aarhus Universitet, som har tilpasset en engelsk skala, se side 34: https://ps.au.dk/fileadmin/Statskundskab/Billeder/Forskning/Forskningsprojekter/LEAP/Dokumenter/Appendix_C__Employee_Pre-Treatment_Survey__Danish_.pdf.

Figur 7.2 Vurdering af videns- og innovationskultur i egen organisation. Procent

Anm.: N = 42.

Kilde: VIVEs spørgeskema til rådgivere i de tre kommuner. 2019.

Det er først og fremmest fraværet af decideret uenighed, der er slående. På en række spørgsmål er der store andele, der hverken er enige eller uenige, men der er ingen spørgsmål, hvor mere end 7 pct. af rådgiverne er overvejende eller meget uenige. Det indikerer, at der ikke er nogle enkeltområder, hvor der er klare mangler, men tværtimod en kultur, der samlet set er tilpas fordrende for implementering af nye processer og arbejdsformer.

Det er især tre af forholdene, som rådgiverne er meget enige i, generelt kendetegner deres arbejdsplads: at organisationen er et meget innovativt og dynamisk sted; at medarbejdere generelt er villige til at afprøve nye og risikable tiltag; samt at organisationen anser det som vigtigt, at der er vilje til at imødekomme nye udfordringer. Henholdsvis 83, 81 og 88 pct. er meget enige eller enige i disse tre udsagn. Det kommer eksempelvis til udtryk i Ikast-Brande. Informanterne herfra beskriver en flad organisatorisk struktur, og at mottoet 'det gør vi bare' er indlejret i organisationskulturen. Det afspejler sig konkret i implementeringen af forsøget ved, at de italesætter oplevelsen af stor fleksibilitet i forhold til den konkrete udformning af forsøget, der kan tilpasses lokale behov.

Organisationskultur er også vigtigt, når det drejer sig om rådgivernes faglighed. Her drejer det sig om synet på ens egen rolle som socialrådgiver mere end som en sagsbehandler. I flere tilfælde understreges det i kommunerne, at dét aspekt af organisationskultur er lige så vigtigt som ressourcerne eller de konkrete paragraffritagelser. En kommunal leder bemærker for eksempel, at de efterfølgende er blevet overraskede over, hvor stor en del af deres praksisomlægning de egentlig kunne have opnået uden paragraffritagelserne, alene ved en grundig og fælles forandring af nedgroede vaner og rutiner. En leder i en anden kommune fremhæver forholdet mellem såvel ressourcer og paragraffritagelser, og behovet for en ny faglig kultur:

En lavere sagsstamme er ikke nok. Mindsettet i forhold til familierne er vigtigt. Det kræver meget ledelse, og det kræver medarbejdere, der gerne vil arbejde anderledes. Det er et paradigmeskifte, der ikke kun har fokus på det juridiske.

Bred ledelsesopbakning

Alle kommuner beretter om nødvendigheden af stor og vedholdende ledelsesopbakning. I Gladsaxe Kommune har man foretaget en omorganisering til en tættere ledelsesform, og ifølge lederen af familieafdelingen i kommunen er det afgørende for implementeringen. I Guldborgsund Kommune er der blevet skiftet ud i ledelsen, bl.a. for at understøtte implementeringen af Frikommuneforsøget og en række andre forandringsprocesser og målsætninger i kommunen. Der er ifølge lederne et forøget ledelsesfokus på forsøget i forhold til tidligere. I Ikast-Brande har man bl.a. månedlige styregruppemøder blandt ledere, der følger forsøget tæt, og derved er i stand til fortløbende at håndtere udfordringer. Ledere fra samarbejdspartnere (skoleledere og dagtilbudsledere samt kommunal skole- og dagtilbudschef) deltager ikke i disse styregruppemøder, der alene indeholder ledere fra familieafdelingen og nærtstående enheder. Til gengæld er der tilpas faste ledermøder mellem familiechefen og de 'manglende' chefer i det regulære lederforum, hvor der er givet plads til at drøfte frikommuneforsøget. Dette forum vurderes som afgørende for at sikre den nødvendige opbakning fra samarbejdspartnere.

Organiseringsform

Det er velkendt ved implementeringen af radikalt nye arbejdsprocesser, at der er en afvejning mellem, hvor mange medarbejdere og enheder det er muligt at inkludere, og hvor krævende det er at komme i gang. Det er på den ene side muligt at isolere en mindre gruppe medarbejdere, som kan arbejde mere selvstændigt og hurtigere komme i gang. Til gengæld risikerer man, at de står isole-rede tilbage, og skal desuden først efterfølgende til at udbrede praksis til øvrige medarbejdere. På den anden side kan man vælge at inkludere samtlige (relevante) medarbejdere, der i den bedste af alle verdener står sammen omkring det og gør forsøget mindre sårbart for personudskiftninger. Til gengæld kræver det væsentligt flere ressourcer at omlægge praksis for så mange medarbejdere, og der kan være en risiko for at implementeringen sander til hurtigt.

I Ikast-Brande og Gladsaxe er det alle rådgivere, som praktiserer de nye arbejdsformer og metoder. I Guldborgsund kommune er projektet som nævnt implementeret i to områder i kommunen og blandt fire socialrådgivere. Både ledere og socialrådgivere ser denne strategi som en udfordring. Ledelsen fremhæver, at organiseringen har gjort forsøget sårbart over for både ledelses- og medarbejderudskiftning. Nogle af socialrådgiverne i kommunen fortæller desuden, at den begrænsede implementering af projektet har betydet, at de som rådgivere indimellem føler sig ensomme i arbejdet. Derudover oplever de manglende anerkendelse af deres indsats inden for projektet og savner, at ledelsen spreder viden om projektet til andre afdelinger (som rådgiveren ikke tror, ved, hvad de laver inden for projektgruppen) og lader deres erfaringer smitte af på det øvrige myndighedsarbejde i børn- og unge forvaltningen.

Erfaringerne fra de tre kommuner kan tyde på, at det – såfremt det er muligt – er bedst at inkludere alle, eller så mange relevante dele af organisationen som muligt. Det er dog ikke muligt entydigt at afgøre betydningen af de valgte organiseringsformer, men det synes oplagt, at de spiller en rolle. Historikken i kommunen, som tidligere beskrevet, spiller dog formentlig også en betragtelig rolle. Det er således ikke forventeligt at opnå samme resultater med samme organiseringsform i en kommune, der ikke har samme langvarige erfaring og forberedelse at stå på.

7.4 Implementering af nye arbejdsformer

Samlet set viser midtvejsevalueringen klart og tydeligt, at kommunerne har implementeret de nye arbejdsformer og metoder. Det inkluderer også kompetenceudvikling i de nye metoder, da rådgivere

i alle tre kommuner generelt set har deltaget i kompetenceudvikling. Kvaliteten af kompetenceudviklingen er forskellig fra kommune til kommune. Det samme er implementeringsgraden, altså i hvilken udstrækning metoderne anvendes.

Der er en forholdsvis tydelig sammenhæng mellem graden af kompetenceudvikling og, i hvilken grad metoderne anvendes. Det er ikke muligt at afgøre den direkte påvirkning, som kompetenceudvikling har, men det er sandsynligt, at når de involverede medarbejdere vurderer, at kompetenceudviklingen har et større omfang og en højere kvalitet, implementeres metoderne i højere grad.

Der er også en forholdsvis tydelig sammenhæng mellem en række implementeringsforhold – ressourcer, motivation, viden og kompetencer, ledelse, samarbejdspartnere, oplevelse af tillid samt inddragelse – og, i hvilken grad metoderne anvendes. Jo mere implementeringsforholdene er til stede, jo bedre er metoderne implementeret. Generelt set har implementeringsforholdene under et været tilstrækkeligt til stede, men det er særligt rådgivernes motivation, der vurderes positivt, sammen med tillid, viden og kompetencer samt ledelse. Manglende ressourcer fremhæves som væsentligt mindre positivt, ligesom samarbejdet med samarbejdspartnere ikke er fuldt udbygget.

Der peges generelt på en lang række forhold, som er nødvendige for at forstå – og forklare – implementeringen: at der har været en heldig historik, som har passet godt til forsøget; at det er nødvendigt at foretage justeringer undervejs; at kulturen i organisationen er afgørende – og at den bør være, og i nogen grad også er, præget af risikovillighed, samt et nyt fagligt syn på arbejdet som rådgiver; at der har været bred ledelsesopbakning, og at det ser ud til, at organiseringen med samtlige medarbejdere har fungeret bedre end organiseringen med en mindre isoleret enhed.

8 Retssikkerhed

Gennem årtier har der været en stor indsats for at styrke retssikkerheden for børn og familier med en børnesag. Skridt for skridt er der blevet koblet nye elementer på regelsættene, fx serviceloven og lov om retssikkerhed og administration på det sociale område. De helt specifikke formål har haft forskellige retssikkerhedsdimensioner i fokus, fx at styrke barnets stemme, give familierne mulighed for indsigt i deres egen sag, styrke muligheder for at klage over afgørelser, krav om mere grundig udredning af sagerne med det formål at yde en mere adækvat og målrettet indsats over for det enkelte barn og barnets familie etc.

De mange regler og procedurer har imidlertid også bidraget til at udvide arbejdet med at forberede, undersøge og dokumentere børnesagers forløb og status. Rådgiverne har derfor gradvis brugt relativt mere tid på administrative opgaver og relativt mindre tid til at forstå borgerens udfordringer tilstrækkeligt nuanceret, og har dermed fået en spinklere relation til borgeren at hjælpe ud fra.

I dette frikommuneforsøg har kommunerne ønsket bl.a. at omlægge ressourceforbruget til meget mindre tid brugt på administrativt arbejde, og meget mere tid brugt i dialog med familien, hvad enten dette er til møder i forvaltningen, hjemmebesøg, sms- og mailkontakt, telefonsamtaler eller andet. En af forudsætningen for dette skal i forsøget muliggøres af en række undtagelser fra udvalgte bestemmelser i Serviceloven. Der er således undtagelsesmuligheder i forhold til:

- At melde tilbage til underretter i udvalgte sager
- At beskriver formålet med støtten
- Procesregler omkring opfølgning
- En række procedurer vedr. forældrehandleplan, hvis rådgiver skønner det unødvendigt
- Procesregler omkring udarbejdelse af børnefaglig undersøgelse (indhold, form og tidsplan)
- Procesregler omkring afholdelse af børnesamtale.

Det er plausibelt at antage, at fritagelse fra disse bestemmelser kan frigøre tid fra rådgivernes daglige arbejde og give et større rum for mere tid med familierne – og det er også, hvad de foreløbige resultater herom i kapitel 4 peger på, især informeret af svarene fra rådgiverne og ledelserne. Lige så plausibelt er det, at såfremt kommunerne lykkes med at have en meget tættere dialog med familierne, så har rådgiver et bedre grundlag for at vurdere, hvad der er mest relevant at gøre, kan bedre følge, om barnets og forældrenes udfordringer ser ud til at udvikle sig i positiv retning, og hurtigere sadle om til andre indsatser. Også denne sammenhæng får støtte af de foreløbige data i denne midtvejsevaluering, jf. kapitel 5 og 6.

I vores dataindsamling har vi indsamlet data om retssikkerhed på flere måder. Vi har både i vores spørgeskema til rådgiverne spurgt, hvordan de vurderer, at barnets og forældrenes retssikkerhed tilgodeses. Vi har i de kvalitative interview med rådgivere, ledelse, samarbejdspartnere og forældre spurgt til deres oplevelse af retssikkerheden. Vi har indhentet registerdata om udviklingen i antallet af underretninger over tid i den enkelte kommune, og vi har bedt kommunerne opgøre antallet af klagesager i relevante sager for 2017, 2018 og 2019 med henblik på at undersøge udviklingen over tid.

Retssikkerhed i frikommunekonteksten

Det er ved enhver ændring af lovgivningen relevant at spørge, om ændringerne har nogle utilsigtede retssikkerhedsmæssige konsekvenser for borgerne. Bliver forældrene hørt nok? Kommer barnets

synspunkter tilstrækkeligt frem i bestræbelserne på at involvere forældrene og styrke deres medejerskab? Er sagen tilstrækkeligt belyst, når der sker et rådgiverskift? Er et kort notat tilstrækkeligt til at erstatte en § 50-undersøgelse? Vil der fx komme flere klagesager?

Forslaget til lov om frikommunenetværk baseret på de godkendte ansøgninger har været sendt i høring, og der er et utal af høringssvar både specifikt og generelt (herunder også høringssvar fra frikommunenetværket "Børn som vores vigtigste ressourcer" selv). Af interesse for børne-frikommuneforsøget har fx LOS og FBU-Forældrelandsforeningen begge fremført et ønske om, at berørte borgere bør informeres skriftligt om forsøget. Begge parter ser positivt på ønsket om at øge familiernes inddragelse. Socialpædagogerne er forbeholdne over for undtagelse fra de ønskede retskrav og finder det ikke gennemslagskraftigt, hvilke oplysninger der kan fås og gives ved forsøget (Social-, Indenrigs- og Børneudvalget 2016-17). Også Center for Menneskerettigheder har afgivet høringssvar i forbindelse med udarbejdelsen af lov om frikommunenetværk. Centeret udtalte da:

"Instituttet anbefaler (...), at de planlagte initiativer tager højde for Børnekonventionens krav om dels at vægte barnets tarv højest i sagsbehandlingen og dels at sikre, at barnet inddrages i sagen, og dets synspunkter tillægges passende vægt (...)" "... Det fremgår, at formålet med frikommuneordningen er af styringsmæssig karakter, og der kan derfor være en risiko for, at hensynet til effektivisering, regelforenkling og bedre styring kan føre til manglende opmærksomhed på sikringen af udsatte gruppers grundlæggende rettigheder." (Center for Menneskerettigheder, 2017)

Menneskerettighedscenteret har således fokus på, at man i det foreliggende frikommuneforsøg bør være meget opmærksom på håndhævelsen af børneperspektivet og barnets rettigheder. Det er værd at bemærke, at høringssvarene naturligvis er fremsat som led i lovgivningsprocessen og derfor fremkommer som mere generelle bemærkninger til det at lave forsøg af denne karakter.

Her skal man også være opmærksom på, at gældende ret på det sociale børneområde – altså den måde, det fungerer på i kommunerne p.t. – bestemt kan have en række uintenderede bieffekter i praksis, som udfordrer familiernes retssikkerhed. Det er fx lange sagsbehandlingstider, lav grad af involvering af barn og familie, komplekse og omfangsrige sagsdokumenter, mange enkeltstående møder med forskellige parter, som både indholdsmæssigt og processuelt kan være vanskelige at overskue og forstå for familien, mv. Det er netop nogle af disse negative sider af de eksisterende system, som en del af høringsparterne gør opmærksom på, og som børne-frikommuneforsøget netop forsøger at håndtere.

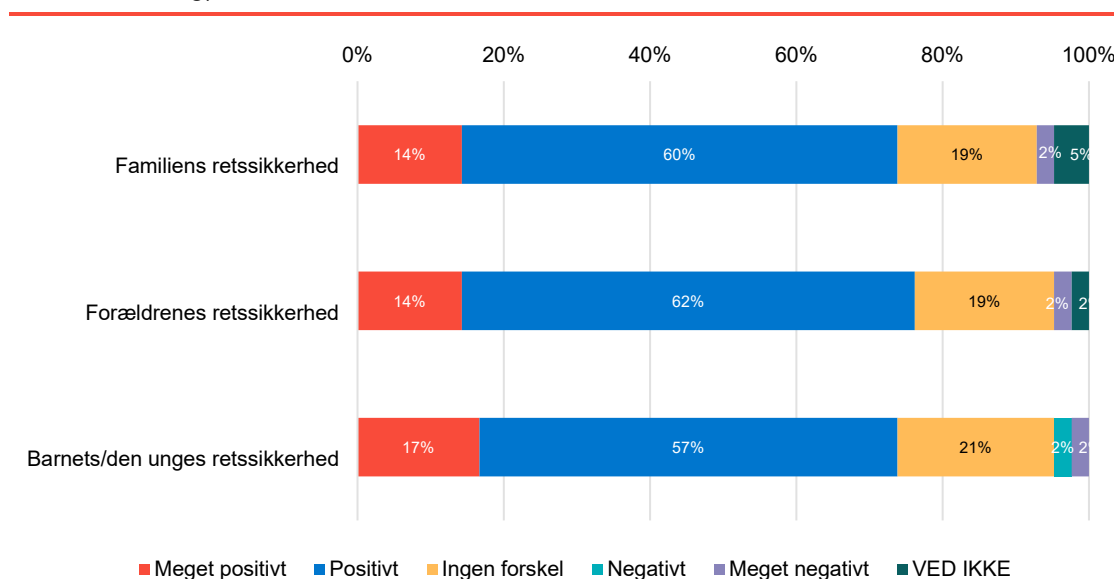
8.1 Familiernes retssikkerhed i lyset af undtagelserne fra serviceloven

Vi har i spørgeskemaundersøgelsen spurgt rådgiverne om deres oplevelse af børn og forældres retssikkerhed i forbindelse med frikommuneforsøget. Her vurderer 76 pct. af rådgiverne – altså tre ud af fire – at forholdene omkring forældrenes retssikkerhed er positive eller tilmed meget positive (figur 8.1). En meget lille andel på ca. 2. pct. vurderer, at det er mere negativt efter frikommuneforsøgets start, og 74 pct. – altså ligeledes tre ud af fire rådgivere – vurderer, at det er positivt eller meget positivt for barnets retssikkerhed. Her er der 4 pct., der betragter udviklingen som negativ.

Overordnet set er der altså set fra rådgiverens perspektiv en meget stærk oplevelse af, at det ikke har alvorlige retssikkerhedsmæssige konsekvenser for de berørte børn og børnenes familier. Tvært imod er langt de fleste af den opfattelse, at retssikkerheden er styrket, og flere rådgivere kommenterer på det i spørgeskemaundersøgelsen:

Det er min vurdering, at borgernes retssikkerhed er styrket, da der dels er lettere adgang til at få den hjælp, der er behov for, og ved den tættere opfølgning og samarbejde med familierne sikres, at der arbejdes med meningsfulde mål, og indsatserne bliver afsluttet, når der ikke længere er behov herfor. Hermed mindskes også risikoen for, at familierne bliver "afhængige" af støtten, og forløbene derved kan komme til at fortsætte i årevis.
(Rådgiver, Gladsaxe)

Figur 8.1 Hvordan vurderer du, at fritagelserne i frikommuneforsøget påvirker barnets/den unges og familiernes retssikkerhed? (Retssikkerhed skal forstås som borgernes rettigheder og dækker bl.a. over retten til lighed for loven, klageret og retten til partshøring). 2019

Anm.: N = 42.

Kilde: VIVEs spørgeskema til rådgivere i de tre frikommuner 2019.

Andre er mere neutrale i deres vurdering af børne-frikommuneforsøgets betydning for retssikkerheden, og mener, at det væsentlige i et retssikkerhedsperspektiv ikke er de konkrete seks undtagelser fra serviceloven:

Som udgangspunkt bør retssikkerheden være uændret, men afhænger måske mere åbenlyst af den enkelte sagsbehandler. Gode og etiske sagsbehandlere vil med de nye ændringer kunne yde et bedre stykke arbejde, da de har mulighed for øget indsats og kontakt. Dårlige/uetiske sagsbehandlere vil stadig kunne sætte borgerens retssikkerhed over bord. Fagligheden er vigtig, og det er uanset, om der er frikommuneforsøg eller ej. Som sagsbehandler i en frikommune er der dog øgede muligheder for den gode indsats.
(Rådgiver, Gladsaxe)

Når vi går mere i detaljer og ser på rådgivernes svar på spørgsmålet om, hvordan de enkelte undtagelser fra paragraffer påvirker barnets/den unges og forældrenes retssikkerhed, er der én dimension, der adskiller sig meget klart fra de øvrige dimensioner ved at være vurderet til at have en stærkt positiv virkning. Det handler om måden at undersøge barnet og børnesagen på.

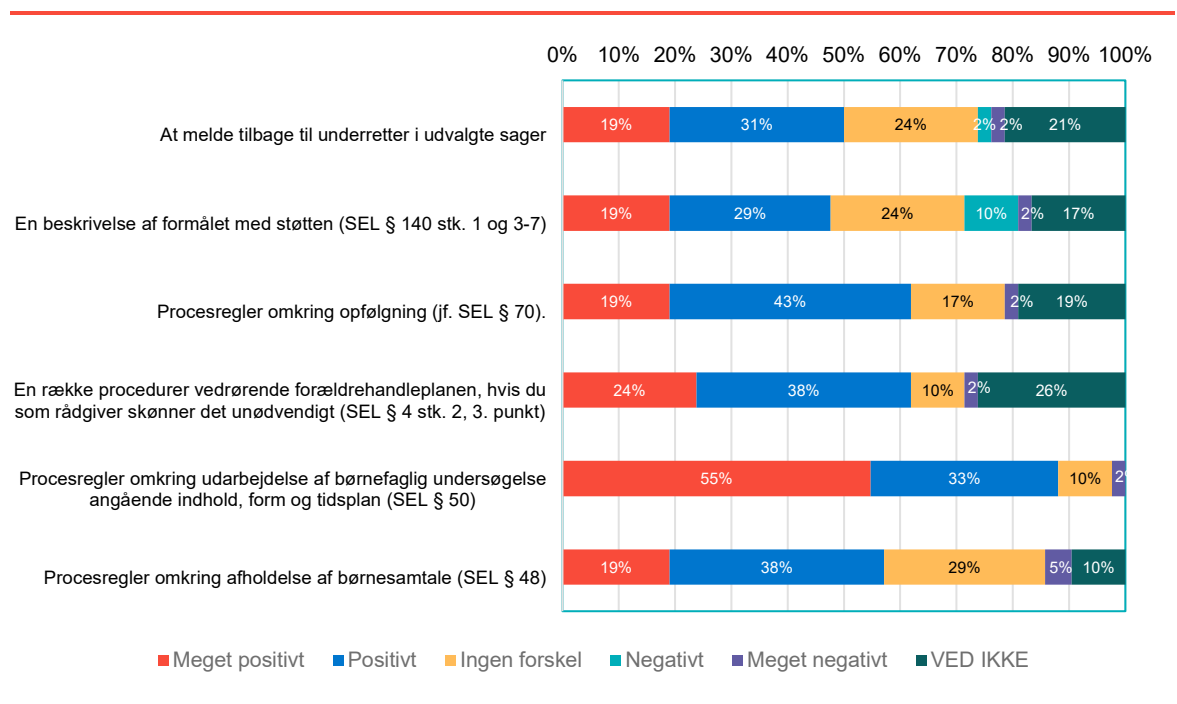
Ændringer i procesreglerne omkring *den børnefaglige undersøgelses* indhold, form og tidsplan scorer således "højt". Her synes 88 pct. af rådgiverne, at det har ført noget positivt eller meget positivt med sig, mens kun en ganske lille andel på 2-3 pct. er negative eller meget negative (se figur 8.2).

Vi ved fra både den foreliggende og andre undersøgelser, at § 50-undersøgelser kan skabe store udfordringer i en rådgivers arbejde, fordi undersøgelsen ofte kræver input fra flere forskellige parter, måske også undersøgelser/udredninger, som kommunen køber sig til eksternt, og at de er tidskrævende at gennemføre (Dansk Socialrådgiverforening, 2015). To rådgivere nævner netop dette felt på spørgsmålet om, hvad der er de vigtigste resultater af de nye metoder og arbejdsgange under frikommuneforsøget:

Ikke at skulle formulere handleplaner, som ingen i virkeligheden læser, men som skulle laves for at opfylde lovgivning. Ikke at skulle lave lang afdækning (børnefaglig undersøgelse), men hurtigt lave en faglig vurdering af behov for indsats, ud fra hvad forældre og barnet fortæller om problemet og løsninger. (Spørgeskemaundersøgelsen, rådgiver Guldborgsund)

Familien modtager støtte langt hurtigere i forløbet og skal ikke vente i flere måneder, mens § 50-undersøgelsen udarbejdes. (Spørgeskemaundersøgelsen, rådgiver Ikast-Brande)

Figur 8.2 Hvordan vurderer du, at følgende paragraffritagelser påvirker barnets/den unges og familiernes retssikkerhed. 2019

Anm.: N = 42.

Kilde: VIVEs spørgeskema til rådgivere i de tre frikommuner 2019.

Der er ligeledes i spørgeskemaundersøgelsen til rådgiverne spurgt til deres opfattelse af retssikkerheden i forhold til de nye arbejdsgange, der relaterer sig til de øvrige undtagelser i serviceloven: fritagelse fra at melde tilbage til underretter i udvalgte sager, fritagelse fra at beskrive formålet med støtten i udvalgte sager, ændrede procesregler omkring opfølgning på sagerne, fritagelse fra visse procedurer i forældrehandleplanen, hvis det skønnes unødvendigt, samt ændrede procesregler omkring afholdelse af børnesamtale. Det er imidlertid vigtigt at holde sig for øje, at fritagelserne ikke medfører et proceduremæssigt tomrum. Alle tre kommuner har som forudsætning for frikommuneforsøget fået godkendt nye arbejdsgange, der træder i stedet for undtagelserne (beskrevet i bilag

3). Rådgivernes vurdering af betydningen af undtagelserne i et retssikkerhedsperspektiv skal således vurderes i lyset af disse nye arbejdsgange.

Som det ses af figur 8.2, peger svarene fra rådgiverne på disse fem dimensioner i overordnet forstand på samme positive udvikling som ovenfor, nemlig at undtagelserne bidrager til at styrke retssikkerheden for familierne. For hver af de fem undtagelser vurderer mellem 48 pct. og 62 pct. af rådgiverne, at den pågældende undtagelse har påvirket retssikkerheden positivt eller meget positivt. Varierende andele (10-26 pct.) svarer "ved ikke", mens kun små andele rapporterer negative eller meget negative virkninger.

Vi har også berørt spørgsmålet om retssikkerhed i de kvalitative interview. På spørgsmålet om, hvorvidt sagerne bliver dokumenteret godt under de nye arbejdsformer, vurderer en leder i Gladsaxe som eksempel, at de *ikke* har oplevet ikke at kunne svare ordentligt i en sag pga. for dårlig dokumentation. Denne leder havde oprindeligt forestillet sig en helt enkelt model, hvor journalen var eneste værktøj til dokumentation. På grundlag af en ide fra rådgiverne blev man i denne kommune enige om at udvikle et såkaldt "*afklaringsnotat*" på 1-2 sider, der er omdrejningspunktet for, hvad der skal ske i sagen.

Både ledere og rådgivere giver på tværs af kommuner udtryk for, at det er meget nemmere for familierne at håndtere helt kortfattede notater, tavlebilleder etc., frem for en klassisk § 50-undersøgelse. Her får familien en 20-50 sider lang undersøgelse, der i mange tilfælde af forældrene kan opleves som én lang kritik. På grund af de formelle krav til undersøgelsens indhold skal den forholde sig til dele af familiens liv, som både rådgiver og familie ikke nødvendigvis vurderer, er relevante i den specifikke sag. Flere fremhæver formen for de helt korte notater, man nu har taget i brug til erstatning for § 50-undersøgelsen, som positiv og ser den som en fordel for familierne:

Jeg oplever, at de [familierne] har langt færre kommentarer til afklaringsnotat og handleplan, idet de har været meget mere inddraget. Det er min oplevelse, at de bedre kan genkende sig selv i det skriftlige. (Spørgeskemaundersøgelsen, rådgiver Gladsaxe)

Endvidere er det positivt for borgeren at høre, hvad de forskellige siger, fremfor at læse diverse udtalelser fra fagfolk i en § 50 undersøgelse. (Spørgeskemaundersøgelsen, rådgiver Ikast-Brande)

I forlængelsen af disse vurderinger af, at børne-frikommuneforsøget har positive retssikkerhedsmæssige konsekvenser for familierne skal man naturligvis have in mente, at datamaterialet i høj grad baserer sig på interview med ledelse og medarbejdere i de tre kommuner, og i langt mindre udstrækning med familierne.

8.2 Retssikkerheden ved ændringer i arbejdsformerne

Hvis man tager et overordnet perspektiv på borgernes retssikkerhed og ikke fokuserer på ændringer i reglerne, men i stedet fokuserer på de nye arbejdsformer, der er fulgt med frikommuneforsøget, viser det sig, at mange af de professionelle oplever, at selve måden at arbejde på er af stor, positiv betydning for retssikkerheden, her forstået som socialt arbejde af høj kvalitet. Det er – som nævnt flere gange – samspillet mellem en hyppigere kontakt med familien, en tættere involvering af børn og forældre på en måde, der er mere transparent og nemmere at håndtere for familien, en hurtig afklaring og iværksættelse af indsatser hurtigere, der er hjørnestene i denne udvikling. Kombineret med, at rådgiveren følger med i barnets trivsel og familiernes tilfredshed, er det muligt for kommunen

at være mere agil og fleksibel i sin tilgang til, hvordan familiens udfordringer bedst håndteres. Endelig er det væsentligt, at der opleves at være meget større gennemsigtighed for borgerne. Det bliver synligt på en enkel måde for børn og forældre, hvad der arbejdes med, og hvem der mener hvad. To rådgivere fra Ikast-Brande, der arbejder med jævnlige netværksmøder, hvor alle væsentlige punkter skrives på en tavle undervejs i netværksmødet, beskriver det således:

Barnet/den unge og forældre er med til at udarbejde alle mål gennem hele processen, og derved bliver der ikke truffet afgørelser, uden familien er med. Forældrene og barnet/den unge sidder med til mødet og bliver informeret om, at dette er deres referat, og derfor bliver de partshørt allerede til mødet. Jeg oplever, at der er en positiv tilgang til det, da det er meget åbent, hvad der står på tavlen. Mødedeltagerne får at vide, de under mødet kan komme med rettelser eller andet til det, der skrives på tavlen. Ved slutningen af mødet gennemgås tavlen, så rådgiver er sikker på, alle er enige. Rådgiverne oplever en positiv effekt på dette generelt. (Spørgeskemaundersøgelsen, rådgiver Ikast-Brande)

Fordelen er, at vi som rådgivere kan oplyse om rettigheder på selve mødet, så det ikke skal oplyses flere gange til parterne, og det sikres, at alle hører det samme. Ulemperne er, at borgerne ikke altid kan huske, hvad de får af vide, og derved nogle gange har brug for det på skrift, hvilket de så ikke får, medmindre de selv noterer det ned fra mødet. Samlet tænker jeg dog en meget bedre retssikkerhed, fordi der kun tales samlet om sagen, og de [familien] altid er bevidst om, hvem der tager billede af tavlen, og dermed har vished om, hvem der har deres oplysninger liggende. (Spørgeskemaundersøgelsen, rådgiver Ikast-Brande)

I det sidste citat fremkommer et retssikkerhedspunkt, kommunerne skal være opmærksomme på, nemlig at nogle familier måske har brug for også at have tingene på skrift eller formidlet på en anden måde, end den valgte – hvilket naturligvis gælder alt socialt arbejde. Mens nogle forældre oplever sig meget mere involveret, er der således også forældre, der i interviewene har oplyst, at de har oplevet det svært at blive hørt, og andre ved ikke, at de har ret til at klage, eller kender ikke retningslinjerne for dette. Rådgiverne skal altså være opmærksomme på, at familierne har forskellige behov.

Også andre fremhæver en øget transparens, som er fremmet af de nye arbejdsformer, på spørgsmålet om, hvordan de vurderer familiernes retssikkerhed under de nye regimer. En rådgiver fra Gladsaxe Kommune, der som nævnt har indført FIT som et dialogredskab i myndighedsafdelingen, skriver:

Jeg oplever, at det via FIT er mere oplagt at være tydelig og kommunikerende angående den faglige vurdering af en families problematik. På den måde fremmer frikommuneforsøget tydeligheden i beslutningsgrundlaget over for borgerne. Derved finder jeg, at retssikkerheden er forbedret. (Spørgeskemaundersøgelsen, rådgiver Gladsaxe)

En anden rådgiver skriver:

Ved frikommuneforsøget er der stor inddragelse af borgeren ved afholdelse af netværksmøde. Inddragelse og medvirken ved behandling af egen sag sker i høj grad jf. retssikkerhedslovens § 4. I og med at alle oplysninger fra fagpersoner sker ved afholdelse af netværksmøde, bliver borgeren sådan set partshørt i alle oplysninger på mødet, hvor de har mulighed for at modsvare og komme med kommentarer (partshøring jf. forvaltningslovens § 19). (Spørgeskemaundersøgelsen, rådgiver Ikast-Brande)

En samarbejdspartner fortæller i det personlige interview:

*Det, vi gør nu, gør vi efter aftale og samtykke (...) Og fordi vi gør det sammen med forældrene grundigt, sikrer vi, at forældrene ved, hvornår de kan sige ja og nej. Og vi oplever, at færre forældre siger nej til samarbejde om barnet. Det, at forældrene er med fra starten, det har stor værdi.” (Samarbejdspartner, *)*

Disse og andre tilkendegivelser lægger altså vægt på, at det netop er den ændrede samarbejdskultur med høj grad af inddragelse og transparens, som frikommuneforsøget alt i alt har gjort mulig, der befordrer en styrket retssikkerhed.

Generelt er der flere udsagn, hvor rådgiverne tilkendegiver, at de ser og hører barnet mere, end de gjorde tidligere. En leder nævner, at vedkommende i sin dialog med rådgiverne til stadighed har fokus på, at de i ønsket om at involvere forældrene sikrer sig, at de ikke overser barnet. Og der er rådgivere, der tilsvarende sørger for at have samtaler med barnet alene efter behov. Det sætter spot på et punkt, hvor rådgiveren skal være særlig opmærksom, nemlig i tilstrækkelig grad at få barnets perspektiv frem – hvilket bestemt også gælder de eksisterende arbejdsformer uden for børne-frikommuneforsøget, måske endda i endnu højere grad.

8.3 Underretninger og genunderretninger

Det er uvist, om de ændrede arbejdsprocesser i kommunerne vil påvirke omfanget af underretninger og genunderretninger. Underretninger kan betragtes som et signal om, at nogen oplever, at et barn har behov for støtte. Men selvom der underrettes, kan barnet sagtens være i gang med at modtage adækvat hjælp, og genunderretninger kan dreje sig om nye problematikker. På baggrund af forandringsteorien forventes det, at hvis familierne får en mere relevant hjælp hurtigere, og skoler og dagtilbud i større udstrækning er involveret via netværksmøder etc. – og derfor er bedre informeret – falder omfanget af genunderretninger. Giver det nye arbejdsregime derimod en mindre grundig behandling af nogle sager, vil det omvendt kunne afføde flere genunderretninger, fordi familiens problemer i omverdenens – fx dagtilbuddets og skolens – øjne ikke ser ud til at blive håndteret.

Socialpolitisk har der været et ret stort fokus på underretninger med nationale kampagner omkring pligten til at underrette, hvis man er bekymret for, om et barns trivsel og udvikling er truet, og der er etableret et relativt nyt nationalt register for underretninger på børn. Det store fokus har ført til en stor stigning i antallet af underretninger på landsplan i de år, man har kunnet måle det. I 2018 blev der således indgivet i alt 127.000 enkeltstående underretninger (heraf var en del børn genstand for mere end én underretning; statistikbanken.dk).

Til midtvejsevalueringen har hver kommune i hhv. 2017 og 2018 som tidligere nævnt tilfældigt udtrukket 25 børnesager før og efter forsøgets start, hvor vi har bedt om oplysninger om bl.a. genunderretninger i netop disse sager. Som det fremgår af tabel 8.1, var der i 2018 efter forsøgets start betydeligt færre genunderretninger (26) end før frikommuneforsøgets start (41). Desuden er der relativt store fluktuationer i materialet. Gladsaxe og Ikast-Brande oplever et tydeligt fald i antallet af genunderretninger, mens Guldborgsund oplever en mindre stigning fra 2017 til 2018. Her skal man dog være opmærksom på dels, at der er tale om et lille udvalg på i alt 75 sager, dels at der er tale om alt i alt relativt få underretninger.

Tabel 8.1 Antal genunderretninger i 2017 og 2018 i de tre kommuner samt totalt på tværs af de tre kommuner (antal)

Alle kommuner	Antal børn med 1 genunderretning		Antal børn med 2 genunderretninger		Antal børn med 3+ genunderretninger		Antal børn med genunderretninger i alt	
	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018
Gladsaxe	11	3	1	1	0	3	12	5
Guldborgsund	5	11	1	1	5	2	11	14
Ikast-Brande	7	6	6	0	5	1	18	7
I alt	23	20	8	2	10	6	41	26

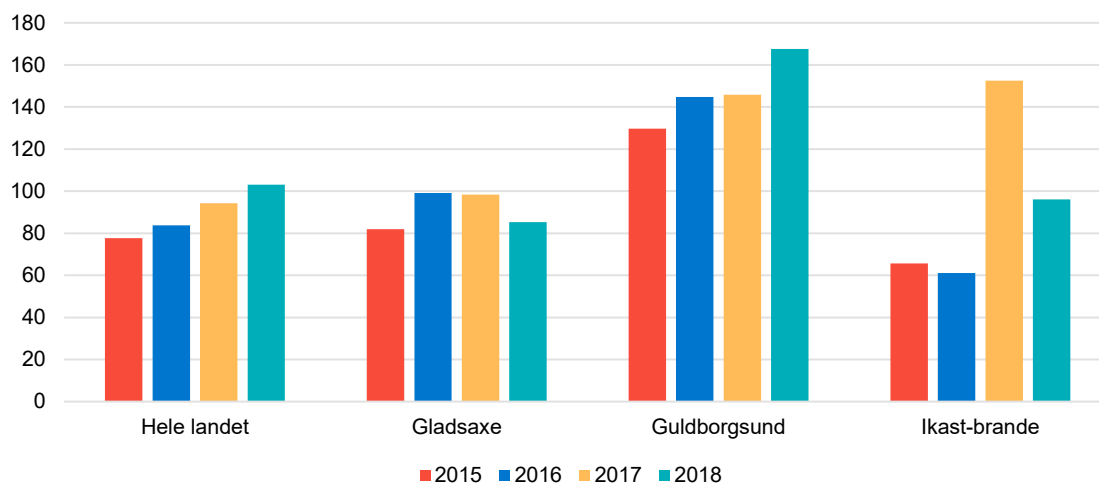
Anm.: Gladsaxe: N = 25 (2017), N = 25 (2018), Guldborgsund: N = 25 (2017), N = 25 (2018) og Ikast-Brande: N = 25 (2017), N = 25 (2018).

Underretninger er optalt på baggrund af data fra de 3 x 25 cases fra 2017 før frikommuneforsøgets start og 2018 efter frikommuneforsøgenes start. Det skal bemærkes, at en del af Guldborgsunds sager er startet før frikommuneforsøget gik i gang. I kraft af en længere varighed er der også en større sandsynlighed for, at der er (flere) genunderretninger i disse sager.

Kilde: VIVEs case-dataundersøgelse for de tre kommuner 2018 og VIVEs case-dataundersøgelse for de tre kommuner 2019.

På baggrund af registerdata har vi desuden trukket det totale omfang af underretninger i de tre kommuner og på landsplan (figur 8.3). Som det ses, ligger Gladsaxe stort set på niveau med landsgennemsnittet, og i 2018 tydeligt under. Guldborgsund ligger noget over landsgennemsnittet, men har nogenlunde samme mønster i stigning som hele landet. Man skal i øvrigt huske, at børne-frikommuneforsøget i Guldborg kører i to skoledistrikter, mens de viste tal i figur 8.3 er baseret på hele kommune. Ikast-Brande ligger under landsgennemsnittet (bemærk, at der ifølge Danmarks Statistik er en datafejl i 2017 for Ikast-Brande, hvorved omfanget af underretninger er fejlagtigt højt dette år).

Figur 8.3 Det totale antal underretninger på børn i alderen 0-17 år, opgjort pr. 1000 børn i alderen 0-17 år, for hele landet og for de tre kommuner 2015-2018

Anm.: Jævnfør Danmarks Statistik er antallet af underretninger for Ikast-Brande Kommune i 2017 overestimeret, hvorfor antallet fremstår ukorrekt højt.

Kilde: Danmarks statistik, UND1. Egne beregninger.

Alt i alt er der *ikke* grundlag for at sige, at mønsteret i underretninger har ændret sig efter igangsættelsen af frikommuneforsøget i hhv. Guldborgsund og Ikast-Brande. For Gladsaxes vedkommende er der et tydeligt fald ved seneste måling. Resultaterne fra de tre kommuner skal ses i lyset af en markant stigende trend i antallet af underretninger på landsplan gennem de seneste år. Ved slutrapporten vil det være interessant at undersøge, om omfanget af underretninger ser ud til at falde i de tre kommuner.

8.4 Klagesager

Som nævnt indledningsvist, har der været et vist politisk fokus på, hvilken betydning frikommuneforsøget kan få for borgernes retssikkerhed. Folketingets Social-, Indenrigs- og Børneudvalg stillede i november 2018 et spørgsmål til økonomi- og indenrigsministeren, om Ankestyrelsen fremover kan lave en særskilt registrering, når styrelsen modtager en klagesag, som vedrører frikommunernes afgørelser eller sagsbehandling på grundlag af frikommuneforsøgenes særlige regler. Ministeren svarede, at omfanget af klagesager både er *”... meget relevant og vigtig information, når først regeringen og siden Folketinget skal tage stilling til, om konkrete forsøg skal omsættes til generelle regelændringer. Jeg vil på den baggrund henstille frikommunerne til, at de lader antallet af klagesager fremgå af deres evalueringer af forsøgene.”* (Økonomi- og indenrigsministeriet, 2018). Ankestyrelsen har nemlig ikke mulighed for at optælle klagesager specifikt i forhold til frikommuneforsøget.

Til denne midtvejsevaluering af frikommuneforsøget på børneområdet er de tre kommuner blevet bedt om at optælle deres klagesager i 2017, 2018 og 2019. For 2018 og 2019 er det udelukkende på den del af sagerne, der vedr. såkaldte frikommunesager, dvs. typisk sager med hjemmel i servicelovens 52, og *ikke* klager over fx tvangsanbringelse eller merudgiftskompensation, som ikke indgår i børne-frikommuneforsøget.

Gladsaxe havde før frikommuneforsøget i 2017 i alt 17 klagesager inden for de sagsområder, som er dækket af frikommuneforsøget. I 2018 var der i alt seks klager ud af et samlet antal frikommunesager på ca. 600, og i 2019 frem til 1. juli én enkelt klage.

Guldborgsund havde i 2018 *ingen* klager relateret til frikommuneforsøget, mens der i 2019 til dato har været to klager frem til 1. juli, holdt op imod ca. 200 frikommunesager.

Ikast-Brande havde i 2017 fire klagesager, hvoraf kun én er relevant, idet de tre af klagerne vedrørte anbringelse uden for hjemmet og dermed lå uden for frikommuneforsøgets genstandsfelt. I 2018 har man haft to klager inden for relevante felter, men har i 2019 ikke registreret nogle klager på de paragraffer, som omhandler frikommuneforsøgene.

Alt i alt er der indikation på et muligt fald i antallet af klagesager i Gladsaxe, mens vi for Guldborgsund og Ikast-Brande højst kan konkludere, at der ikke ser ud til at være tale om forandring. Igen skal man huske, at der er tale om ganske få klagesager pr. år i alle tre kommuner, og det må alt i alt betragtes som positivt i et børneretsperspektiv, fordi det er med til at befordre gnidningsfri sagsforløb, hvilket er til barnets fordel. En leder udtaler om betydningen af klagesager:

Til mødet er der mulighed for at kunne forklare mor første gang, hvorfor psykolog måske giver mening. I den gamle model kunne hun klage over afgørelsen, og så skal der sagsbehandles hos ankestyrelsen i seks måneder, omkring hvorvidt mor skal have en psykolog. I mellemtiden er der gået otte måneder i barnets liv, og det hjælper ikke. (Leder)

En mulig forklaring kan være, at sagsbehandlingsprocedurerne nu er blevet så transparente og i tråd med familiernes ønsker og forventninger, at klagebehovet befinder sig på et minimum. To rådgivere skriver hver især om dette:

Jeg oplever det som klageforebyggende, at vi er i så tæt dialog, at der oftest ikke klages over de afgørelser, der træffes, da vi har været i hyppig dialog inden. (Rådgiver, Gladsaxe Kommune)

På netværksmødet kan der blive truffet afgørelse om Familierettets indsats. Borgen får som oftest oplyst, at de har ret til en skriftlig afgørelse med klagevejledning = forvaltningsretten og retssikkerheden overholdes (Rådgiver, Ikast-Brande)

Alt i alt er der således tegn på, at klagesager i forvejen er et sjældent forekommende fænomen, og at antallet af klager foreløbig ser ud til at falde efter frikommuneforsøgets start. Et par rådgivere nævner, at det kan være, at man på et møde glemmer at oplyse om klagemuligheder som påkrævet, men at de i praksis ikke har oplevet det som en udfordring – det opvejes af familiens involvering og overblik. Der er dog, som nævnt ovenfor, forældre, der ikke føler sig tilstrækkeligt orienteret om klagemuligheder. j

8.5 Opsamling på retssikkerhedsproblematikker

Frikommuneforsøget indebærer en række nye arbejdsgange i forbindelse med undtagelsen fra seks specifikke paragraffer i serviceloven. Både rådgivere og ledere har i stor udstrækning fokus på de positive gevinster ved børne-frikommuneforsøget, når det drejer sig om børns og forældres retssikkerhed. Spørgeskemaundersøgelsen blandt rådgiverne viser en tydelig vurdering af, at det ligefrem har positive effekter på de områder, de seks undtagelser berører. Tre ud af fire rådgivere vurderer således, at børne-frikommuneforsøget har haft en positiv eller meget positiv virkning på både børnenes og forældrenes retssikkerhed.

Når vi spørger specifikt til hver af de seks undtagelser, er der tilsvarende meget positive opfattelser af de nye arbejdsganges betydning for retssikkerheden. Særligt fremhæver knap 90 pct. af rådgiverne, at de vurderer det positivt for familierne, at man har erstattet § 50-undersøgelsen med et meget kortere notat. Dette notat er mere forståeligt for familierne end de lange § 50-undersøgelser, det bliver udarbejdet meget hurtigere, familien har været involveret tættere i udarbejdelsen og bakker derfor mere op om, hvad der skal ske.

Ligeledes ser vi, at omfanget af genunderretninger falder i to af de tre kommuner. Vi kan ikke dokumentere det, men det er muligt, at denne udvikling er knyttet til frikommuneforsøget i kraft af et tættere samarbejde med fx dagtilbud og skoler. Antallet af klagesager, som i sig selv er vældig beskedent, ser ud til at falde i en kommune – måske en afspejling af den øgende inddragelse og øgede transparens – og i forvejen befinde sig på et minimum i de to andre kommuner.

Alt i alt er der ingen indikationer på, at børne-frikommuneforsøgene skaber nye og væsentlige huller i retssikkerheden. Tvært imod ser det ud til, at de nye arbejdsformer – summen af nye formelle arbejdsgange og en ny arbejdskultur i forhold til måde at gå til arbejdet på – fremmer børns og forældres retssikkerhed i børnesager, når man som her vurderer det ud fra især et rådgiver- og et ledelsesperspektiv. Det overflødiggør naturligvis ikke, at man overholder de almindelige kodekser for godt socialt arbejde, uanset om det er regelbaseret eller indlejret i den daglige praksis. Rådgiveren skal fx stadig sikre sig, at barnet høres tilstrækkeligt, og at barnets synspunkter træder tilstrækkeligt frem, eller at forældrene høres og involveres. Men det gælder alt socialt arbejde – det er ikke særligt knyttet til frikommuneforsøget. Man kan overveje, om det vil være nyttigt at undersøge omstillingen fra § 50-undersøgelser til korte notater nærmere. I denne midtvejsevaluering fremstår det utvetydigt positivt. Vi kan imidlertid ikke udtale os om, hvorvidt det korte omfang betyder, at enkelte sager ikke er godt nok belyst, fx ved rådgiverskift, ved en klagesag, ved flytning til anden kommune, eller hvor der viser sig at være tungere problemer, man ikke har fået afdækket.

Litteratur

- Center for Menneskerettigheder (2017): *Høring over udkast til lov om frikommunenetværk*. Center for Menneskerettigheder, 24. marts 2017. Tilgået på https://menneskeret.dk/sites/menneskeret.dk/files/03_marts_17/hoeringssvar_over_forslag_til_lov_om_frikommunenetvaerk.pdf den 6. juni 2019.
- Dansk Socialrådgiverforening (2015): *Bureaukrati tynger børnearbejdet – men der er veje ud af det!* København: Dansk Socialrådgiverforening.
- Hjelmar, U. & N. Ejersbo (2019): *Frikommuneforsøg 2016-2020. Status over forsøg*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Jensen, B.S. (2014): *Inddragelse af udsatte børn og unge i socialt arbejde – reel inddragelse eller symbolsk retorik?* Aalborg Universitetsforlag. Ph.d.-serien for Det Samfundsvidenskabelige Fakultet, Aalborg Universitet.
- Kloppenborg, H., E. Ladekjær & H.S. Pedersen (2018): *Evaluering af projekt Bedre Børneinddragelse*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Lausten, M. & T. Jørgensen (2017): *Anbragte børn og unges trivsel 2016*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Munro, E. & A. Turnell (2018): "Re-designing Organizations to Facilitate Rights-Based Practice in Child Protection". In Falch-Eriksen, A. & Backe-Hansen, E. (eds.): *Human rights in Child Protection. Implications for Professional Practice and Policy*, s. 89-110. Palgrave Macmillan.
- Nørrelykke, H. (2016): "Socialrådgiverfagets opståen og udvikling". I Posborg, Nørrelykke og Antczak: *Socialrådgivning og socialt arbejde*. København: Hans Reitzels Forlag, s. 15-49.
- Ottosen, M., M. Lausten, S. Frederiksen & D. Andersen (2015): *Anbragte børn og unges trivsel 2014*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Social-, Indenrigs- og Børneudvalget (2016-17): *Kommenteret høringsnotat over Forslag til Lov om frikommunenetværk*. L 200 Bilag 1.
- Økonomi- og Indenrigsministeren (2018): *Svar på spørgsmål nr. 80 fra Folketingets Social-, Indenrigs- og Børneudvalg november 2018 om opgørelse af klagesager ifm. frikommuneevalueringerne*.
- Økonomi- og Indenrigsministeriet (2017): *Bekendtgørelse om offentliggørelse, evaluering og indberetning af frikommuneforsøg*.

Bilag 1 Beskrivelse af børne-frikommuneforsøget fra den enkelte kommunes perspektiv

Formål

Det helt overordnede formål med Gladsaxe Kommunes frikommuneforsøg er at skabe mere tid til familierarbejdet og bedre kvalitet i sagsarbejdet ved at skære ned på rådgivernes administrative tid foran computerskærmen. Fokus er på at sikre øget inddragelse og effekt.

Forsøgets væsentlige elementer i Gladsaxe Kommune:

- Hurtigst muligt efter kontakt med familien udarbejdes der et afklaringsnotat og en dertilhørende handleplan, der muliggør en kortere proces fra identifikation af familiens problemstillinger til iværksættelse af hjælp og støtte.
- Der sker en hyppigere kontakt og inddragelse af familien, end den lovpligtige opfølgning foreskriver. Rådgiveren er hurtigere til at være opsøgende på familien fra start, så familierne oplever, at rådgiveren er initiativtager allerede fra første kontakt.
- Socialrådgiverne foranstalter i højere grad sig selv i sagsforløbene – blandt andet ved selv at yde kortere råd og vejledningsforløb til familierne i henhold til Servicelovens § 11 stk. 3.
- Familierne skal opleve at blive inddraget i deres egen sag. Socialrådgiverne anvender dialogværktøjet Feedback Informed Treatment (FIT), som måler på familiernes oplevelse af samarbejdet, og om der sker de ønskede forandringer for familierne.
- Brugen af FIT er med til at sikre, at sagsforløbene drejer sig om det, familierne oplever som vigtigt, og hjælper socialrådgiverne med at tilrettelægge og justere i forløbene, så socialrådgivere og familier i fællesskab opnår de forventede mål.

Fritagelser i Gladsaxe Kommune

Frikommuneforsøget i Gladsaxe Kommune er en reaktion på den uoverensstemmelse, der er imellem:

- de mange retslige krav i Serviceloven, som gerne skulle gavne borgerens retssikkerhed og sikre en god sagsbehandling
- børn og unges manglende oplevelse af inddragelse og indflydelse på egen situation (Birgitte S. Jensen, ph.d. fra Aalborg Universitet (2014))

Oplevelsen har været, at de mange juridiske forpligtigelser i sig selv ikke fører til et godt socialt arbejde sammen med familierne. Derfor har Gladsaxe Kommune ønsket at skifte fokus fra lovmedholdelighed til øget kvalitet og progression for familierne.

Baggrund for forsøget

Siden 2015 har der i Gladsaxe Kommune været et ønske om at øge fokus på kvalitet og opfølgning i Familieafdelingens sagsbehandling.

Derfor blev der samme år taget beslutning om at øge antallet af socialrådgivere i Familieafdelingen med henblik på at nedbringe sagstallet pr. rådgiver. Det førte til et fald i sagstallet igennem 2016 fra gennemsnitligt 39 sager i august 2015 til 25,8 sager pr. socialrådgiver i juli 2017 for rådgivere med psykosociale sager. Færre sager pr. rådgiver skulle muliggøre en tidligere og øget opfølgning i sagerne, således at den rigtige foranstaltning kunne iværksættes hurtigere. Det lavere sagstal skulle ligeledes føre til en højere grad af motivation og fastholdelse blandt rådgiverne.

Efterfølgende har erkendelsen i Gladsaxe Kommune været, at et lavere sagstal pr. rådgiver ikke alene kan sikre en øget kvalitet og opfølgning i sagsbehandlingen. Det kræver derimod også, at der arbejdes ud fra en ny tilgang i det socialfaglige arbejde.

På den baggrund ønskede Gladsaxe Kommune at iværksætte et frikommuneforsøg og at implementere FIT i Familieafdelingen. Formålet var at frigive endnu mere af rådgivernes tid til at kunne implementere en øget kvalitativ tilgang i det socialfaglige arbejde. Implementeringen af FIT påbegyndte i marts 2017 og implementeringen af frikommuneforsøget i oktober samme år.

Fokus i FIT er på, hvordan socialrådgiverne kan udvikle deres egen tilgang og tilpasse sagsforløbene med udgangspunkt i familiernes løbende feedback om hhv. oplevelsen af samarbejdet og udviklingen i trivsel. For socialrådgiverne indebærer FIT en mere proaktiv rolle over for familierne, hvorfor de skal sikre hyppig kontakt og inddragelse af sidstnævnte og har mulighed for at iværksætte egne rådgivnings- og vejledningsforløb.

Kompetencemæssige tiltag til at understøtte frikommuneforsøget

Som led i implementeringen af FIT har Gladsaxe Kommune gjort udvalgte medarbejdere til FIT-eksperter, som står for den interne kompetenceudvikling af socialrådgiverne i FIT og implementeringen af FIT blandt medarbejdere og ledelse. FIT-eksperterne har forinden arbejdet med FIT i praksis i 7 år, idet der allerede er implementeret FIT på udførerområdet i Gladsaxe Kommune. Den interne kompetenceudvikling af socialrådgiverne består af FIT-supervision to timer om måneden af FIT-eksperterne. FIT-eksperterne og ledelsen af Familieafdelingen har desuden modtaget en ekstern FIT-uddannelse.

Organisatoriske og ledelsesmæssige tiltag til at understøtte frikommuneforsøget

Med henblik på at understøtte frikommuneforsøget yderligere blev der iværksat en ny organisatorisk og ledelsesmæssig struktur af Familieafdelingen pr. august 2018. Formålet var at sikre en tættere faglig ledelse af socialrådgiverne, hvorfor de blev organiserede i mindre teams, hver med en teamleder tilknyttet sig.

Ledelsen understøtter aktivt socialrådgiverne i iværksættelsen af de nye arbejdsgange og den aktive anvendelse af FIT i kontakt og inddragelse af familierne, til den socialfaglige vurdering og opfølgning, samt dokumentation af sagerne.

Dataunderstøttet ledelse af frikommuneforsøget

Siden start 2019, hvor det er lykkedes at afslutte et tilstrækkeligt antal sagsforløb med FIT, har ledelsen af Familieafdelingen aktivt benyttet FIT-data til at følge den fagligt kvalitative udvikling af sagsarbejdet. Fra august 2019 har ledelsen af Familieafdelingen ligeledes fået udviklet ledelsesinformation med udgangspunkt i fagsystemet SBSYS til at monitorere sagstidernes længde, frekvensen af kontakt og inddragelse af familierne m.m.

Samarbejde med Københavns Professionshøjskole

Gladsaxe Kommune indgik i 2017 en partnerskabsaftale med Københavns Professionshøjskole (KP) med det formål, at FIT som metode kan udbredes til andre kommuner, såfremt Gladsaxe Kommunes forsøg viser gode resultater. Ved at følge forsøget udarbejder KP en manual til, hvordan danske kommuner kan benytte FIT i myndighedsarbejdet. Manualen forventes færdig i marts 2020 til udbredelse. Følgeforskningen ved KP er finansieret af Den A.P. Møllerske Støttefond.

GUSA-dialogs historie og brug af GUSA-dialog i Guldborgsund Kommune

GUSA-dialog – **G**uldborgsunds **S**amarbejdsmodel – er en elektronisk dialogplatform, som bruges til tværfagligt samarbejde omkring familien. GUSA-dialog i sin nuværende form har været brugt i Guldborgsund Kommune siden starten af 2017 og er en lokalt tilpasset model af den digitale platform "*Familiedialog*". En GUSA-dialog oprettes sammen med familien, når der opstår en bekymring for et barn, som skal håndteres tværfagligt, men hvor bekymringen ikke er så stor, at der skal sendes en underretning. GUSA-dialog tager afsæt i hele familiens situation og kvalificerer en koordineret forebyggende indsats i tæt samarbejde med familien. GUSA-dialogen fungerer på den måde, at alle der er inviteret ind i dialogen enten som fagpersoner eller som familiens netværk, kan byde ind med deres input. GUSA-dialog bygger på LØFT-tankegangen (**L**øsnings**F**okuseret **T**ilgang), hvor der er fokus på familiens allerede eksisterende ressourcer og på, hvordan professionelle og netværk kan understøtte familien på vej mod bedre trivsel.

GUSA-dialog består af en række procesunderstøttende redskaber, der skal være med til at gøre samarbejdet mellem forældre og fagprofessionelle mere struktureret og sikre, at forældrene får nemmere ved at følge med i forløbet og deltage som medspillere i arbejdet med deres barns trivsel. De procesunderstøttende redskaber er følgende:

- **Dialoginput:** et elektronisk spørgeskema til at indhente oplysninger fra netværket omkring barnet. I skemaet beskrives bekymringen, undtagelser herfor og konkrete løsningsforslag, som den, der besvarer skemaet, kan byde ind med.
- **Børnelineal:** til vurdering af barnets trivselsniveau. En skalamodel, der kan anvendes af professionelle og barn/familie til at fastlægge bekymringsgraden (skala: 1-10) af de udfordringer, barnet har (trivselsniveau).
- **Mål & Plan:** et elektronisk aftaleskema, hvor familien (forældre og børn), sagsbehandler og de øvrige fagpersoner/personer fra familiens netværk sammen beskriver deres aftaler (indsatser) herunder mål, handlinger og hvem der er ansvarlig.

I mange andre kommuner er familie-dialog (i Guldborgsund betegnet GUSA-dialog) brugt alene før underretning, hvilket ligeledes har været et fokusområde i Guldborgsund Kommune, men i Guldborgsund er det også muligt at bruge GUSA-dialog parallelt med en myndighedssag. Hvis bekymringen i en GUSA-dialog vokser eller får en anden og mere alvorlig karakter, kan der med samtykke fra familien laves en dialogbaseret underretning. Ved en dialogbaseret underretning inviteres en myndighedsrådgiver ind i en eksisterende GUSA-dialog i de dialoger, hvor der formodes at være behov for støtte efter servicelovens bestemmelser, som supplement til de øvrige aktiviteter, der foregår i GUSA-dialogen.¹

Brug af GUSA-dialog i frikommuneforsøget

I frikommuneforsøget bliver GUSA-dialog som noget nyt det primære værktøj i myndighedsarbejdet. Myndighedsrådgiverne anvender GUSA-dialog og de indbyggede procesværktøjer "Dialoginput", "Børnelinealen" og "Mål & Plan" som centrale elementer i samarbejdet med barnet/den unge, familien, fagpersoner og netværk til at inddrage, udrede og følge op på den sociale sag. Myndighedsrådgiver vil i forsøget oprette sagen i DUBU, og akter og beslutninger vil blive journaliseret i DUBU, hvor der løbende vil blive lavet en PDF-version af GUSA-dialogen med de oplysninger og afgørelser, der træffes med familien og deres netværk. Dette for at afprøve, hvilken betydning fuld aktindsigt har for familien og barnets oplevelse af at være deltager i egen sag.

Med brug af GUSA-dialog som fælles it-system vil al information i en myndighedssag som udgangspunkt være tilgængelig for familien og barnet. Dermed sikres, at sagen er

¹ Dialogbaseret underretning må aldrig benyttes ved viden eller mistanke om vold og overgreb.

gennemsigtig for familien. Brug af GUSA-dialog i forsøget understøtter dermed, at familien og barnet kan opleve sig som reelle deltagere i processen, da systemet muliggør adgang til alle akter og al viden, der måtte genereres under udredning, oplysning og opfølgning i sagen. I forsøget kan en underretning komme ind i forsøgsteamet på to måder:²

1. Via en allerede eksisterende GUSA-dialog, men hvor bekymringsgraden er vokset i sådan et omfang, at der skal foranstalles efter servicelovens bestemmelser.
2. Via en almindelig underretning, hvor der ikke før har været en GUSA-dialog, eller hvor der ikke er givet samtykke til, at GUSA-dialogen overføres til myndigheden.

Centralt for begge indgange er, at myndighedsrådgiver enten overtager eller opretter en GUSA-dialog, som danner udgangspunktet for al dokumentation og undersøgelse, så længe sagen er åben. Det er myndighedsrådgiver, som er tovholder på sagen og sørger for indkaldelser til netværksmøder og for at dokumentere i GUSA-dialogen.

I forhold til normal praksis i myndighedssager, så giver forsøget mulighed for hyppigere opfølgning med familien, mod at den hyppigere opfølgning dokumenteres i GUSA-dialog i form af dialoginput fra netværksmøderne og aftalte mål samt opfølgning på disse. Derudover er udviklingen i trivsel over tid et væsentligt parameter i forsøget, og dette kan i GUSA-dialog dokumenteres ud fra Børnelinealen og den skalering, der kan laves omkring barnets trivsel.

Myndighedsrådgivers rolle er i forsøget væsentlig anderledes end en traditionel myndighedsrådgiver. GUSA-dialog, som er bygget op omkring **LøsningsFokuseret Tilgang (LØFT)**, kræver, at myndighedsrådgiver kan involvere og skabe refleksion sammen med barnet og familien på netværksmøderne og sammen finde løsninger. Myndighedsrådgiver skal derudover kunne invitere relevante deltagere ind i dialogen og kunne facilitere både dialogen og netværksmødet.

På netværksmødet skal myndighedsrådgiver samtidig kunne nedskrive en handleplan (Mål & Plan), så det bliver synligt for alle allerede på mødet, hvem der skal gøre hvad inden næste netværksmøde. Derudover skal myndighedsrådgiver være i stand til at bruge den hyppige opfølgning til at justere på indsatser om nødvendigt.

Forudsætninger for frikommuneforsøget i Guldborgsund Kommune

Forsøget gennemføres i en afgrænset geografi af kommunen, hvor der bor ca. 1.500 børn og unge i alderen 0-18 år. Den valgte geografi er Saksøbing og Sydfalster og indbefatter skolerne Ellekilde, Saksøbing, Sydfalster samt dagtilbuddene Bruns Gård, Krummerne, Blishøj og Strandloppen, herunder SFO, dagpleje og sundhedsplejen i de valgte områder.³ Til forsøget er knyttet 4 socialrådgivere.

GUSA-dialog har ved frikommuneforsøgets start i juni 2018 været i gang i 1½ år – siden januar 2017 – og er et kendt værktøj både hos socialrådgiverne i myndigheden, men også i de skoler og dagtilbud, som er omfattet af forsøget.

GUSA-dialogs organisatoriske forankring i Guldborgsund Kommune

Brugen af GUSA-dialog går på tværs af 5 fagcentre både på børne- og voksenområdet, i alt ca. 60 dagtilbud, skoler og afdelinger. For at opnå en forankring og implementeringskraft hele vejen rundt er der siden start uddannet omkring 1.400 medarbejdere i de 5 centre i brugen af GUSA-dialog. Herudover er der særligt uddannede GUSA-ambassadører samt GUSA-vejledere, som kan træde til og hjælpe både med det tekniske og med indholdet i dialogerne. Herudover er der nedsat en styregruppe, som består af de 5 centerchefer og en direktør, som sammen beslutter procedurer og retningslinjer for brug af GUSA-dialog på tværs af alle involverede.

² En fuld arbejdsgangsbeskrivelse findes i bilag A_ Eksisterende praksis og ny under Frikommuneforsøg Guldborgsund Kommune.

³ I 2016 modtog Center for Familie & Forebyggelse 1.057 unikke underretninger, heraf var ca. 200 underretninger fra de to udvalgte områder. I forsøgsperioden (2018-2020) forventes den nye standard for sagsbehandling at blive anvendt på ca. 500 myndighedssager, undtaget er de sager, hvor der er vurderet anbringelsesgrundlag, akutte sager om vold og seksuelle overgreb samt sager, hvor der ikke kan opnås samtykke til udveksling af oplysninger på underretningsmøder eller netværksmøder. De to udvalgte geografiske områder er repræsentative for kommunen ift. antal og type af underretninger.

Formål

Det overordnede mål med Frikommuneforsøget 'Relation frem for dokumentation – samtaler, inddragelse og opfølgning' er at øge trivsel blandt udsatte børn, unge og familier i Ikast-Brande Kommune. Dette gennem en tidligere indsats, hurtigere opfølgning og større effekt. Derudover er målet, at der opnås en større tilfredshed med indsatserne hos familierne.

Forsøgets centrale elementer i Ikast-Brande Kommune

Ny form for underretninger

- Når der opstår en bekymring for et barn eller ung, skal underretter i forbindelse med frikommuneforsøget ikke længere sende en skriftlig underretning. De skal i stedet booke et underretningsmøde gennem et digitalt kalendersystem. På mødet deltager en socialrådgiver fra Familierådgivningen, forældremyndighedsindehaverne, barnet/den unge og den person/institution, som ønsker at underrette. Underretningsmøderne bliver fast afholdt i Ikast, Brande og Nørre Snede 3 gange om ugen.

Signs of Safety og tavlemøder

- Socialrådgiverne i Familierådgivningen anvender den socialfaglige metode Signs of Safety, som med en løsningsfokuseret referenceramme har netværksmøder, hyppig opfølgning og inddragelse som nogle af sine grundelementer. Metoden anvendes i Familierådgivningen i alle børnesager omkring udsatte børn/unge og familier. På netværksmødet skrives al central information om barnet eller den unge op på en stor tavle. Når mødet er færdig, tager socialrådgiveren et billede af tavlen. Tavlebilledet er den centrale fælles dokumentation og journaliseres efterfølgende i familiens sag. Socialrådgiveren laver på baggrund af netværksmødet en socialfaglig vurdering, som ligger til grund for indsatsen.

Udarbejdelsen af mål med indsats

- Når Familierådgivningen faciliterer underretnings- og netværksmøder, sker der på mødet en italesættelse af, hvilke forandringer der er nødvendige for, at barnet eller den unge kommer i trivsel. Ud fra denne dialog formuleres først et overordnet formål og de efterfølgende målsætninger, som skal indfries. Derved er forældremyndighedsindehaverne, det private og det professionelle netværk inddraget i målformuleringen og vidende om, hvilken retning der arbejdes i, samt hvem der har ansvaret for hvilke mål. I første omgang søges det altid at finde løsninger og ressourcpersoner i barnets eller den unges netværk, som kan understøtte den ønskede forandring. Findes dette ikke at være tilstrækkeligt, iværksætter Familierådgivningen støtte.

Hurtigere indsats og hyppigere opfølgning

- Målet med Frikommuneforsøget er at forkorte ventetiden, fra der modtages en underretning, til der iværksættes støtte ude i familien. Det vil sige, at der skal iværksættes

støtte senest 6 uger, fra der bookes et underretningsmøde, til der er foranstaltet støtte ude i familierne. Derudover vil der i Frikommuneforsøget blive fulgt mere intenst op i foranstaltninger, hvor første opfølgning ligger 6 uger, efter at den er iværksat, og derefter senest hver 6.-12. uge alt afhængig af familiens problemstilling.

Inddragelse af barnet/den unge

- Forsøgets intention er at øve involveringen af barnet/den unge, og derfor bør de altid som udgangspunkt deltage på underretnings- og netværksmøder. Vi ønsker at inddrage børn og unge i de beslutninger, som vedrører dem. Børn er eksperter i deres eget liv, og kun ved at lytte til deres stemme kan vi blive klogere og vælge det, der er til barnets bedste. Inddragelsen af barnet eller den unge sker altid i tæt samarbejde med forældremyndighedsindehaverne og de professionelle for at skabe optimal tryghed. Alle børn fra 6-17 år udfylder efter deltagelse på møder et skema omkring deres oplevelse af inddragelsen.

Nye arbejdsgange i forbindelse med Frikommuneforsøget

I Frikommuneforsøget i Ikast-Brande Kommune betyder fritagelserne, at der er udarbejdet nye arbejdsbeskrivelser og retningslinjer, som socialrådgiverne i Familierådgivningen arbejder ud fra. Desuden er der også udarbejdet nye arbejdsgange for skole- og daginstitutionsområdet bl.a. i form af den nye måde at underrette Familierådgivningen på. Derfor har der i implementeringen af de nye arbejdsgange været et sideløbende fokus på at klæde samarbejdspartnere på til de nye roller samt iværksat en række tiltag for at understøtte disse.

Målet er, at de nye arbejdsgange og færre dokumentationskrav forbedrer processen, fra der modtages en underretning, til den rette indsats iværksættes i familien.

Kompetencemæssige tiltag til at understøtte Frikommuneforsøget

Ikast-Brande Kommune har haft en lang udviklingsproces, hvor man siden 2013 har arbejdet efter den socialfaglige metode Signs of Safety. Socialrådgiverne er løbende blevet opkvalificeret i metoden samt fået styrket deres kompetencer inden for spørgeteknikker, mødeledelse, inddragelse af barnet/den unge og privat såvel som professionelt netværk. Mødeledelse og børneinddragelse fylder meget i Frikommuneforsøget, og det er et område, der fortsat har meget ledelsesmæssig fokus.

Organisatoriske og ledelsesmæssige tiltag til at understøtte Frikommuneforsøget

Med henblik på at understøtte Frikommuneforsøget er der internt i Børne- og Familieafdelingen nedsat en styregruppe blandt ledere, projektleder og konsulenter, der følger forsøget tæt og derved er i stand til at håndtere de udfordringer, som der løbende opstår. Derudover er der faste ledermøder, hvor Børne- og Familiechefen sammen med direktør og skole og dagtilbudschef løbende drøfter Frikommuneforsøget. Dette er med til at sikre den nødvendige opbakning fra samarbejdspartnere.

Samtidig har medarbejderinddragelse haft en stor betydning forud for Frikommuneforsøget. Medarbejderne har således løbende været inddraget i udarbejdelsen af de nye arbejdsgange. Derudover har medarbejderne også været involveret, når der har skullet findes løsninger på eventuelle udfordringer undervejs i forsøget. Dette har været med til at sikre engagement og ansvarlighed blandt medarbejdergruppen.

Bilag 2 Beskrivelse af de nye arbejdsgange

Bilag 1 – Systematiske procesredskaber

Gladsaxe

Feedback Informed Treatment (FIT) er en evidensbaseret meta-metode, som oprindeligt er udviklet til behandlingsområdet, men i princippet kan anvendes uafhængigt af målgruppe og fagområde. FIT består af to enkle skemaer med fire spørgsmål, som bliver besvaret på en konkret skala. Begge skemaer findes i en børne- og i en voksenversion. Børn ned til fem år kan anvende børneskemaet.

Det ene skema, Outcome Rating Scale (ORS), måler borgerens egen oplevelse af trivsel fra gang til gang. På myndighedsområdet i Gladsaxe Kommune vil det typisk være barnets trivsel, som bliver vurderet – dog kan forældrenes trivsel også eventuelt blive vurderet, hvis dette vurderes at være hensigtsmæssigt. Barnets trivsel vurderes af hhv. barnet selv (hvis barnets alder og modenhed tillader det), af familien og evt. af barnets netværk (f.eks. bedsteforældre, børnehavepædagog eller skolelærer). På baggrund af familiens og netværkets scoringer i ORS får rådgiveren et indblik i, hvordan barnet – og alle rundt omkring det – vurderer dets trivsel. Der tegner sig på den måde et konkret billede af barnets trivsel fra gang til gang, og forandringer, stagnation eller tilbagefald bliver synlige for alle rundt om barnet.

Det andet skema, Session Rating Scale (SRS), bruges til at vurdere samarbejdet med rådgiveren ved hvert møde. SRS-skemaet skal indgives til feedback og til, at borgeren kan fortælle rådgiveren om egne præferencer og ønsker for samarbejdet. SRS bidrager dermed også til rådgiverens egen udvikling.

Formålet med at bruge FIT er altså i korte træk:

- at få en konkret vurdering af barnets trivsel over tid
- at evaluere på forskellige indsatsers/foranstaltningers effekt for på den måde hurtigere at kunne justere en indsats/foranstaltning, såfremt den ikke har den forventede effekt
- at sikre en høj grad af borgerinddragelse og dermed skabe motivation og ejerskab hos familien
- at evaluere på samarbejdsrelationen mellem rådgiver og familie

FIT er således ikke blot to spørgeskemaer, der skal udfyldes ved hvert møde med familien, men en decideret *praksis* – en ny og anderledes måde at arbejde feedback-orienteret med familierne på. Der er altså tale om en ny måde at arbejde på som socialrådgiver på myndighedsområdet.

Alle FIT-forløb gemmes i en database i "FIT Outcomes". Hver enkel rådgiver kan hente information om egne normdata og bruge disse til professionel udvikling. Hele organisationen kan ligeledes indhente information om forskellige forløb og effekten af disse. Normdata fungerer på den måde som feedback til den enkelte rådgiver og til hele organisationen.

Guldborgsund

I Guldborgsund Kommunes frikommuneforsøg afprøves, hvorvidt relationel koordinering¹ kan øge kvaliteten og effektiviteten i undersøgelses- og indsatsforløbet i myndighedssager. Til dette anvendes et fælles it-system kaldet GUSA² som procesunderstøttende redskab. Her er al væsentlig information og

¹ Koordinering af arbejdsrelationer gennem fælles mål, delt viden og hyppig opfølgning.

² GUSA er en forkortelse af Guldborgsund Samarbejdsmodel og er en tilpasset model af den digitale platform 'Familedialogen' udviklet af AllDialogue Aps. GUSA anvendes af almenområdet, hvor der ved bekymring for et barn oprettes en såkaldt GUSA-dialog. I fald bekymringssagen bliver til en underretningssag, vil al tidligere kommunikation fra GUSA-dialogen overleveres til myndighedsrådgiver.

kommunikation om sagen samlet og er tilgængelig for familien, barnet og myndighedsrådgiver og netværk (m. samtykke fra familie/ung 15 år).

I forsøget har myndighedsrådgiver en løsningsfokuseret tilgang (LØFT) og anvender følgende tre centrale værktøjer i GUSA til at inddrage, oplyse og følge op i sociale sager:

1. **Børnelineal** til vurdering af barnets trivselsniveau. En skalamodel, der kan anvendes af netværk (fagpersoner eller private) og barn/familie til at fastlægge bekymringsgraden (skala: 1-10) af de problemer, barnet er i.
2. **Dialoginput:** Skabelon til at indhente oplysninger fra netværket omkring barnet. Skabelonen beder den inviterede om at beskrive bekymringen, undtagelser herfor og konkrete løsningsforslag, vedkommende kan byde ind med.
3. **Mål & Plan:** Skabelon til at fastlægge mål, aftale indsats, og hvem der handler, samt hvornår der følges op næste gang.

I forsøget anvendes Børnelinealen i alle myndighedssager til at måle barnets trivsel fra start til slut i en myndighedssag (progression).

Første trivselsmåling foretages, når myndighedsrådgivere efter modtagelse af en underretning indkalder til første samtale. Her vil myndighedsrådgiver anvende Børnelinealen og med en løsningsfokuseret tilgang i dialog og samtale med forældre, barn og underretter fastlægge en første 'her-og-nu' vurdering af barnets/den unges trivselsniveau (1-10)³.

I samtalen vil myndighedsrådgiver i samråd med familien afdække, hvilke andre personer f.eks. fagpersoner eller privat netværk der skal adspørges om barnets trivsel. Med samtykke fra forældrene modtager disse personer et link og log-in til GUSA og laver 1) en første 'her-og-nu' vurdering på Børnelinealen og 2) en Dialoginput med deres iagttagelse af barnets situation. Begge uploades på GUSA, så familie, barn og myndighedsrådgiver kan se besvarelsen.

De indkomne vurderinger på barnets trivsel visualiseres i GUSA som et edderkoppediagram, så trivselsniveau kan følges i forhold til f.eks. skole, fritidsliv etc. Myndighedsrådgiver anvender de indkomne vurderinger samt uddybende besvarelser fra Dialoginput fra netværk som afsæt til samtalen med familien om problem og mulig løsning. Herved får myndighedsrådgiver indledningsvis overblik over styrker, ressourcer og undtagelser for problemet, der kan iagttages på tværs af de arenaer, barnet bevæger sig i til hverdag.

Efter samtale med familie og barn inviteres relevante aktører til et netværksmøde. På mødet fastlægges et fremtidigt ønsket mål for indsatsen og aftaler om, hvem der gør hvad, beskrives i GUSA Mål&Plan.

I indsatsforløbet vil myndighedsrådgiver forud for hvert opfølgningsmøde bede barnet/den unge, familie og samarbejdspartnere om at lave en aktuel 'her-og-nu' vurdering af barnets trivsel ved brug af den digitale Børnelineal.

Alle 'her-og-nu' vurderingerne registreres og gemmes i GUSA. Herved kan udvikling, stilstand eller fald i trivsel over tid kortlægges for det enkelte barn/ung, fra det tidspunkt, hvor første underretningsmøde afholdes (baseline), til foranstaltningen ophører (slut).

³ Som vejledning til Børnelinealen er der på GUSA platformen adgang til en såkaldt 'trivselsguide', som familien og fagpersoner kan anvende til at få sat 'ord og billeder' på, hvad der kendetegner et barns adfærd, når det: trives (10), er i moderat trivsel (9-8), er sårbar (7-6), er udsat (5-3) og er truet (2-1).

Under frikommuneforsøget udvikles kompetencerne hos myndighedsrådgiver og fagpersoner, så der afprøves en ensartet og systematisk metode inden for brug af LØFT og de procesunderstøttende redskaber i GUSA til at konkretisere bekymringen, fokusere på undtagelser og indhente løsningsforslag og afprøve disse.

Ikast-Brande

Som systematisk procesredskab anvender Ikast-Brande Kommune Signs of Safety (SOS). SOS har til formål at styrke udsatte børn og unges trivsel gennem et konstruktivt samarbejde mellem barnet/den unge, forældrene, det private og professionelle netværk. SOS skaber rammen om de processer, som iværksættes i form af underretningsmøder og netværksmøder. SOS er en løsningsfokuseret tilgang, som giver et systematisk overblik over de professionelle bekymring for barnet og over de positive ressourcer, der findes hos barnet/den unge, hos forældrene og i familiens netværk. I kraft af metoderedskabet kan den professionelle foretage en kvalificeret og afbalanceret vurdering af familiens samlede situation, og SOS-metoden lægger op til, at der på mødet udvikles mulige løsninger, hvor alle deltageres perspektiver inddrages.

Under frikommuneforsøget udvikles kompetencerne hos de fagprofessionelle, så der afprøves en ensartet og systematisk metode inden for SOS, der har særligt fokus på at fokusere og prioritere i forhold til problemstillinger, konkretisere bekymringen, fokusere på undtagelser og løsninger, iværksætte tiltag i private og professionelle netværk, samt skalering af bekymring. Der er i forsøget klare aftaler omkring nye møder og tæt opfølgning, som har kortere kadence end kravene i gældende lovgivning. Dokumenter fra møder udformes i særlige skemaer på mødet og journaliseres i denne form.

Der vil kunne genereres data fra mødet som kvalitative data i form af case-baserede stikprøver i et relevant antal sager. Dokumentet vil kunne generere data omkring barnet/den unges **trivsel** fra den skalering, som er udført i SOS, samt fremgå som kvalitative data i dokumentet fra mødet i en enkel form. Derudover vil det være muligt at udtrække data om, hvordan graden af inddragelse og samarbejdsrelationen vurderes ligeledes fra SOS-dokumentet.

Arbejdsgang vedr. børnesamtaler (SEL§48)

Indhold	<p>Serviceovens § 48 foreskriver, at kommunen har pligt til at tilbyde barnet eller den unge en samtale i forbindelse med, at der træffes afgørelser i barnets sag. Børnesamtaler kan jf. § 48,2 udelades, når der er gode faglige grunde herfor, f.eks. barnets alder, bekymringens karakter, eller hvis det vurderes, at samtalen vil være til yderligere belastning for barnet.</p> <p>I frikommuneforsøgsperioden skal barnet eller den unge som udgangspunkt fortsat høres og inddrages i egen sag forud for en afgørelse. Der tages stilling til muligheden for inddragelse af barnet i alle sager ved udarbejdelse af afklaringsnotatet.</p> <p>Der skal fortsat afholdes børnesamtaler i forbindelse med modtagelse af underretninger, udarbejdelse af afklaringsnotat, ved opfølgning på foranstaltninger, ved tilsynsbesøg etc.</p> <p>Hvis der afholdes børnesamtale jf. § 48 (i forbindelse med, at der træffes afgørelse i barnets sag), skal dette journalføres, og det skal fremgå tydeligt i sagsoverblikket, at børnesamtalen har været afholdt.</p> <p>Ved afholdte børnesamtaler anvendes FIT, og FIT-scoren og samtalen med familien herom vil fremgå af journalnotatet.</p> <p>Fritagelsen fra Serviceovens § 48 betyder, at den administrative registrering, når det vurderes, at det ikke er muligt at afholde børnesamtale, vil ophøre.</p>
Kompetence	<p>Rådgiveren har kompetence til at vurdere, om der skal afholdes en børnesamtale. Rådgiveren kan ved tvivlsspørgsmål sparre med sit team på Fagligt Forum, ved sagsfordelinger eller med en fagspecialist/teamleder.</p>
Arbejdsgang	<ul style="list-style-type: none"> • Udgangspunktet er, at barnet altid inddrages hvor muligt i forbindelse med, at der træffes afgørelse i sagen. • Afholdte børnesamtaler noteres særskilt i journalen i de tilfælde, hvor rådgiver taler med barnet alene. Her vil barnets holdning til sagen fremgå. • Barnets FIT-score og samtalen herom refereres i notatet. • Journalnotatet afsluttes med vurdering og handling/aftaler. • Den administrative registrering, når børnesamtaler udelades, vil ophøre
Opfølgning	<p>Der tages løbende stilling til afholdelse af børnesamtale i forbindelse med, at der træffes afgørelse i sagen, ud fra sagens karakter, barnets modenhed mm.</p>

Arbejdsgang vedr. børnefaglig undersøgelse (SEL§50)

<p>Indhold</p>	<p>Fritagelsen fra Servicelovens § 50 betyder, at der i frikommuneforsøgsperioden som udgangspunkt altid udarbejdes et afklaringsnotat. Der skal som udgangspunkt <i>ikke</i> udarbejdes børnefaglige undersøgelser i frikommuneforsøgsperioden, da afklaringsnotatet vurderes at være tilstrækkeligt til at belyse familiens problematikker.</p> <p>Afklaringsnotatet skal indeholde de grundoplysninger, der kan være behov for i sagen, og som danner baggrund for den første faglige vurdering. Afklaringsnotatet kan foldes ud, så det dækker lige så bredt som en børnefaglig undersøgelse, hvis dette vurderes at være nødvendigt.</p> <p>Som undtagelse udarbejdes der ikke nødvendigvis afklaringsnotater i de tilfælde, hvor rådgiveren i afgrænsede problemstillinger over en periode har et forløb med familien som en tidlig og forebyggende indsats efter § 11. I forløb efter § 11 følges der via FIT op på, om hjælpen under forløbet er tilstrækkelig. Der er fortsat notatpligt, hvis der opstår væsentlige oplysninger i sagen.</p> <p>Det er fortsat muligt at udarbejde en børnefaglig undersøgelse i sager, hvor der – af hensyn til samarbejdet med familien – er behov for at træffe en afgørelse om udarbejdelse af en børnefaglig undersøgelse.</p> <p>OBS: Såfremt der undervejs i en sag træffes afgørelse om anbringelse uden for hjemme <i>uden</i> samtykke fra forældrene, stopper frikommuneforsøget, og der skal i stedet arbejdes efter gældende regler i Serviceloven. Der SKAL fortsat udarbejdes børnefaglige undersøgelser efter § 50 i de sager, hvor der træffes beslutning om at indstille til tvang.</p>
<p>Afklaringsnotatet</p>	<p>Afklaringsnotatet skal indeholde følgende oplysninger:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fakta <ul style="list-style-type: none"> ○ Barn: Navn, alder, institution/skole ○ Familie: Forældres navne, forældremyndighed, søskende, bopæl, relevant netværk, beskæftigelse, telefonnumre/mailadresser, evt. behov for tolk • Grundlag for bekymring: Underretning, egen henvendelse, andet • Beskrivelse af familiens/barnets ressourcer og udfordringer ud fra en helhedsbetragtning • Faglig vurdering • Videre forløb (afkrydsning) <ul style="list-style-type: none"> ○ Sagen lukkes ○ §11: Rådgiveren yder selv vejledende forløb – OBS: Mål skal beskrives ○ §11: Henvist til forløb (f.eks. i GFUC) – OBS: Mål skal beskrives ○ Familien henvises til støtte efter Servicelovens §52 ○ Henvisning til frivillige tilbud (beskrivelse af tilbud)
<p>Kompetence</p>	<p>Rådgiveren har kompetence til at vurdere, om der skal udarbejdes et afklaringsnotat. Rådgiveren kan evt. sparre med sit team på Fagligt Forum, ved sagsfordelinger eller med en fagspecialist/teamleder.</p>

<p>Arbejdsgang</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Der afholdes en eller flere samtaler med barn/børn og forældre med henblik på indhentning af oplysninger til afklaringsnotatet og etablering af relation og samarbejde. • Afklaringsnotatet (skabelon) udfyldes. Bemærk følgende: <ul style="list-style-type: none"> ○ Rådgiver skal foretage en løbende risikovurdering af familiens problematikker (herunder familiens motivation, samarbejdsrelationen, kompleksiteten i problemstillingerne, familiens egen oplevelse af problemstillingerne, ressourcer i netværket mm.) ○ Hvis der har været arbejdet med familien før, skal dette anføres i afklaringsnotatet (hvilke foranstaltninger har der tidligere været iværksat, og har familien profiteret af disse?) ○ Med "helhedsbetragtning" menes, at man bl.a. tager udgangspunkt i de seks forhold, som er beskrevet i SEL§50, nemlig adfærd og udvikling, familieforhold, fritidsforhold og venskaber, skole, sundhed og andre forhold. ○ FIT-data skal understøtte beskrivelsen af familiens ressourcer og udfordringer. ○ Når en sag sendes videre til §11.3 i GFUC, skal der træffes og udarbejdes en afgørelse. ○ Man skal altid have familiens samtykke til at udveksle oplysninger, såfremt der træffes afgørelse om en foranstaltning. ○ Alle interne og eksterne samarbejdspartnere skal have afklaringsnotatet tilsendt, når der er tale om en foranstaltning.
---------------------------	--

Arbejdsgang vedr. forældrehandleplan (SEL§54, stk. 2, 3. pkt.)

Indhold	<p>I forbindelse med anbringelse af et barn uden for hjemmet skal der tages særskilt stilling til støtte til forældrene.</p> <p>Fritagelsen fra Servicelovens § 54, stk. 2, 3. pkt. betyder, at der i frikommuneforsøgsperioden ikke skal udarbejdes en særskilt handleplan for forældrene i forbindelse med, at der træffes afgørelse om særskilt støtte til forældrene.</p> <p>Træffes der afgørelse om særskilt støtte til forældrene i forbindelse med anbringelse af barnet uden for hjemmet, skal dette i stedet fremgå af den fælles handleplan for familien.</p> <p>OBS: Såfremt der undervejs i en sag træffes afgørelse om anbringelse uden for hjemme <i>uden</i> samtykke fra forældrene, stopper frikommuneforsøget, og der skal i stedet arbejdes efter gældende regler i Serviceloven.</p>
Arbejdsgang	<ul style="list-style-type: none">• Forældre inddrages i vurderingen af, hvorvidt der skal iværksættes særskilt støtte for dem i forbindelse med barnets anbringelse.• Såfremt der træffes afgørelse om at iværksætte særskilt støtte til forældrene vil dette fremgå af en fælles handleplan for familien, dvs. der skal ikke udarbejdes en særskilt handleplan for forældrene.• Det skal fremgå af journalen, at der er taget stilling til forældre støtte i forbindelse med anbringelse af et barn og ved opfølgning på anbringelsen.• Journalnotatet afsluttes med vurdering og handling/aftaler.
Opfølgning	Der følges op efter rød/gul/grøn-kategorierne i bilag 1 (hyppigere end Serviceloven foreskriver).
Bevilling/afslag	Såfremt der bevilliges et forløb, følges de almindelige regler herfor.

Arbejdsgang vedr. handleplan (§140 stk. 1 og 3-7)

Indhold	<p>Handleplanen skal som udgangspunkt udarbejdes sammen med familien, barnet/den unge, så der tages ejerskab for de forandringer, der skal arbejdes med.</p> <p>Hurtigst muligt efter iværksættelse af en foranstaltning (f.eks. efter 14 dage, dog senest efter tre måneder), følges der op første gang. Her vurderes det, om handleplanen, jf. stk. 7, nr. 3, skal revideres. Herefter vil rådgiver tage stilling til, om målene i handleplanen skal revideres på baggrund af rød/gul/grøn-kategoriseringen (bilag 1).</p> <p>Der skal følges op på foranstaltningen kort tid efter, at den er iværksat – gerne efter 14 dage og senest inden der er gået tre måneder jf. § 70. Rød/gul/grøn-kategoriseringen anvendes til at angive hyppigheden for kontakten/opfølgningen.</p> <p>Når der følges op, skal der tages stilling til, om det er den rette foranstaltning til at understøtte målene i handleplanen. Der følges op på udviklingen med udgangspunkt i målene. Målene justeres løbende og efter behov i samarbejde med familien og den barnet/den unge, så målene altid er aktuelle og relevante. Jf. Lov om frikommunenetværk § 10, stk. 4, nr. 6 er Gladsaxe Kommune fritaget for at revidere handleplanen i forbindelse med opfølgning jf. § 70.</p> <p>Det er rådgiver, der løbende vurderer, om der er behov for tættere opfølgning i perioder, eller om det er tættere kontakt med samarbejdspartnere, familie og netværk, der er behovet. Rød/gul/grøn-kategorierne kan derfor både anvendes til angive hyppigheden i opfølgninger, men også hvor ofte, der skal være kontakt og opfølgning i forhold til de indgåede aftaler.</p> <p>Rød/gul/grøn-kategoriseringen kan aftales løbende med fagspecialist på sags gennemgange.</p> <p>OBS: Såfremt der undervejs i en sag træffes afgørelse om anbringelse uden for hjemme <i>uden</i> samtykke fra forældrene, stopper frikommuneforsøget, og der skal i stedet arbejdes efter gældende regler i Serviceloven.</p>
Kompetence	Rådgiveren har kompetence til at udarbejde en handleplan. Rådgiveren kan ved tvivl sparre med sit team på Fagligt Forum, ved sagsfordelinger eller med en fagspecialist/teamleder.
Handleplansnotat	<p>Handleplansnotatet skal indeholde:</p> <ul style="list-style-type: none">• Fakta-punkter kopieres ind fra afklaringsnotat• Formålsbeskrivelse (beskriv det overordnede formål med indsatsen – f.eks. hvorfor skal forældrene/barnet skal have denne støtte?)• Hvad er målet med støtten? Hvilken forandring er det, der skal ske på kort og langt sigt? Målet kan både omhandle barnet, forældrene eller netværket. (Udfyld kun det antal mål, der er relevante)<ul style="list-style-type: none">○ 1. mål○ 2. mål○ 3. mål○ 4. mål○ 5. mål• Aftaler• Forventet tidsperspektiv

Arbejdsgang	<ul style="list-style-type: none"> • Der afholdes en eller flere samtaler med barnet og forældrene med henblik på konkretisering af indhold, formål og mål med foranstaltningen. • Der oprettes en aktivitetstype "Handleplan" – overskriften på journalnotatet skal være "Beskrivelse af støtte og mål". Journalnotatet afsluttes med vurdering og handling/aftaler. • Når handleplanen er udarbejdet, gennemgås denne med barnet og forældrene (partshøring). • Der træffes evt. afgørelse i sagen om, at en foranstaltning skal iværksættes/ændres.
Opfølgning	Der følges op efter rød/gul/grøn-kategorierne i bilag 1 (hyppigere end Serviceloven foreskriver).
Bevilling/afslag	Forløbet bevilliges efter almindelige regler.

Arbejdsgang vedr. tilbagemelding til underretter (§155b, stk. 2)

Indhold	<p>Der skal ske tilbagemelding til underretter i de tilfælde, hvor underretter er en del af det professionelle netværk omkring barnet, f.eks. skoler, daginstitutioner, SSP-netværket, behandlere mv. Ligeledes skal der gives tilbagemelding, såfremt underretter (i henhold til Servicelovens §153) selv kontakter Familieafdelingen.</p> <p>Der gives ikke tilbagemelding til underretter i tilfælde, hvor det vurderes at denne tilbagemelding er irrelevant for underretter. Det kan f.eks. være, hvis Familieafdelingen modtager en underretning fra politiet.</p> <p>I de tilfælde, hvor der gives tilbagemelding til underretter, skal dette fremgå af journalen.</p> <p>En tilbagemelding er udelukkende en orientering om, hvorvidt der er iværksat en foranstaltning, eller at der udarbejdes et afklaringsnotat.</p>
Kompetence	<p>Rådgiveren har kompetence til at vurdere, om der skal gives en tilbagemelding til underretter. Rådgiveren kan sparre med sit team på Fagligt Forum, ved sagsfordelinger eller med en fagspecialist/teamleder, hvis der er tvivl omkring, hvorvidt der skal gives en tilbagemelding eller ej.</p>
Arbejdsgang	<ul style="list-style-type: none">• Underretning journaliseres og anføres i journalen.• I tilfælde, hvor underretter er en del af det professionelle netværk omkring barnet, oprettes der et journalnotat med titlen "Tilbagemelding til underretter".• Det anføres, hvilken tilbagemelding der er givet, hvem den er givet til og hvorfor.• Såfremt der <i>ikke</i> gives en tilbagemelding, behøver rådgiver ikke at journalføre dette.

Faglig vurdering – en ramme

Indhold	<p>Der skal altid foretages en faglig vurdering i:</p> <ul style="list-style-type: none">• Afklaringsnotatet• Handleplanen• Opfølgninger• Hvis der sker væsentlige ændringer i sagen. <p>Den faglige vurdering skal følge nedenstående opbygning:</p> <ol style="list-style-type: none">1. En redegørelse for dine overordnede synspunkter/overvejelser2. En redegørelse for familiens syn på og holdninger til bekymringerne3. Argumenter omkring familiens ressourcer4. Argumenter for familiens udfordringer, problemer og udviklingspunkter5. Afsluttende behovsvurdering (skal stemme overens med de overordnede synspunkter og overvejelser) sammenholdt med de muligheder, der findes for at hjælpe familien og barnet. <p>Karakteren af familiens/barnets ressourcer og udfordringer (behov) skal fremgå, altså om det har materiel karakter, social karakter eller personlighedsmæssig karakter. Der skal samtidig tages stilling til behovenes styrke og sværhedsgrad.</p> <p>Dernæst skal det også fremgå (hvis muligt) hvor lang tid, problemet har stået på, og hvilken betydning varigheden har. Ligeledes om familien tidligere har modtaget hjælp, hvad effekten af denne har været og hvordan familien har oplevet hjælpen. Rådgiveren skal altså afveje behovene (problemtygden) overfor ressourcerne til en samlet vurdering af hvilken modstandskraft familien/barnet har over for problemerne.</p> <p>Der skal ske en stillingtagen til graden af tydelighed/kompleksitet i forhold til problemstillingerne, graden af motivation/samarbejdsvillighed og en risikovurdering i forhold til barnet.</p>
----------------	---

<p>Eksempler på faglige vurderinger</p>	<p>Eksempel 1</p> <p>Der er mange konflikter og uenigheder omkring grænsesætning og regler i hjemmet. Det er svært for forældrene at vide, hvordan de skal møde barnet, hvilke krav de kan/skal stille, og hvordan man sætter relevante grænser for barnet. Der er mange konflikter mellem forældrene, og de samarbejder ikke omkring grænsesætning. Det er vanskeligt at grænsesætte, da barnet ikke lytter, når mor ikke bakker op. Far beskriver endvidere, at barnet er begyndt at gå fra skole, og at hun derfor har en del fravær og dermed har vanskeligheder socialt og fagligt i skolen, hvor hun oftest ender i konflikter med de andre børn og voksne.</p> <p>Far giver udtryk for, at han gerne vil have hjælp og støtte, men mor er i tvivl om, hvorvidt hun vil deltage. Særligt far er interesseret i at samarbejde omkring nye løsninger og tilgange for at hjælpe barnet, mens mor er betænkelig ved at modtage hjælp og støtte.</p> <p>Barnet har tydelige reaktioner, der indikerer, at hun ikke trives. Barnet er udfordret i hjemmet, både i forhold til mor og far, og hun er udfordret i skolen og udfordret socialt.</p> <p>Det vurderes på baggrund af overstående, at der er grund til bekymring for barnets videre trivsel og udvikling, og forældrenes evne til at samarbejde omkring barnet, hvorfor der er grundlag for at iværksætte en foranstaltning iht. SEL §52. Familiens udfordringer afklares nærmere, inden foranstaltningen kan iværksættes med en beskrivelse af støtte og mål.</p> <p>Eksempel 2</p> <p>Barnet er selvmordstruet, selvskadende og har angst. Barnet bekymrer sig om sin mors sygdom, sin fars mange svigt og relationen mellem hende og hendes mange halvsøskende. Barnets følelser overfor mor er meget ambivalente.</p> <p>Barnet og mor er begge samarbejdsvillige og ønsker at indgå i et samarbejde med Familieafdelingen. Mor er indstillet på at skulle ændre på nogle ting og hun giver udtryk for at have et godt netværk, der kan støtte hende undervejs.</p> <p>Barnet er truet i sin udvikling. Flere i barnets familie har diagnosen bipolar affektiv sindslidelse, barnet har mange bekymringer, som kan medføre depressive tanker. Det formodes derfor, at barnet kan være særlig disponeret for psykisk sygdom. Relationen mellem barnet og mor er anspændt, ligesom relationen til far og halvsøskende.</p> <p>Det vurderes, at barnet er truet i sin udvikling. Endvidere vurderes det, at der skal arbejdes med relationen mellem mor og barnet. Det vurderes, at mor har behov for redskaber i forhold til at støtte/presse barnet relevant i hverdagen. Det vurderes, at barnets indre kaos presser hende så meget pt., at det viser sig i selvskadende adfærd. Der vurderes at være grundlag for en foranstaltning efter SEL §52, hvorfor der udarbejdes beskrivelse af støtte og mål i samarbejde med familien.</p>
--	--

<p>Journalnotater</p>	<p>I forsøgsperioden vil Familieafdelingen benytte journalen som det primære arbejdsredskab. Her skal sagens kronologi fremgå, samt alle samtaler, afklaringsnotat, socialfaglige vurderinger, beskrivelse af støtte og mål, opfølgninger, og hvis der er modtaget oplysninger om barn/familie undervejs i forløbet. Til sidst i alle journalnotater anføres vurdering og handling/aftaler.</p> <p><i>Vurdering</i> Beskrivelse af situationen/bekymringen/udviklingen på baggrund af dagens samtale, som leder frem til de aftaler, der indgås.</p> <p><i>Handling/aftaler</i> Hvilke aftaler laves der – det/de næste skridt.</p>
<p>Eksempler på journalnotat (vurdering og handling/aftaler)</p>	<p>Eksempel 1</p> <p><i>Vurdering</i> Det er det generelle billede, at barnet har rykket sig siden vi talte sammen sidst. Barnet har dog fortsat mange negative tanker. Bekymringen er ikke ligeså stor som ved første samtale, og det ses derfor, at barnet har profiteret af samtalerne i Familieafdelingen sammen med sine forældre. Det vurderes, at familien fortsat har behov for støtte, hvorfor de tilbydes fortsat at komme til samtaler i Familieafdelingen.</p> <p><i>Handling/aftaler</i> Barnet og forældre fortsætter i samtaler frem til sommerferien. Inden sommerferien afholdes opfølgende netværksmøde med skolen. Rådgiver inviterer til mødet.</p> <p>Eksempel 2</p> <p><i>Vurdering</i> Familien har været tilbudt et §11.3-forløb, som ikke har haft den ønskede effekt. Der opleves fortsat samme problematikker i familien, hvorfor det vurderes, at familiens forhold skal undersøges nærmere, herunder undersøge behovet for støtte til barnet og forældrene.</p> <p><i>Handling/aftaler</i> Ut. tager kontakt til mor ift. overstående og laver aftaler for det afdækkende arbejde.</p> <p>Eksempel 3</p> <p><i>Vurdering</i> Barnet er meget åben og smilende. Hun fremstår meget ukoncentreret under samtalen. Hun har sin egen dagsorden for hvad hun vil tale om, og svarer dermed ikke nødvendigvis på ut.'s spørgsmål og er svær at fastholde i samtalen. Barnet har en god tilknytning til aflastningsforældrene. Det vurderes, som værende gavnligt for barnets trivsel og udvikling, at aflastningen fortsætter.</p> <p><i>Handling/aftaler</i> Rådgiver indkalder til opfølgende møde om fire måneder.</p>

Hyppigere kontakt og inddragelse	
Formål	<ul style="list-style-type: none"> • Rådgiveren bliver hurtigere til at få øje på, om den støtte, der er sat i værk, har den rette effekt på familien, og dermed også bliver hurtigere til at sætte en anden form for støtte ind, hvis der er behov for det. • Familierne får en fornemmelse af, om de er på vej i den rigtige retning. • Rådgiveren sikrer sig, at familien er på vej i den rigtige retning. • Rådgiveren kommer tættere på borgerens forløb. • Rådgiveren får bedre forudsætninger for at sætte dagsordenen for det videre arbejde. • Borgeren oplever at blive inddraget i højere grad.
Beskrivelse af hyppigere kontakt og inddragelse <i>Indenfor den enkelte kategori kan rådgiveren vurdere behovet for kontakt til familien – f.eks. om der inden for den gule kategori skal følges op efter eksempelvis tre uger eller to måneder.</i>	<p>Rød (kontakt efter 1-14 dage)</p> <p>- Når der er:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Risiko for anbringelse eller sammenbrud af anbringelse. • Stor bekymring for forældreene (risiko for at barnet kan lide alvorlig skade grundet manglende forældreene) <p>Gul (kontakt efter 14 dage-2 måneder)</p> <p>- Når der er:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bekymring for, om barnets tarv kan varetages med forebyggende foranstaltninger • Tale om kompenserende støtte i forhold til forældrenes forældreene (bekymring for, om forældrene kan sikre barnets tarv tilstrækkeligt) • Når der er risiko for, at et barn er ved at blive ekskluderet fra normalområdet • Overgange – alle overgange i barnets liv som Familieafdelingen er inde over (eksempelvis fra dagbehandling til almenskole, fra en anbringelse til anden anbringelse eller hjemgivelse) • Sager, hvor der er tvivl om, hvorvidt foranstaltningen er medvirkende til at opnå formålet – altså sager, hvor der ikke ses en stor nok udvikling/effekt af foranstaltningen <p>Grøn (kontakt efter 2-4 måneder)</p> <p>- Når der er:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Foranstaltning, hvor der opleves progression, og hvor der er udvikling i barnets trivsel <p><i>I frikommuneforsøgsperioden vil de lovpligtige opfølgninger efter § 70 fortsat blive gennemført. Den hyppigere kontakt og inddragelse af familierne sker derfor udover de fastsatte opfølgninger i loven.</i></p>

I hvilke sager skal der laves en rød/gul/grøn-vurdering?	I alle sager, hvor der er foranstaltninger efter SEL§52.
Kompetence	Kategorisering i farverne rød/gul/grøn foretages af rådgiveren og drøftes på evt. Fagligt Forum, på sagskonference eller med en fagspecialist/teamleder. Følges op på månedlige sagsgennemgange med fagspecialist.
Eksempler på kontakt og inddragelse	Kontakt og inddragelse kan f.eks. indebære: <ul style="list-style-type: none"> • En telefonopringning • Et hjemmebesøg • En kontakt til udføreren/behavioristen/familieplejekonsulenten • En børnesamtale • En kontakt til f.eks. skole, institution, læge etc. • Et uanmeldt hjemmebesøg <p>OBS: Listen er ikke udtømmende.</p> <p>Husk altid at få samtykke fra starten til at snakke med andre involverede/relevante fagpersoner om familien.</p>
Registrering <i>OBS: Gældende i forhold til DUBU, men vil formentlig blive ændret, når SBSYS indføres i 2018</i>	Farven (rød/gul/grøn) skal registreres i sagsnavnet, altså f.eks.: "Pernille Nielsen (rød)"

Arbejdsgangsbeskrivelse: Eksisterende praksis og ny under Frikommuneforsøg Guldborgsund Kommune

HVAD GØR VI NU	HVAD GØR VI I FORSØGET MODEL 1: GUSASAMARBEJDE EKSISTERER I ALMENOMRÅDET FORUD FOR UNDERRETNINGEN	
<p>Uge 1</p> <ul style="list-style-type: none"> Kommunen modtager en underretning. Kommunen laver en vurdering inden for 24 timer og sender kvittering til underretter. Ny sag oprettes i DUBU Underretning journaliseres i DUBO Rådgiver indkalder forældre og underretter til en underretningsmøde <p>Uge 2-3</p> <ul style="list-style-type: none"> Underretningsmøde afholdes Rådgiver indkalder til børnesamtale/ungesamtale. Rådgiver afholder børnesamtale/ungesamtale Samtalenotat journaliseres i DUBU <p>Der træffes en social faglig afgørelse om:</p> <ul style="list-style-type: none"> Sagen lukkes (uge 3) § 11 rådgivning (uge 4) § 50 undersøgelse 	<p>Uge 1</p> <p>Model 1: Et eksisterede GUSA samarbejde</p> <ul style="list-style-type: none"> Tovholder orienterer forældre eller ung (15+) om, at situationen er af en karakter som kræver at der foretages en underretning til kommunes socialforvaltning (jf. fagpersoners skærpede underretningspligt). Tovholder gennemgår underretningen med forældre og barnet eller den unge (15+). Tovholder fremsender underretningen. Tovholder adspørger forældre eller den unge (15 år) om de vil give samtykke til, at den hidtidige GUSAdialog må medsendes som bilag til underretningen. (dialogbaseret underretning = underretning + igangværende GUSAdialog som pdf.fil) Kommunen modtager enten 1) en underretning (se model 2) eller 2) 'dialogbaseret underretning' <p>DIALOGBASERET UNDERRETNING</p> <ul style="list-style-type: none"> Kommunen laver en vurdering inden for 24 timer og sender kvittering til underretter. Ny sag oprettes i DUBU 'Dialogbaseret underretning' journaliseres i DUBO Rådgiver indkalder forældre eller ung (15+) og tovholder til underretningsmøde (dialogmøde) <p>Uge 2-3</p> <ul style="list-style-type: none"> Dialogmøde: rådgiver gennemgår den 'dialogbaserede underretning' med forældre og/eller den unge og tovholder (partshøring) Rådgiver afholder en børnesamtale Rådgiver kan efter dialogmødet og børnesamtalen vurdere at 1) sagen lukkes (netværket løser problemet), 2) § 11 rådgivning eller A eller B 	<p>Uge 4-6</p> <p>B: At sagen ikke er tilstrækkelig belyst</p> <ul style="list-style-type: none"> Rådgiver interviewer forældre og barn om, hvilke personer fra barnets private netværk som vil kunne oplyse sagen yderligere Rådgiver vurderer, hvilke fagpersoner som vil kunne oplyse sagen yderligere. Rådgiver beder om forældrenes eller den unges (15+) samtykke til at der må indhentes og udveksles personlige oplysninger om forældre og barn mellem udvalgte fagpersoner m relevans for sagen Rådgiver beder om forældrenes samtykke til at der må indhentes personlige oplysninger om barnet til sagen fra barnets private netværk og at oplysningerne må deles med de udvalgte fagpersoner De udvalgte aktører (fagpersoner og private netværkspersoner) tilsendes en mail med log-on til GUSAdialog Rådgiver indkalder aktørerne til dialogmøde (netværksmøde) <p>Forud for dialogmøde:</p> <ul style="list-style-type: none"> Aktørerne logger på GUSA dialog og udfylder Dialoginput og
<p>Uge 20</p> <p>§ 50 undersøgelse</p> <p>Uge 21-22</p> <ul style="list-style-type: none"> Indsats iværksættes <p>Uge 34 (3 mdr. efter indsats)</p> <ul style="list-style-type: none"> Opfølgning I <p>Uge 60 (6 mdr. senere)</p> <ul style="list-style-type: none"> Opfølgning II 	<p>Uge 3</p> <p>A: At sagen er tilstrækkelig belyst</p> <ul style="list-style-type: none"> Rådgiver laver en socialfaglig vurdering og noterer dette i GUSA Mål&Plan. Den socialfaglige indsats beskrives i GUSAdialog Mål&Plan. Rapport fra GUSAdialog (pdf) journaliseres i DUBU. Indsats iværksættes <p>Uge 11</p> <ul style="list-style-type: none"> Opdatering af børnelineal (forældre, barn og netværk) Formøde med forældre/barn eller ung (15+) <p>Uge 12 (6 uger efter indsats)</p> <ul style="list-style-type: none"> Opfølgning I: dialogmøde Opdateret GUSAdialog (pdf) journaliseres i DUBU <p>Uge 23</p> <ul style="list-style-type: none"> Opdatering af børnelineal (forældre/barn, netværk) Formøde med forældre/barn eller ung (15+) Uge 24 (12 uger senere) Opfølgning II: dialogmøde 	

	<ul style="list-style-type: none"> • Opdateret GUSADialog (pdf) journaliseres i DUBU 	<p>Børnelineal</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rådgiver afholder en børnesamtale (udfylder dialoginput og børnelineal) • Rådgiver afholder et formøde med forældre/barn eller ung (15+) hvor de indkomne besvarelser (Dialoginput og børnelineal) gennemgås. • Dialogmøde afholdes • Rådgiver laver en socialfaglig vurdering og noterer dette i GUSA Mål&Plan • Rådgiver beskriver den socialfaglige indsats i GUSADialog Mål&Plan • Rådgiver trækker en rapport fra GUSADialog (pdf) journaliseres i DUBU. • Indsats iværksættes <p>Uge 11</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opdatering af børnelineal (forældre/barn, ung, netværk) • Formøde med forældre/barn eller ung (15+) <p>Uge 12 (6 uger efter indsats)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opfølgning I: dialogmøde • Opdateret GUSADialog rapport (pdf) journaliseres i DUBU <p>Uge 23</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opdatering af børnelineal (familie, barn, netværk) • Formøde med forældre/barn eller ung (15+) <p>Uge 24 (12 uger senere)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opfølgning II: dialogmøde • Opdateret GUSADialog rapport (pdf) journaliseres i DUBU • Sagen afsluttes eller nye indsatser eller justering af indsatser i værksættes og opfølgning (dialogmøde) fortsætter med max 12 uges kadance indtil barnets trivsel er normaliseret og sagen kan afsluttes.
--	---	--

HVAD GØR VI NU	HVAD GØR VI I FORSØGET MODEL 2: INTET GUSA SAMARBEJDE FORUD - ELLER INTET SAMTYKKE TIL AT TIDL GUSA DIALOG OVERFØRES
<p>Uge 1</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kommunen modtager en underretning. • Kommunen laver en vurdering inden for 24 timer og sender kvittering til underretter. • Ny sag oprettes i DUBU • Underretning journaliseres i DUBO • Rådgiver indkalder forældre til partshøring <p>Uge 2-3</p> <ul style="list-style-type: none"> • Underretningsmøde afholdes • Rådgiver indkalder til børnesamtale/ungesamtale. • Rådgiver afholder børnesamtale/ungesamtale • Samtalenotat journaliseres i DUBU <p>Der træffes en social faglig afgørelse om:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sagen lukkes (uge 3) • § 11 rådgivning (uge 4) • § 50 undersøgelse <p>Uge 20</p> <p>§ 50 undersøgelse</p> <p>Uge 21-22</p> <ul style="list-style-type: none"> • Indsats iværksættes <p>Uge 34 (3 mdr. efter indsats)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opfølgning I <p>Uge 60 (6 mdr. senere)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opfølgning II 	<p>Uge 1</p> <p>Model 2: UNDERRETNING</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kommunen modtager en underretning - Kommunen laver en vurdering inden for 24 timer og sender kvittering til underretter. - Ny sag oprettes i DUBU - Underretning journaliseres i DUBO - Rådgiver indkalder forældre (og underretter) til et dialogmøde (partshøring) - Rådgiver afholder en børnesamtale - Rådgiver kan efter dialogmødet og børnesamtalen vurdere at 1) sagen lukkes (netværket løser problemet), 2) § 11 rådgivning eller C der oprettes en GUSAdialog <p>Uge 2-3</p> <p>C: OPRETTELSE AF EN GUSADIALOG</p> <ul style="list-style-type: none"> - Forældre eller ung (15+) opretter en GUSAdialog med vejl. fra rådgiver - Bekymringsgrundlaget beskrives (Dialoginput og børnelineal) med vejl fra rådgiver. - Rådgiver interviewer forældre og barn om, hvilke personer fra barnets private netværk som vil kunne oplyse sagen yderligere - Rådgiver vurderer, hvilke fagpersoner som vil kunne oplyse sagen yderligere. - Rådgiver beder om forældrenes eller den unges (15+) samtykke til at der må indhentes og udveksles personlige oplysninger om forældre og barn mellem udvalgte fagpersoner m relevans for sagen - Rådgiver beder om forældrenes samtykke til at der må indhentes oplysninger om barnet til sagen fra barnets private netværk - De udvalgte aktører (fagpersoner og private netværkspersoner) tilsendes en mail med log-on til GUSAdialog - Rådgiver indkalder aktørerne til dialogmøde (netværksmøde) <p>Uge 3-4</p> <p>FORBEREDELSE AF DIALOGMØDE (NETVÆRKS MØDE)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aktørerne logger på GUSA dialog og udfylder Dialoginput og Børnelineal - Rådgiver afholder en børnesamtale (barn eller rådgiver udfylder dialoginput og børnelineal) - Rådgiver afholder et formøde med barn og forældre (dialog om indkomne besvarelse på dialoginput og børnelineal) <p>Uge 5-6</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dialogmøde afholdes - Rådgiver laver en socialfaglig vurdering og noterer dette i GUSA Mål&Plan - Den socialfaglige indsats og andre indsatser beskrives i GUSAdialog Mål&Plan - Evt. uddybende undersøgelser kan bestilles (fx psykologtest) - Rapport fra GUSAdialog (pdf) journaliseres i DUBU. - Indsats iværksættes <p>Uge 11</p> <ul style="list-style-type: none"> - Opdatering af børnelineal (forældre/ung, barn og fagpersoner, netværk) - Formøde med barn og forældre <p>Uge 12 (6 uger efter indsats)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Opfølgning I: dialogmøde - Opdateret GUSAdialog rapport (pdf) journaliseres i DUBU <p>Uge 23</p> <ul style="list-style-type: none"> - Opdatering af børnelineal (forældre/ung, barn og fagpersoner, netværk) - Formøde med barn og forældre <p>Uge 24 (12 uger senere)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Opfølgning II: dialogmøde

	<ul style="list-style-type: none">- Opdateret GUSAdialog rapport (pdf) journaliseres i DUBU Sagen afsluttes eller nye indsatser eller justering af indsatser i værksættes og opfølgning (dialogmøde) fortsætter med max 12 uges kadance indtil barnets trivsel er normaliseret og sagen kan afsluttes.
--	--

1.5 Guldborgsund Samarbejdsmodel GUSA

Guldborgsund kommunes socialforvaltning (Center for Familie og Forebyggelse, CFF) besluttede i 2017 at opprioritere den tidlige forebyggende indsats i dagtilbud og skole. Fokus var at forbedre det tværgående samarbejde når et barn har behov for hjælp og i højere grad involverer familie og netværk i at skabe de nødvendige forandringer for barnet.

Til at understøtte dette har Guldborgsund kommune investeret i et digitalt værktøj kaldet GUSA⁴ og i efter/videreuddannelse af frontpersonale (pædagoger, lærere, psykologer, myndighedsrådgivere etc.) i den løsningsfokuserede tilgang (LØFT), hvor fokus er på at få praktiske 'værktøjer' og faglige kompetencer hos personalet til at involvere forældre, børn/unge og netværk i at finde, planlægge og gennemføre løsninger der positivt ændrer barnets situation. Hensigten med disse initiativer er at forbedre forudsætninger for, at når et barn eller ung har behov for hjælp – fås den i et koordineret samarbejde mellem fagpersoner, familie og netværk.

Alle skoler og dagtilbud har siden 2017 indvilliget i, at GUSA anvendes som værktøj når der er en bekymring for et barns udvikling og trivsel og hvor det er nødvendigt at involvere fagpersoner fra Center fra Familie og Forebyggelse – herunder PPR (fx psykologer, ergoterapeuter, talehørekonsulenter), sundhedsplejen eller myndighedsrådgiver for at få hjælp til at løse problemet ved enten rådgivning eller indgå i et konkret samarbejde.

Bemærk: Medarbejdere og ledelse i skole og dagtilbud *ikke* anvender GUSA som alternativ til en underretning. I sådanne situationer henholder de ansatte sig til den gældende lov om fagpersoners skærpet underretningspligt og følger den gældende procedure for underretning i kommunen.

GUSA består af en række procesunderstøttende redskaber, der skal være med til at gøre samarbejdet mellem forældre og kommune mere struktureret og sikre, at forældrene får nemmere ved at følge med i forløbet og deltage som medspillere i arbejdet med deres barns trivsel. De procesunderstøttende redskaber er følgende:

² Jody Gittel (2016), Relationers betydning for høj effektivitet – styrken ved relationel koordinering.

³ Oxford Research (2016). Evaluering af helhedsindsatser for familier.

⁴ GUSA er en forkortelse for Guldborgsunds Samarbejdsmodel. GUSA er en lokalt tilpasset version af den digitale it-plattform Familiedialog. Familiedialog er udviklet af Alldialogue Aps. i samarbejde med Helsingør Kommune og er en webbaseret digitalkommunikationsplatform, som kan anvendes af familie og professionelle i den tidlige forebyggende indsats i normalområdet.

- **Børnelineal:** til vurdering af barnets trivselsniveau. En skalamodel, der kan anvendes af professionelle og barn/familie til at fastlægge bekymringsgraden (skala: 1-10) af de problemer, barnet er i (trivselsniveau).
- **Dialoginput:** et elektronisk spørgeskema til at indhente oplysninger fra netværket omkring barnet. I skemaet beskrives bekymringen, undtagelser herfor og konkrete løsningsforslag, som den, der besvarer skemaet, kan byde ind med.
- **Mål&Plan:** et elektronisk aftaleskema, hvor samarbejdspartnerne beskriver deres aftaler (indsatser) herunder mål, handlinger, og hvem der er ansvarlig.

GUSA har netværksmøder, hyppig opfølgning og deltagelse af forældre (ung 15+) og barn som nogle af sine centrale grundelementer. GUSA består af en tværgående arbejdsgruppe, hvor løsning af de problemer barnet eller den unge er i afdækkes og afprøves ved inddragelse af de væsentlige personer (fag- og privatpersoner) som er i barnet eller den unges liv.

Hvordan GUSA brugerflade ser ud fremgår af bilag 1.

I nedenstående tabel 1 er en procesbeskrivelse af, hvordan GUSA anvendes som en del af den tidlige forebyggende indsats. I denne proces er initiativtager ofte barnets pædagog eller lærer som vil fungere som tovholder og være ansvarlig for at beskrive problemstillingen og bede om forældrenes samtykke til at der kan udveksles personlige oplysninger mellem identificere andre fagpersoner fx socialrådgiver og indhentes oplysninger fra netværket om barnet.

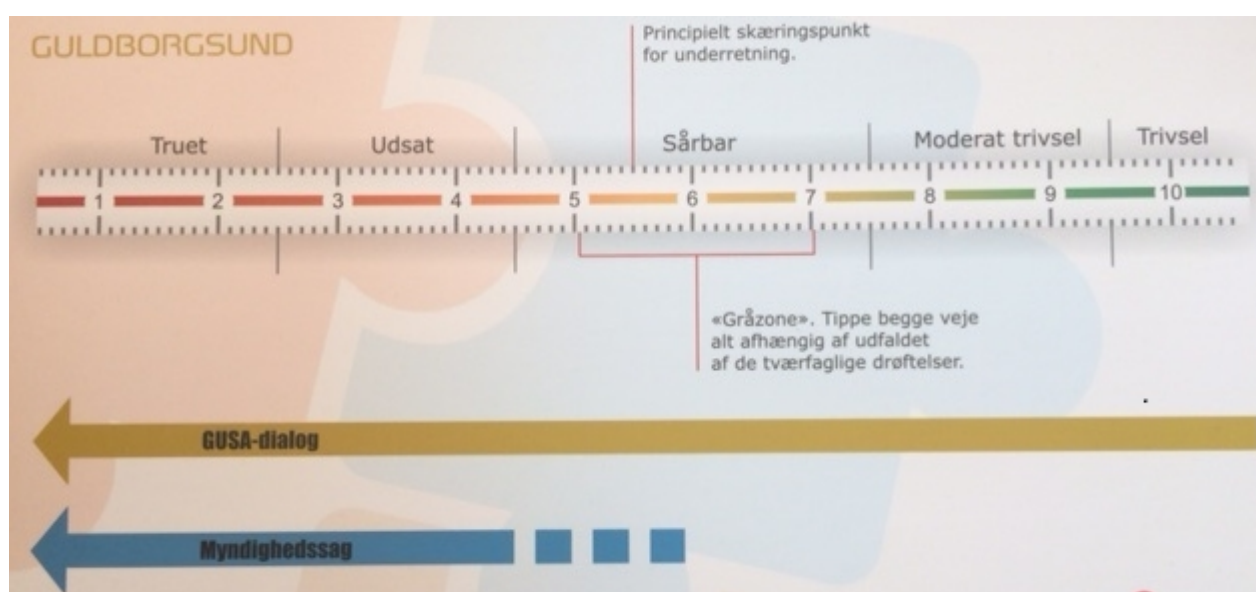
Tabel 1: Procesbeskrivelse for en GUSADialog i den tidlige forebyggende indsats

- A. En kommunalt ansat fagperson (fx lærer eller pædagog) registrerer at et barn ikke har det godt (fx ændrer adfærd).
- B. Hun/han kontakter barnets forældre og foreslår, at de i fællesskab opretter en GUSADialog for at blive klogere på problemet og finde en løsning der kan hjælpe barnet til bedre trivsel.
- C. Når der er blevet lavet en aftale om GUSADialog, får forældremyndighedsindehaver en mail i sin e-Boks. Herefter logger vedkommende ind på GUSADialog med sit NEMID. Dette kan ske fra en pc eller lpad på institutionen med hjælp fra fagpersonen eller hjemmefra.
- D. I GUSADialog besvarer forælderen 1) hvad der bekymrer, 2) Hvad der går godt og 3) Hvad forælderen mener, at vi sammen kan gøre, for at barnet igen får det godt. Forælderen vurderer 'graden' (1-10) af sin bekymring for sit barn på børnelinealen.
- E. Hvilke andre væsentlige aktører der skal inviteres, til at hjælpe med at løse det problem barnet er i, besluttet af forælderen med vejledning og rådgivning fra fagpersonen.
- F. Med samtykke fra forældrene får de udvalgte aktører via borger.dk en invitation i deres e-boks om at deltage i GUSADialogen.
- G. De inviterede aktører logger på deres e-boks og udfylder Dialoginput (samme spørgsmål 1-3 som barnets forælder har gjort) samt vurderer barnets trivsel (1-10) på Børnelinealen.
- H. Fagpersonen inviterer forælderen til et dialogmøde (netværksmøde), hvor de på baggrund af de indkomne dialoginput drøfter, hvilke løsningsforslag der vil være relevante i situationen og en handleplan aftales. Ved mødet kan aktørerne deltage og konkrete aftaler indgås.
- I. Aftalerne skrives ind i Mål&Plan i GUSA og kan indeholde små ændringer i hverdagen, både derhjemme og i skolen/daginstitutionen eller lign.

- J. Når alle opgaverne i handleplanen er udført, noterer de involverede aktører deres iagttagelser ind i GUSA og vurderer individuelt barnets trivsel på børnelinealen.
- K. Forælderen og aktørerne mødes for at følge op. Hvis barn er i bedre trivsel, kan forløbet afsluttes og GUSAdialogen lukkes. Hvis ikke, aftaler samarbejdspartnerne et videre forløb og fordeler på ny opgaverne.
- L. Hvis situationen forværres kan den føre til en (dialogbaseret) underretning (se afsnit 1.6).

1.6 Den tidlige forebyggende indsats

I nedenstående figur 1 er lavet en grafisk illustration af, hvornår en GUSA dialog oprettes i skole eller dagtilbud som en del af den tidlige forebyggende indsats og hvornår der i sagen skal foretages en underretning pga. graden af bekymring om barnets trivsel og udvikling.

Figur 1: Guldborgsund kommunes børnelineal

Ovenstående illustrerer, hvornår en situation er så bekymrende at en fagperson jf. skærpet underretningspligt skal sende en underretning til de sociale myndigheder (ca. 5.5 på en skala fra 1-10, hvor 10 er barnet trives og 1 er barnet er truet). Den gule pil (GUSA dialog) illustrer, at der kan oprettes en GUSA dialog i normalområdet. I fald barnets trivsel er fortsat faldende (ca. 5.5) sendes en underretning. Den hidtidige dialog og ansvar for processen overgår til myndighedsrådgiver, da sagen bliver en myndighedssag (blå pil).

Som illustreret i figur 1 vil der i Guldborgsund kommune blive oprettet en GUSAdialog i skole eller dagtilbud, når der opstår en professionel bekymring om et barn (jf. beskrevet arbejdsgang i tabel 1 s. 5). Initiativet - til i disse situationer at oprette en GUSA dialog - kan i princippet komme fra forældrene selv eller den unge men fagpersoner (fx klasselærer, pædagog eller sundhedsplejerske) er altid ansvarlige for at tage initiativet og oprette en GUSAdialog, når der opstår en bekymring.

Eksempel:

Poul på 7 år har ikke alderssvarende sprog. Pernille er kontaktlærer for Poul opretter i samarbejde med forældrene en GUSAdialog, hvor de sproglige vanskeligheder beskrives. Pernille er ansvarlig for, at sikre forældrenes samtykke til at der kan udveksles personlige oplysninger med en sprogkonsulent fra PPR og konsulenten tilsendes en mail med log-on til GUSAdialogen. Sprogkonsulenten tager ud og observerer barnet og beskriver efterfølgende sine iagttagelser i Dialoginput og scorer på børnelinealen, hvor bekymret hun er for barnets udvikling jf. de observationer hun har gjort sig. Pernille indkalder til møde med forældrene og sprogkonsulenten, hvor en handleplan aftales. I handleplanen beskrives, hvad skolen gør med

vejledning fra sprogkonsulenten og hvad forældrene kan øve med Poul i hjemmet.

Ovenstående eksempel viser, hvordan GUSA anvendes i dagtilbud og skole når der er en professionel bekymring for et barn, hvor der i udgangspunktet ikke vurderes at være anledning til at foretage en underretning. Som vist i eksemplet, kan en medarbejder fra PPR inviteres ind i dialogen med samtykke fra forældrene og komme til at indgå i løsning af problemet med konkrete opgaver. En myndighedsrådgiver kan også inviteres ind og myndighedsrådgivers rolle kan være at fungere som rådgiver og vejleder i processen (fx deltage med denne rolle på et af netværksmøderne).

I de situationer, hvor en myndighedsrådgiver inviteres ind i en GUSAdialog er det vedkommendes ansvar at vurdere om rådgivning er tilstrækkelig eller om der er aspekter ved situationen som kræver, at der ydes hjælp fra SEL § 11 stk. 3 eller §52. Det vil bero på en socialfaglig vurdering af den aktuelle situation. Rådgiver vurderer dette ud fra en vægtning af sagens kompleksitet, problemets tyngde og type samt barnets, den unges og familiens forudsætninger. I fald problemet ikke synes komplekst eller særlig tungt fx ikke stået på i særlig lang tid kan rådgiver beslutte, at den givne problemstilling kan løses med en forebyggende indsats efter § 11 stk. 3. I tilfælde af at myndighedsrådgiver vurderer, at der skal ydes hjælp efter § 11 stk. 3 er det rådgivers ansvar at formålet med indsatsen noteres i GUSAdialogen, at iværksætte indsatsen og følge op på denne som en aftalt delopgave.

I fald situationen vurderes 1) at være kompleks, 2) have stået på i lang tid eller 3) at forældrenes omsorgsevne er utilstrækkelig kan rådgiver vurdere, at der er behov for en mere omfattende indsats som kræver at der foretages en underretning. I så fald er det rådgivers ansvar 1) at informere familien om, hvad denne vurdering er baseret på af iagttagelser, 2) hvad en underretning betyder for familien og 3) lave underretningen. Ved underretning overgå sagen til at blive en myndighedssag, hvor myndighedsrådgiver overtager ansvaret for at oplyse, informere og følge op i sagen. Dette er i figur 1 illustreret ved, at samarbejdet om barnets udvikling og trivsel får tilført et aspekt der består af en myndighedssag (blå pil).

1.7 Brug af GUSA i Frikommuneforsøget

I Frikommuneforsøget vil Guldborgsund kommune anvende GUSA som procesunderstøttende værktøj og som fælles informationssystem i underretningssager.

Myndighedsrådgiver vil i forsøget anvende GUSA herunder Børnelinealen, spørgeskemaet Dialoginput og aftaleskemaet Mål & Plan som centrale værktøjer i samarbejdet med barn/den unge, familie, fagpersoner og netværk til at inddrage, udrede og følge op på den sociale sag.

For at afprøve, hvilken betydning fuld aktindsigt har for familien og barnets oplevelse af at være deltager i egen sag, vil al dokumentation på den sociale sag håndteres i GUSA. Myndighedsrådgiver vil i forsøget oprette sagen i DUBU og akter og beslutninger vil journaliseres i DUBU men vil være en pdf. version af de oplysninger og afgørelse der træffes med familien og deres netværk i GUSAdialog.

Med brug af GUSA som fælles it-system vil al information i en myndighedssag som udgangspunkt være tilgængelige for familien og barnet når som helst de ønsker det og kan tilgås fra pc, tablet eller smartphone ved brug af NEMID eller et unikt, sikkert password (fx barnet). Dermed sikres, at sagen er gennemsigtig for familien og de har løbende mulighed for at kontrollere sagens oplysningsgrundlag og saglighed⁵.

Brug af GUSA i forsøget understøtter, at familien og barnet kan opleve sig som reelle deltagere i processen, da systemet muliggør, at de har adgang til alle akter og alt viden der måtte genereres under udredning, oplysning og opfølgning i sagen.

1.7.1 Adgang til følsomme personoplysninger

For at styrke det tværfaglige samarbejde omkring løsning af det aktuelle problem er det nødvendigt at indhente og udveksle personlige oplysninger om familien og barnet mellem fagpersoner. Til dette skal forældre eller den unge give sit samtykke.

⁵ jf. principperne i Retssikkerhedsloven og Forvaltningsloven herunder: Inddragelse af forældre og børn, sikring af sagens oplysningsgrundlag, forudsigelighed, gennemsigtighed, lighed, saglighed og kontrolmulighed

til det bedre. I de tilfælde vil forsøget afprøve, at i fald forældre eller barn vurderer, at en privatperson kan bidrage positiv med informationer og løsningsforslag vil vedkommende få tilsendt en invitation til en GUSADialog.

I forsøget skelnes mellem at indhente og dele personlige informationer. I undersøgelsesfasen, forud for netværksmødet, hvor alle aktører tilsendes en invitation til at deltage i en GUSADialog vil forældrene forud blive bedt om at give samtykke til at indhente informationer fra det private netværk (fx mors samlever, barnets fodboldtræner etc.). Teknisk betyder det, at GUSA platformen i udgangspunktet (default) er sat op til, at aktøren fra det private netværk logger på Dialoginputtet kan vedkommende se problembeskrivelsen og har adgang til at beskrive sine egne iagttagelser (dialoginput og Børnelineal). Den private aktør kan se sin besvarelse, men ikke i udgangspunktet se de andre aktøres besvarelser eller andre akter der måtte ligge i GUSADialogen. I fald forældrene ønsker at aktøren fra det private netværk skal kunne se de andres besvarelser kan der teknisk gives 'tilladelse' til dette. Jævnfør persondataloven vil Guldborgsund kommune i forsøget altid informere forældrene og den unge (15+) om risikoen ved at dele informationer.

Guldborgsund Kommune er opmærksom på at der kan forekomme udveksling af personfølsomme oplysninger på underretningsmøder og dialogmøder. Derfor indhentes der samtykke (jf. forvaltningslovens § 28) forud for møderne og familien er med til at vurdere, hvem der skal deltage. Myndighedsrådgiver er opmærksom på, at der kun skal udveksles oplysninger som er relevante i forhold til barnets/den unges trivsel og udvikling. Relevanskriterieret skal altid overholdes i udveksling af oplysninger.

I vedlagte bilag 3 fremgår, hvordan den nye tværgående arbejdsgang tilrettelægges og på hvilken måde den adskiller sig fra gældende praksis.

1.8 Modtagelse af en underretning

I Guldborgsund kommune er myndighedsbehandlingen af sociale sager for børn og unge i alderen 0-22 år (18-22 år efterværn) under Serviceloven placeres i to forskellige teams; henholdsvis Team Forebyggelse (børn i alderen 0-14 år) og Ungeenheden (unge i alderen 15-22 år). Organisatorisk er Team Forebyggelse placeret i Center for Familie og Forebyggelse og Ungeenheden under Center for Arbejdsmarked.

I forsøgsperioden vil 1 rådgiver (deltid) fra Ungeenheden være allokert til forsøget samt 2-3 rådgivere (fuld tid) fra Team Forebyggelse. Disse rådgivere vil udgøre '*Forsøgsteamet*' i forsøgsperioden og vil afprøve den nye standard i sociale sager fra de geografiske områder Sakskøbing og Sydfalster.

Alle underretninger på børn og unge i alderen 0-18 år fremsendes eller oversendes internt til en central postkasse/e-mail. De underretninger der vedrører børn i alderen 0-14 år administreres af Team Modtagelse og dem som vedrører unge i alderen 15-18 år administreres af Ungeenheden. Administrationen i Team Modtagelse og Ungeenheden vil i dagtimerne omfatte, at:

1. Kvittere for modtagelse af indkomne underretninger,
2. Oprette en sag og journalisere underretningen i DUBU
3. Foretage en 24 timers vurdering

Uden for almindelig arbejdstid (weekender og helligdage) varetages denne arbejdsgang (1-3) af en fælles døgnvagt.

I forsøget vil de indkomne underretninger fra de geografiske områder Sakskøbing og Sydfalster følge ovennævnte arbejdsgang. De underretninger fra området som vurderes at være akutte (§ 52 stk. 2) er ikke omfattet af forsøget og vil alt efter barnets/den unges alder blive overleveret til myndighedsbehandling i 'Team Forebyggelse' (børn i alderen 0-14 år) og ungeenheden (unge i alderen 15-18 år). De øvrige underretninger fra området overgår til '*Forsøgsteamet*'.

I forsøgsteamet vil der blive fastsat 1-2 ugentlige møder til behandling af de underretninger som ikke vurderes at være akutte. På mødet vil underretningerne vil blive fordelt mellem rådgiverne som inden for 10 arbejdsdage vil afholde et dialogbaseret underretningsmøde med underretter og barnets forældre.

I forsøget vil underretninger tilgå forsøgsteamet som enten 1) en '*dialogbaseret underretning*' eller 2) en almindelig underretning.

En dialogbaseret underretning er et format som er en udløber af, at GUSA er i gang med at blive implementeret i normalområdet i Guldborgsund kommunes skoler, SFO, dagtilbud og sundhedstjeneste. En dialogbaseret underretning kan forekomme, når der forud for underretningen har været en GUSADialog (jf. tabel 1).

I de tilfælde hvor barnets trivsel ikke forbedres og graden af bekymring jf. børnelinealen er omkring 7-5,5 har fagpersonen skærpet underretningspligt til at kontakte de sociale myndigheder i kommunen. I fald der eksisterer en igangværende GUSADialog og hvor fagpersonen vurderer, at det er nødvendigt at foretage en underretning er det vedkommendes ansvar at dette sker. I det tilfælde hvor tovholder (fx kontaktlærer) for GUSADialogen ansvar for at foretage en underretning. Tovholders opgave er at afholde et møde med familien og fortælle, at der vil blive sendt en underretning til de sociale myndigheder. Ved mødet er det tovholders opgave at forklare, hvorfor der underrettes og hvad inddragelse af de sociale myndigheder betyder for sagens videre forløb. Tovholder har ofte skrevet underretningen ned i den dertil anvendte skabelon i kommunen – men der er intet formatkrav til en underretning.

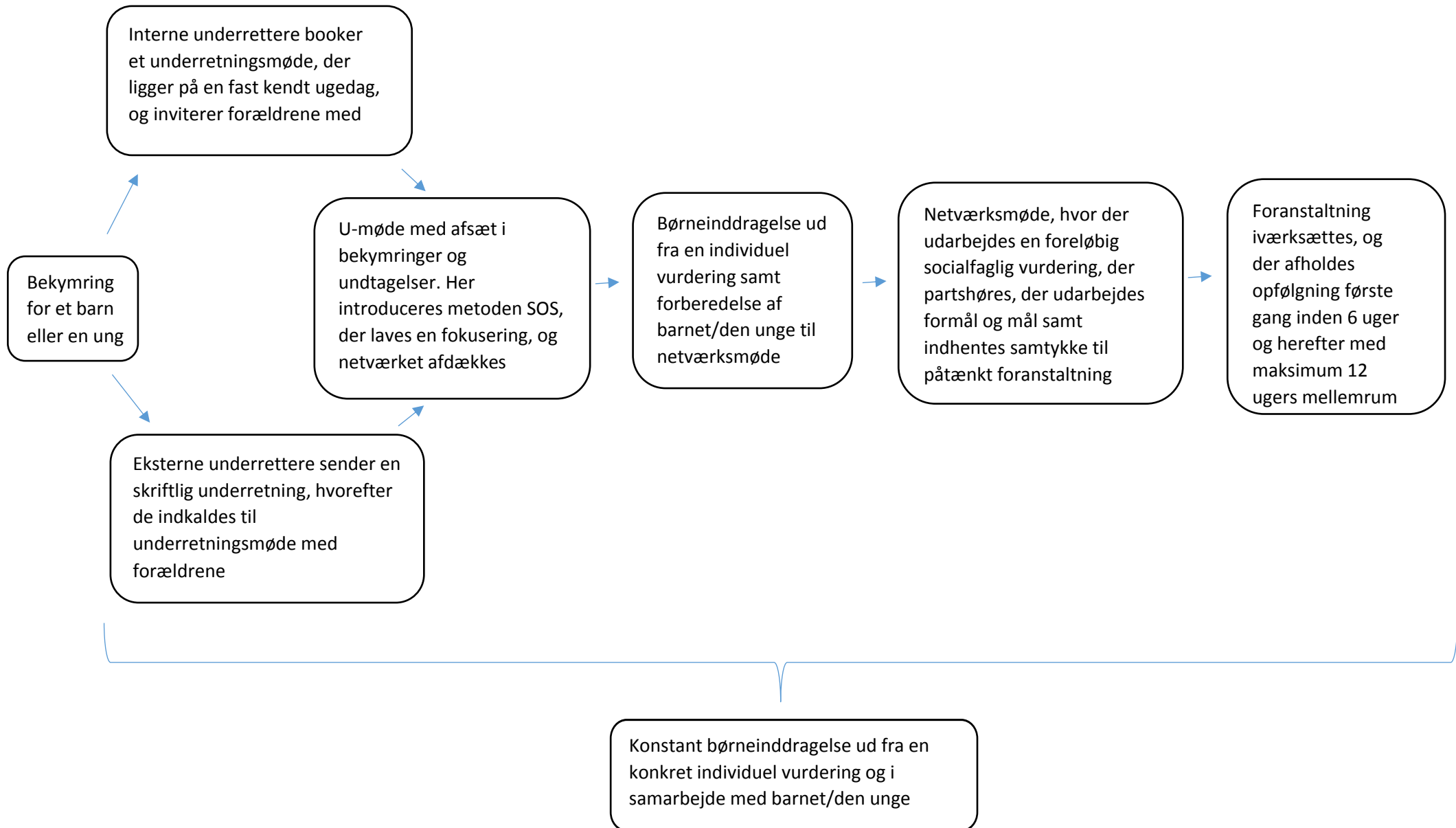
I overensstemmelse med den nye arbejdsgang (tabel 1) skal tovholder på mødet spørge forældrene om de vil give tilladelse til, at den hidtidige GUSADialog må medsendes som bilag til underretningen. Giver forældrene tilladelse hertil, laver tovholder en dialograpport (se bilag 2) fra GUSADialogen og eftersender denne. En underretning som har et bilag bestående af en dialograpport kaldes i forsøget en '*dialogbaseret underretning*'.

Underretningen sendes til kommunens centrale postkasse for underretninger. En myndighedsrådgiver fra forsøgsteamet vil indkalde forældre eller ung (15+) og underretter til et dialogmøde (underretningsmøde) inden for 10 arbejdsdage. Umiddelbart herefter afholdes en børnesamtale (se afsnit 1.10).

En almindelig underretning er en underretning, hvor der ikke har været en GUSADialog forud for henvendelsen. Underretningen kan være modtaget a) anonymt (jf. § 154 b) som en mellemkommunal underretning (jf. §152) eller c) af en fagperson eller en offentlig institution fx sygehus (jf. § 153 stk. 1-4). I fald der er tale om en *almindelig underretning* vil myndighedsrådgiver invitere til underretningsmøde med forældre for at partshøre dem.

Et dialogmøde (underretningsmøde) vil finde sted senest 10 arbejdsdage efter modtagelse af en underretning. Umiddelbart herefter afholdes en børnesamtale.

Bilag 1: SAGSFLOW

BILAG 2: Eksempel på udarbejdede mål i handleplan

Overordnet formål:

Victorias skolefravær sænkes til udelukkende at være af lovlig karakter i forbindelse med sygdom.

Mål	Middel	Ansvarlig
Victoria kommer til at opleve det meningsfuldt at frekventere skole.	<ul style="list-style-type: none">- Victoria integreres i social venskabsgruppe- Victoria oplever at kunne mestre de faglige opgaver	Skolen
Victoria slipper hendes bekymring for, at mor føler sig alene, når Victoria ikke er hos hende.	<ul style="list-style-type: none">- Victoria oplever, at hendes mor har andre relationer, og at der er andre voksne, som "passer på" mor- Victoria ser, at hendes mors hverdag bliver udfyldt på en meningsfuld måde	Voksen- og psykiatridelingens bostøtte laver i samarbejde med mor aftaler om daglige aktiviteter/gøremål. Moster laver 2 ugentlige aftaler om at tage mor med ud af huset om formiddagen
Victoria påbegynder en selvvalgt fritidsinteresse		Støtte-kontaktperson jf. SEL § 52.3.6
Victoria opnår forståelse for, at hun intet ansvar har for hendes mors psykiske sygdom og deraf følgende adfærd.		Forløb ved Between (samtalegrupper for børn af psykisk syge ved Regionshospitalet) jf. SEL § 52.3.3

Ovenstående målsætninger og indsatser vil blive prioriteret og koordineret af netværket omkring Victoria i forbindelse med opfølgende netværksmøder.

Bilag 3: Fra Familierådgivning til Familiehus (fra myndighed til leverandør):

Ikast-Brande Kommune
Att. Marianne Østermark Jørgensen

maojo@ikast-brande.dk

Holmens Kanal 22
1060 København K
Telefon 33 92 93 00
sm@sm.dk
www.socialministeriet.dk

Sagsnr.
2017 - 4391

Kære Marianne Østmark Jørgensen

Doknr.
547708

Børne- og Socialministeriet har den 3. november 2017 modtaget Ikast-Brande Kommunes supplerende oplysninger til ansøgning af 14. august 2017 om godkendelse af kommunens forsøg i frikommunenetværket 'Børn som vores vigtigste ressource'.

Dato
15-02-2018

Det fremgår det fremsendte materiale, at alle sager vedrørende udsatte børn og unge skal behandles efter forsøgsmodellen, dog undtaget:

- sager, hvor der er konstateret et anbringelsesgrundlag, dvs. at forebyggende foranstaltninger ikke vurderes at være tilstrækkeligt til at sikre barnets trivsel og udvikling,
- sager, hvor der ikke kan opnås samtykke til udveksling af oplysninger på underretningsmøder og netværksmøder og
- sager, hvor der er mistanke om vold eller seksuelle overgreb fra forældrenes side.

Børne- og Socialministeriet har gennemgået det fremsendte materiale og finder generelt, at Ikast-Brande Kommunes samlede ansøgningsmateriale indeholder relevante overvejelser om anvendelsen af forsøgsbestemmelserne i frikommunelovens § 10 og herunder overvejelser om, hvordan det sikres, at sagsgangen i frikommuneforsøget kan tilpasses konkrete forhold.

Børne- og Socialministeriet kan godkende Ikast-Brande Kommunes ansøgning om godkendelse af forsøg, jf. § 10, stk. 1, i lov om frikommunenetværk. Børne- og Socialministeriet skal i den forbindelse bemærke, at der ikke efter lov om frikommunenetværk er hjemmel til at dispensere fra forvaltningslovens regler og herunder regler om oplysning af sagen, notatpligt og partshøring, som derfor også gælder for frikommuneforsøget.

Ministeriet har, jf. frikommunelovens § 10, stk. 7, nr. 2, ved godkendelsen af forsøget i Ikast-Brande Kommunelagt vægt på, at kommunen i hver enkelt sag omfattet af forsøget, fortsat vil sikre en tilstrækkelig og relevant afdækning og evt. udredning af barnets eller den unges forhold som grundlag for en afgørelse om valg af den relevante og nødvendige indsats i forhold til barnets eller den unges behov for støtte.

Ministeriet har endvidere lagt vægt på, at der, som det fremgår af kommunens beskrevne arbejdsgange og processer, vil ske en løbende inddragelse og høring af barnet eller den unge i egen sag. Inddragelsen og høringen af barnet eller den unge vil efter beskrivelserne således ske ud fra en faglig vurdering af sagens karakter og barnets eller den unges alder og modenhed, og dermed vil oplysninger, holdninger og

synspunkter fra barnet eller den unge både fremgå af sagen og indgå i afgørelser om støtte og herunder i forbindelse med opfølgning på iværksatte indsatser.

Endelig har ministeriet lagt vægt på det beskrevne samarbejde med familien om indsatserne og har noteret sig, at Ikast-Brande i forsøgsperioden vil følge hyppigere op på foranstaltningerne, end serviceloven foreskriver.

Børne- og Socialministeriet skal afslutningsvis gøre opmærksom på, at kommunerne i frikommunenetværket 'Børn som vores vigtigste ressource' fortsat skal indberette oplysninger om underretninger, anbringelse og forebyggende foranstaltninger til de relevante statistikker mv. på området. Endelig skal ministeriet gøre opmærksom på, at eventuelle ændringer i forsøget skal godkendes af Børne- og Socialministeriet.

Med venlig hilsen

Dan Theolander Holmgren

Kopi af dette brev sendes samtidig til Ankestyrelsen, Økonomi- og Indenrigsministeriet samt koordinator for frikommuneforsøget til orientering.

Bilag 3 Metodebilag: Evaluering og dataindsamling

Som oplæg til evalueringsprocessen har det daværende Økonomi- og indenrigsministerium godkendt et design for evalueringen. Der er tale om en evaluering, hvor virkningsevaluering kombineres med implementeringsevaluering. Det vil sige, at der er fokus på både de virkninger, børne-frikommuneforsøget ser ud til at have på tidspunktet for midtvejsevalueringen på hoved-outcome og på delmålene jf. forandringsteorien (se bilagsfigur 3.1). Og der er også fokus på, hvordan kommunerne har implementeret forsøget, og om de har gjort det, de faktisk satte sig for oprindeligt. I det følgende refererer vi kort designet, langt hen ad vejen sådan som det er beskrevet i VIVEs dokument Evaluering af frikommuneforsøg: "Relation frem for dokumentation – samtaler, inddragelse og opfølgning" (dateret februar 2018), om end opdateret til de faktiske forhold.

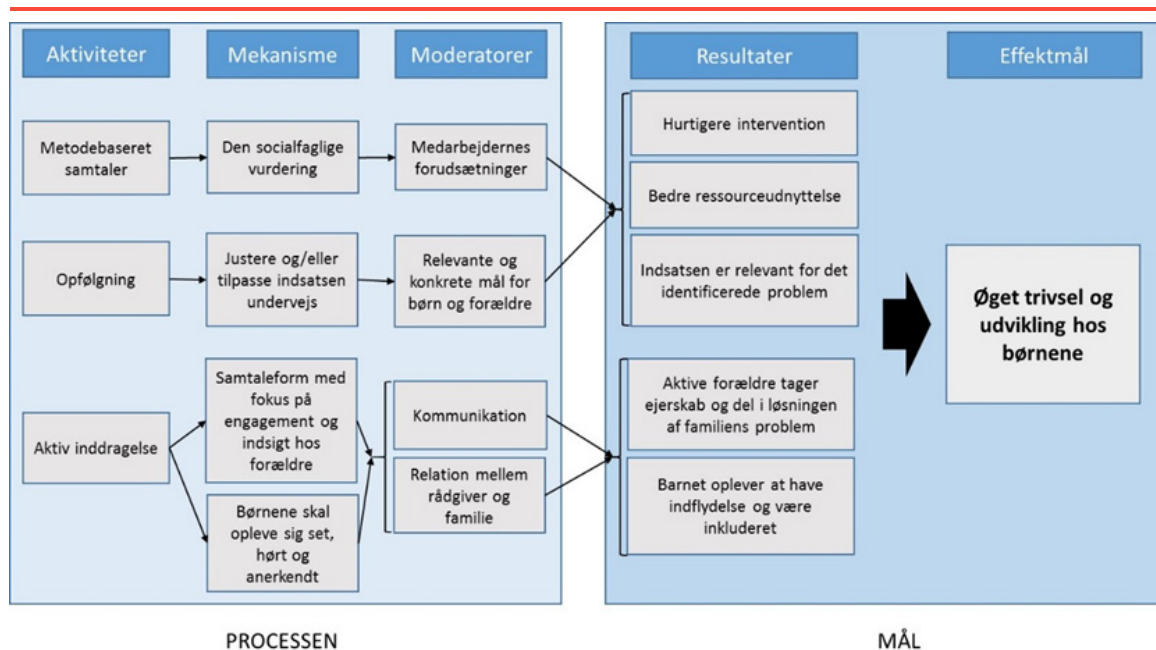
Forandringsteori

De tre medvirkende kommuner har i første ansøgningsrunde fået tilladelse til at gennemføre to forsøg, som i evalueringen behandles under ét:

- Fokus på inddragelse og effekt (Gladsaxe)
- Fra dokumentation til styrket inddragelse og relation (Guldborgsund, Ikast-Brande).

Børne-frikommuneforsøgenes fælles forandringsteoretiske grundlag er vist i bilagsfigur 3.1. Det centrale outcome på langt sigt er at styrke børn og unges trivsel og udvikling. Figuren illustrerer den overordnede forandringsteori på tværs af de tre forsøgskommuner. Ser man på den enkelte forsøgskommune, kan der være variationer og detaljer, som den overordnede forandringsteori ikke indfanger.

Bilagsfigur 3.1 Overordnet forandringsteori for frikommunenetværket "Børn som vores vigtigste ressource"

Kilde: Gladsaxe, Guldborgsund og Ikast-Brandes fælles projektbeskrivelse.

Baggrunden for forsøgene er en oplevelse af, at en række af de regler i serviceloven, som har til formål at styrke grundigheden i det sociale arbejde og borgerens retssikkerhed, får en række ikke

intenderede effekter, bl.a. i form af store administrative byrder for rådgiverne, der dermed lægger beslag på tid, der kunne have været anvendt i dialogen med borgerne, og ved, at undersøgelsesarbejdet i nogle sager tager (for) lang tid, inden der iværksættes en indsats. Af ansøgningerne om frikommuneforsøg fra de tre kommuner fremgår det således, at flere kommuner og Dansk Socialrådgiverforening samstemmende vurderer, at op mod 75-80 pct. af rådgivernes tid bruges på dokumentation og andet administrativt arbejde. Hermed kan omfanget af ansigt til ansigt-tid med borgeren ikke blive særlig stort. Forsøget går derfor ud på at:

- Lette de administrative byrder for rådgiverne på udvalgte områder
- Muliggøre meget mere tid med borgeren for at støtte borgeren bedre
- Involvere børn og forældre mere i egen sag og styrke medejerskabet
- Iværksætte mere fleksible indsatser i forhold til familiens problematikker
- Iværksætte indsatsen på et tidligere tidspunkt i borgerens sagsforløb.

Evaluering af virkning og implementering

Evalueringen har jf. § 7 i Bekendtgørelse om offentliggørelse, evaluering og indberetning af frikommuneforsøg to hovedformål (Økonomi- og Indenrigsministeriet, 2017):

- At dokumentere resultaterne af forsøget
- At belyse styringsmæssige og organisatoriske forhold, der har betydning for forsøgenes implementering og resultater.

Disse to hovedmål lægger således op til en evaluering, der ser på såvel virkninger, som på implementeringen af de nye arbejdsformer.

A. Virkningsevaluering

I Virkningsevalueringen ses på resultater, virkning og processer i forhold til, om og hvordan kommunerne nærmer sig deres mål om at styrke udvikling og trivsel for børn og unge:

1. Oplever børn øget trivsel og udvikling for børnene efter endt sagsforløb (hoved-outcome?)
 2. Hvilken udvikling opnår kommunerne på deres mere kortsigtede resultatmål jf. forandringsteorien, og hvilken betydning har dette for børnenes trivsel?
- Sker der en ressourceomlægning, så rådgiverne opnår mere tid til dialog med familierne og bruger mindre tid på dokumentation?
 - Forkortes længden af perioden fra bekymring til handling?
 - Er forældrene mere involverede og tager medejerskab i løsning af familiens problemer?
 - Er børnene mere inkluderet i eget sagsforløb?
 - Relevans – er der højere grad af sammenhæng mellem problem og indsats?

B. Implementeringsevaluering

I implementeringsevalueringen er det centrale spørgsmål, om de tre kommuner bruger de procesredskaber og metoder, de har planlagt, og på den måde, det er tiltænkt. Og hvilke organisatoriske og styringsmæssige faktorer ser ud til at fremme og hæmme resultaterne og den ønskede effekt?

Her er omdrejningspunktet de systematiske procesredskaber (se bilag 2), som hver af de tre kommuner arbejder med, og hvor de arbejdsgange, der knytter sig hertil, er beskrevet. Hvilke barrierer støder kommunerne fx på i implementeringsprocessen? Herved får man vigtig information om konteksten for vurderingen af, om tiltagene faktisk ser ud til at have den virkning, man stræber efter.

Datagrundlag

Indikatorer og dataindsamlingsmetoder har ikke været helt ens i de tre kommuner, da forsøgene er tilpasset konteksten, når de indgår i en lokal sammenhæng med den øvrige praksis og de øvrige indsatser i hver kommune. For eksempel tilpassede vi spørgeskemaundersøgelsen til rådgivernes konkrete kontekst, og kommunerne bruger forskellige redskaber til at indsamle data om børns trivsel. Den fælles præmis for metoderne er, at de tilvejebringer data om den oplevede forandring over tid samt om karakteren af og betydningen af samarbejdsrelationer mellem familien og kommunen.

Det er vanskeligt at etablere en kvantitativ baseline for evalueringen af forsøgene. Det skyldes både, at der i udgangspunktet ikke findes data, som på et tilstrækkeligt validt niveau kan udgøre en sådan baseline, samt det forhold, at der er tale om forsøg med en høj grad af kompleksitet. Med en evaluering, hvor der er fokus på at sandsynliggøre, om forsøgene har haft en virkning, og hvilken betydning processerne har haft, har vi derfor haft et ønske om at kombinere flere forskellige typer af data for at kunne tilvejebringe den bedst mulige analyse af virkning og implementering på de givne præmisser:

- Systematiske trivselsdata på børnene
- Systematiske data om forældrenes inddragelse og oplevelse
- Kvalitative interview med ledere og medarbejdere
- Kvalitative interview med forældre
- Case-data
- Registerdata
- Spørgeskemaundersøgelse blandt rådgiverne.

I evalueringsnotatet beskrev vi ønskerne til dataindsamling således:

Bilagstabel 3.1 Oversigt over forventet dataindsamling på børne-frikommuneforsøget jf. evalueringsnotatet

Datakilde	Respondenter	Hvad skal måles?	Måleredskaber	Hvornår?	Ansvarlig for indsamling af data
1a. Trivsel	Forældre, børn og netværk	Barnets trivsel fra forældres og børns eget perspektiv	FIT ORS	Efter hver samtale	Rådgiver Gladsaxe,
1b. Trivsel	Forældre, børn og netværk	Barnets trivsel set fra forskellige parter perspektiv	Børnelinealen	Ved 1. samtale og forud for hvert opfølgingsmøde	Rådgiver, Guldborgsund
1.c. Trivsel	Forældre, børn og netværk	Barnets trivsel set fra forskellige parter perspektiv	Case-studie af udvalgte sagsforløb	Ved opstart og afslutning af sag	Rådgiver, Ikast-Brande
2a. Inddragelse og samarbejdsrelation	Forældre og børn	Inddragelse og samarbejdsrelation mellem forældre, børn og den professionelle	FIT SRS	Efter hver samtale	Rådgiver, Gladsaxe
2b. Inddragelse og samarbejdsrelation	Forældre og børn	Om familie/barn føler sig inddraget og respekteret, oplevelse af mening og samarbejdsform	Metaspørgsmål i GUSA-systemet	Ikke fastlagt	Rådgiver, Guldborgsund
2.c. Inddragelse og samarbejdsrelation	Forældre og børn	Inddragelse og samarbejdsrelation mellem forældre, børn og den professionelle	Case-studie af udvalgte sagsforløb	Ikke fastlagt	Rådgiver, Ikast-Brande

Datakilde	Respondenter	Hvad skal måles?	Måleredskaber	Hvornår?	Ansvarlig for indsamling af data
3a. Kvalitative interview med ledere og medarbejdere	Familiernes rådgivere samt udvalgte ledelsesrepræsentanter	Elementerne i implementeringsevalueringen samt forandringsteoriens procesdel: Aktiviteter, mekanismer, moderatorer, ressourceudnyttelse og tidsforbrug	Interviewguides udarbejdet til evalueringen	Før midtvejsevaluering 2019 og før slutrapportering i 2020	VIVE
3b. Kvalitative interview med forældre	Forældre	Oplevelse af hurtighed, relevans og ressourceudnyttelse		Efter besluttet indsats og ved endt sag.	VIVE
4. Case-analyse	-	Tiden fra start til iværksættelse Omfanget af tid med rådgiver Typen af intervention Genunderretninger		Start Før midtvejsevaluering Før slutrapportering i 2020.	Kommunen pga. skabelon til case-analyse udviklet af VIVE
5. Registerdata og lokale administrative data om udvalgte indikatorer af relevans for forsøgets mål		Opgørelser fra Danmarks Statistik	Administrative data primært fra Danmarks Statistiks åbne tal.	2017 er baseline. Derefter opgøres på valgte indikatorer i af 2018 og 2019.	Kommunen
6. Mini-survey blandt rådgivere	Rådgivere i kommunernes myndighedsled	Tidsforbrug Ressourceudnyttelse Anvendelsen af de nye arbejdsgange	Survey-spørgsmål udviklet til denne evaluering	Før midtvejsevaluering og slutrapportering	VIVE udvikler skema med involvering af netværket. Kommuner samler svar ind

Ad 1 og 2 Trivsel og samarbejdsrelation

kommunerne har et mål om løbende at indsamle data om primært børns trivsel under sagsforløbet og forældrenes tilfredshed med samarbejdsrelationen og indsatsen. I og med at Gladsaxe er begyndt at bruge FIT i myndighedsafdelingen, har kommunen adgang til de trivselsscorer og relationscorer, som systemet genererer. Guldborgsund bruger børnelinealen til at belyse børns trivsel, men er på tidspunktet for midtvejsevalueringen ikke kommet til et punkt, hvor der er indsamlet så tilstrækkelig en mængde systematisk trivselsdata, at det kan indgå her. Det samme gælder Ikast-Brande, som gennemfører en FIT-inspireret måling af børnenes trivsel – der er foreløbig for få observationer til at kunne afrapportere noget.

Ikast-Brande har til gengæld selv gennemført en undersøgelse blandt børn og unge om deres oplevelse af involvering i deres egen sag blandt mere end 150 børn og unge. Disse data er i anonym form blevet stillet til rådighed for midtvejsevalueringen.

Ad. 3 Kvalitative interview med medarbejdere, ledelsesrepræsentanter og forældre

VIVE gennemfører kvalitative interview (evt. fokusgruppeinterview) med udvalgte medarbejdere og ledelsesrepræsentanter. Interviewtemaerne fokuserer på implementeringen af udviklingsprocessen og oplevelsen af dette hos ledelse og medarbejdere, bl.a.:

- Hvor oplever medarbejdere og ledelse de største forandringer i forbindelse med frikommuneforsøget?
- Hvordan udvikles samarbejdet med og inddragelsen af forældre og børn?

- I hvilken udstrækning oplever medarbejdere og ledelse, at det fungerer med de socialfaglige vurderinger med forsøgets arbejdsgange og procesredskaber, i forhold til de regler, der er omkring børnesamtale, § 50-undersøgelse og handleplaner? Hvad er svært? Hvad skaber i særlig grad værdi?
- Hvad kendetegner de sager, hvor det lykkes at mindske tiden fra bekymring til beslutning, og fra beslutning til iværksættelse af intervention?
- Vurderer de, at interventionerne er mere relevante for borgerne end tidligere?
- Hvilke forhold i organisationen og hvilke arbejdsgange hæmmer og fremmer en god implementering af den grundlæggende ide bag forsøget (fx med fokus på implementeringstrekantens tre dimensioner: ledelse, organisation og kompetencer)?

VIVE gennemfører desuden kvalitative interview med forældre. Interviewtemaer er bl.a.:

- Oplevelsen af, om der i deres forløb har været en hurtig og relevant indsats
- Relationen i samarbejdet med rådgiver
- Involveringen i egen sag
- Barnets trivsel.

De personlige interview er for en dels vedkommende transskriberet fuldt ud. For restens vedkommende er der skrevet et fuldt referat lige efter interviewet på baggrund af fyldige noter fra interviewet. Vi har desuden tilladt os at rette stavfejl og sætte en del kommaer i de kommentarer, der er skrevet i forbindelse med spørgeskemaundersøgelsen, og som gengives som citater i midtvejsevalueringen.

Ad. 4 Case-data

Der udtages tilfældigt 25 sager årligt i hver af de deltagende kommuner, dels fra perioden før børnefrikommuneforsøget (2017), dels i samme år som frikommuneforsøget formelt startes (2018), begge dele som input til midtvejsevalueringen. Forud for den afsluttende evaluering udvælges og følges der endeligt 3 x 25 sager, som er startet i forsøgets andet år (2019).

Case-sagernes forløb skal bruges som udgangspunkt for at vurdere udviklingen over tid på udvalgte resultatparametre (kombineret med den viden, der opnås fra interview i kommunerne), fx varigheden af perioden fra underretning til beslutning og fra beslutning til iværksættelse af indsats. Desuden opgøres for hver sag det samlede omfang af genunderretninger på sagen.

Data om cases for 2017 blev indtastet i et individuelt skema for hver case. For 2018-casenes vedkommende har vi i stedet udarbejdet et excel-ark, hvor hver case har en række, som kommunerne har indtastet i. 2018-data blev reduceret en del i forhold til 2017, da det viste sig, at en række data var enten svære eller meget tidskrævende at registrere, og de bidrog i lille udstrækning til analysen. Det gælder fx en registrering af det enkelte barns risiko- og beskyttelsesfaktorer.

Ad 5. Registerdata

Intentionen i det oprindelige evalueringdesign var, at de tre forsøgskommuner skulle bidrage med at generere lokale, administrative data af relevans for forsøget med henblik på at måle udviklingen i hver kommune, hvad angik udviklingen i antallet af underretning samt udviklingen i børns fravær fra skole og dagtilbud.

Det viste sig imidlertid ikke muligt at få data om fravær udelukkende på børn med en børnesag, og det er ikke relevant med fx skolefravær i kommunen som helhed. Derfor sætter vi i midtvejsrapporten udelukkende fokus på omfanget af underretninger, som kommunerne hvert år indberetter til Dan-

marks Statistik. Det har således været muligt at trække information om udviklingen i antallet af underretninger i de tre kommuner samt på landsplan for 4-årsperioden 2015-2018 til midtvejsevalueringen. Omfanget af genunderretninger optælles som nævnt under case-data årligt på de 75 udvalgte sager.

Ad 6. Spørgeskemaundersøgelse blandt rådgivere

Der gennemføres to gange en mini-spørgeskemaundersøgelse blandt alle myndighedsrådgivere på børne- og familieområdet. Første dataindsamling er gennemført i foråret 2019 (op til midtvejsevalueringen samt afslutningsvist sidst i forsøgsperioden). Spørgeskemaet er udviklet af VIVE og udsendt pr. mail til alle de rådgivere, kommunerne har oplyst arbejder med frikommuneforsøget, og der er i alt svar fra 42 rådgivere. Det skal bemærkes, at der er relativt få respondenter i Guldborgsund, da forsøget som nævnt udelukkende kører i to skoledistrikter. Det betyder, at man skal være forsigtig med at fortolke for vidtgående på baggrund af de relativt få besvarelser. Spørgeskemaet blev også udfyldt af de lokale ledelser, idet deres besvarelser indgik som forberedende information til de kvalitative interview med ledere.

I skemaet spørges der til deres oplevelse af udvalgte hovedelementer i frikommuneforsøget, både hovedmålet om bedre trivsel hos børnene, men ikke mindst de metode- og procesrelaterede hjørnesten, som man ikke kan få håndfast dokumentation for i fx registre.

Spørgeskemaundersøgelsen gennemføres igen i foråret 2020 op til slutevalueringen, evt. med revision af udvalgte spørgsmål.

Refleksioner efter dataindsamling til midtvejsevalueringen

Der melder sig en række spørgsmål, når man har gennemført en så kompleks og varieret dataindsamling som her. Får vi de ønskede data? Og hvordan er det for kommunerne at samle data ind – står indsatsen mål med resultatet?

Det skal i øvrigt nævnes, at vi har bedt kommunerne om at føre en elektronisk *logbog* over deres forsøg, sådan at de løbende kan notere, fx hvornår der sker ændringer i rådgivernes praksis, hvornår der blev skiftet ud på centrale lederposter, hvornår man nåede et bestemt mål for børns trivsel etc. Formålet er, at disse oplysninger supplerer data efterfølgende og er med til at gøre dem mere retvisende.

Det er vores vurdering, at alle typer data på hver sin måde har bidraget med nyttig information, og at det ud fra en evalueringsbetragtning ville være interessant med endnu mere data. Der er dog ingen tvivl om, at dataindsamling har kostet megen energi i kommunerne. Det er man nødt til at holde sig for øje, når vi samtidig i sammenfatning og perspektivering fremfører et ønske om at kunne have endnu mere data til rådighed til analyserne i slutevalueringen. Det gælder fx

- Systematiske trivselsdata for børn i alle tre kommuner
- Mere data om forældrenes oplevelse af inddragelse, samarbejde og deres syn på barnets trivsel – det er generelt en udfordring ressourcemæssigt at få forældreperspektivet frem
- Opgørelser af tidsforløbet i sagerne på endnu flere cases end i 2017 og 2018 for at kunne komme med endnu bedre dokumentation på varigheden af perioden fra underretning til beslutning og fra beslutning til iværksættelse.

Metodiske forbehold

Generelt skal man være opmærksom på, at en del analyser baserer sig på et begrænset datamateriale, og at det naturligvis lægger en begrænsning på, hvor vidtrækkende konklusioner man kan drage. Spørgeskemaundersøgelsen bygger fx på besvarelser fra de 42 rådgivere, der arbejder på feltet.

Med hensyn til case-undersøgelsen er der for hvert år 25 cases for hver kommune, der er tilfældigt udvalgt efter et system udviklet af VIVE. For hver case har der imidlertid ikke været data om alle de ønskede parametre, og derfor er der tabeller, hvor der for én kommune måske kun er data fra 10-15 cases.

Desuden er casene ikke udvalgt helt ens. Da frikommuneforsøget i Guldborgsund gennemføres i en afgrænset geografi i kommunen, er bruttosamplet til udvælgelse af de 25 cases mindre end i de to andre kommuner. For at kunne leve op til de kriterier, der har været for udvælgelse af cases, har det derfor været nødvendigt at medtage cases, som har været aktive, inden frikommuneforsøget gik i gang 1. juni 2018. Det er altså sager, der er startet op med traditionel sagsbehandling, og som pr. 1. juni 2018 er overgået til at være frikommunesager, da de geografisk har været inden for frikommuneforsøgets område.

Og endelig skal man holde sig for øje, at der kun er taget et mindre antal kvalitative interview i hver kommune, og hvor vi på den baggrund kun har relativt spinkel information om især forældrenes og samarbejdspartnernes perspektiv. Ledesperspektivet er lidt mere dækket, idet vi også har haft uformelle besøgsdage i kommunerne, hvor vi har talt med repræsentanter fra flere ledelseslag.

Bilag 4 Spørgeskema til rådgivere

E-mail

Navn

Kommune

- Gladsaxe
- Guldborgsund
- Ikast-Brande

Stilling

- Socialrådgiver
- Teamleder
- Leder
- Afdelingsleder
- Faglig konsulent
- Socialformidler
- Sagsbehandler
- Praktikant
- Studiemedhjælper

Sagsbehandler

- Ja
- Nej

Faglig leder

- Ja
- Nej

Personaleleder

- Ja
- Nej

Velkommen til undersøgelsen

Tak fordi du vil deltage!

I undersøgelsen spørger vi dig om frikommuneforsøget, og hvordan du oplever, at I arbejder med det. Det er muligt, at frikommuneforsøget har et andet, lokalt navn i din kommune. Når du svarer på spørgsmålene, skal du tage udgangspunkt i din egen arbejdsituation og dine egne erfaringer med frikommuneforsøget.

Når du besvarer spørgsmålene skal du gøre det ud fra **frikommunesager**. Det vil bl.a. sige § 11 eller § 52.

Derfor skal du for eksempel **se bort fra følgende typer sager**, når du besvarer spørgsmålene:

- Anbringelsessager
- Overgrebssager
- Merudgifter eller tabt arbejdsfortjeneste

Samtlige besvarelser behandles fortroligt, og resultaterne formidles alene på gruppeniveau. Det vil sige, at ingen kan genkende dig eller dine svar, og de ses kun af forskerne på VIVE.

Det tager ca. 15- 20 minutter at besvare spørgeskemaet.

Du klikker dig frem i skemaet ved at trykke på 'næste', og dine svar gemmes løbende. Du kan gå til og fra spørgeskemaet, indtil du har trykket på 'afslut'.

Har du nogle spørgsmål om selve undersøgelsen, er du meget velkommen til at kontakte os ved at svare på den mail, som indeholdt linket til spørgeskemaet.

De første spørgsmål handler om din baggrund og erfaring.

Hvor mange år har du været ansat i kommunen?

Skriv antal år. Er du ved det første år, runder du op til 1.

Hvor mange år har du arbejdet med sagsbehandling på børneområdet?

Skriv antal år. Er du ved det første år, runder du op til 1.

De næste spørgsmål handler om din erfaring med de nye metoder og arbejdsgange, som er planlagt som en del af frikommuneforsøget i din kommune.

Angiv i hvilken grad de følgende forhold gør sig gældende i dit arbejde med frikommunesagerne:

I hvilken grad får du systematisk afholdt underretnings- og/eller netværksmøder med familie og samarbejdspartnere som tiltænkt?

I hvilken grad deltager børnene/de unge på samtlige møder?

I hvilken grad udarbejdes der mål og aftaler på underretnings- og/eller netværksmøder?

I hvilken grad er barnet/den unge og familien med til at udarbejde mål og aftaler?

I
meget
høj
grad

I høj
grad

I
nogen
grad

I lav
grad

I
meget
lav
grad

VED
IKKE

- I hvilken grad samtykker barnet/den unge og familien til mål og foranstaltninger (§11 stk. 3 og §52 stk. 3)?
- I hvilken grad benytter du dig af 'spørgeskema til børn og unge' efter hvert eneste møde, for at få barnets/den unges vurdering?
- I hvilken grad udarbejder du en skalering af bekymring (den talværdi fra 1-10 du laver på baggrund af den 'socialfaglige vurdering' som du skriver)?
- I hvilken grad anvender du Signs of Safety (SOS)-metoden, som den er tiltænkt?
- I hvilken grad inddrager du perspektiver fra alle deltagere fra netværket?
- I hvilken grad træffer du beslutning om at iværksætte en indsats senest seks uger efter underretning?
- I hvilken grad foretager du en opfølgning mindst hver 6.-12. uge?
- I hvilken grad udformes og journaliseres dokumenter fra underretnings- og/eller netværksmøder i de særlige skemaer, som er aftalt til formålet?

Har du gennemført kompetenceudvikling i den tilpassede brug af Signs of Safety (SOS) som en del af frikommuneforsøget?

- Ja
- Nej
- VED IKKE

Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn om kompetenceudviklingen i den tilpassede brug af Signs of Safety (SOS), som du har modtaget:

	Meget enig	Overvejende enig	Hverken enig eller uenig	Overvejende uenig	Meget uenig	VED IKKE
Omfanget af kompetenceudvikling i den tilpassede brug af Signs of Safety (SOS) har samlet set været tilstrækkelig.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kompetenceudvikling i den tilpassede brug af Signs of Safety (SOS) har samlet set haft en høj kvalitet.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

De næste spørgsmål handler om din erfaring med de nye metoder og arbejdsgange, som er planlagt som en del af frikommuneforsøget i din kommune.

Angiv i hvilken grad de følgende forhold gør sig gældende i dit arbejde med frikommunesagerne:

	I meget høj grad	I høj grad	I nogen grad	I lav grad	I meget lav grad	VED IKKE
I hvilken grad scores barnet i Outcome Rating Scale (ORS) af barnet/familien i starten af hvert møde med rådgiver?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
I hvilken grad scores barnet i Outcome Rating Scale (ORS) af netværket under hvert møde med rådgiver?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
I hvilken grad vurderes samarbejdet med dig i Session Rating Scale (SRS) efter hvert møde?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
I hvilken grad bruger du familiernes tilbagemelding på SRS aktivt i arbejdet med familierne?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
I hvilken grad vurderer du FIT data i forhold til cut-off i dine sager?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

I hvilken grad henter du normdata(aggregerede data og grafer) på dine sager fra "FIT Outcomes" med henblik på feedback til dig selv og din professionelle udvikling?

I hvilken grad henter I som afdeling normdata(aggregerede data og grafer) om forskellige forløb fra "FIT Outcomes" med henblik på vurdering af forløbets effekt for børnene og deres familier?

I hvilken grad gennemfører du selv oftere paragraf 11.3 forløb nu i forhold til tidligere?

I hvilken grad er du i tættere kontakt med børnene nu i forhold til tidligere?

I hvilken grad er du i tættere kontakt med familierne nu i forhold til tidligere?

Har du modtaget kompetenceudvikling i hele eller dele af FIT?

- Ja
 Nej
 VED IKKE

Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn om kompetenceudviklingen i FIT som du har modtaget:

	Meget enig	Overvejende enig	Hverken enig eller uenig	Overvejende uenig	Meget uenig	VED IKKE
Omfanget af kompetenceudvikling i FIT har samlet set været tilstrækkeligt.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kompetenceudviklingen i FIT har samlet set haft en høj kvalitet.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

De næste spørgsmål handler om din erfaring med de nye metoder og arbejdsgange, som er planlagt som en del af frikommuneforsøget i din kommune.

Angiv i hvilken grad de følgende forhold gør sig gældende i dit arbejde med frikommunesagerne:

	I meget høj grad	I høj grad	I nogen grad	I lav grad	I meget lav grad	VED IKKE
I hvilken grad anvender du børnelinealen til at foretage en 1. 'her-og-nu' vurdering af barnets/den unges trivselsniveau på den første samtale efter underretning?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
I hvilken grad anvender du samlet set børnelinealen til vurdering af barnets trivselsniveau fra sagens start til sagens afslutning?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
I hvilken grad opretter du en GUSA dialog ved første samtale efter underretning, hvis den ikke allerede er oprettet?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
I hvilken grad modtager relevante fagpersoner et link og login til GUSA efter første samtale?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
I hvilken grad modtager det private netværk et link og login til GUSA efter første samtale?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
I hvilken grad udfylder relevante fagpersoner en 1. 'her-og-nu' vurdering af barnets/den unges trivselsniveau på børnelinealen?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
I hvilken grad udfylder det private netværk en 1. 'her-og-nu' vurdering af barnets/den unges trivselsniveau på børnelinealen?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
I hvilken grad udfylder relevante fagpersoner 'dialoginput' med beskrivelse af barnets/den unges situation?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

I hvilken grad udfylder det private netværk 'dialoginput' med beskrivelse af barnets/den unges situation?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
I hvilken grad har oplysningerne fra netværket i 'dialoginput' den korrekte form (beskrevne bekymringer, undtagelser og konkrete løsningsforslag i den form de er blevet bedt om at bruge)?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
I hvilken grad inviterer du systematisk relevante aktører til dialogmøde, når du har haft en samtale med familie og barn/ung?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
I hvilken grad får du systematisk afholdt dialogmøde med relevante aktører, efter samtale med familie og barn/ung?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
I hvilken grad udfylder relevante fagpersoner løbende vurderinger af barnets/den unges trivselsniveau på børnelinealen, forud for hvert dialogmøde?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
I hvilken grad udfylder det private netværk løbende vurderinger af barnets/den unges trivselsniveau på børnelinealen, forud for hvert dialogmøde?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
I hvilken grad beskrives fremtidige mål og aftaler i 'Mål og Plan'?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
I hvilken grad anvender du 'Mål og Plan' til at styre sagen (herunder fastlægge mål, aftale indsats, hvem der handler, samt næste opfølgning)?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
I hvilken grad anvender du trivselsniveau fra fagpersoner og privat netværk ('edderkoppediagrammet') som afsæt for dine samtaler med familien?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
I hvilken grad anvender du de uddybende besvarelser fra 'dialoginput' som afsæt for dine samtaler med familien?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
I hvilken grad anvender du samlet set GUSA som et redskab i din sagsbehandling?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Ja Nej VED
IKKE

Er du blevet kompetenceudviklet i brugen af LØFT som en del af frikommuneforsøget?	☐	☐	☐
Er du blevet kompetenceudviklet i brugen af GUSA som en del af frikommuneforsøget?	☐	☐	☐

Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn om kompetenceudviklingen som du har modtaget:

	Meget enig	Overvejende enig	Hverken enig eller uenig	Overvejende uenig	Meget uenig	VED IKKE
Omfanget af kompetenceudvikling i LØFT har samlet set været tilstrækkelig.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kompetenceudviklingen i LØFT har samlet set haft en høj kvalitet.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Omfanget af kompetenceudvikling i GUSA har samlet set været tilstrækkelig.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kompetenceudviklingen i GUSA har samlet set haft en høj kvalitet.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

De næste spørgsmål handler om, hvorvidt de nye metoder og arbejdsgange under frikommuneforsøget har givet nogle umiddelbare resultater. Umiddelbare resultater er de forhold, som forventes at være nødvendige skridt på vejen til i sidste ende at føre til bedre trivsel og udvikling for barnet/den unge.

I hvilken grad har de nye metoder og arbejdsgange under frikommuneforsøget givet følgende resultater angående involvering af barnet/den unge og familien i deres egen sag:

	I meget høj grad	I høj grad	I nogen grad	I lav grad	I meget lav grad	VED IKKE
Forælderen/forældrene er mere aktive	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Forælderen/forældrene tager i højere grad ejerskab for løsningen af problemstillinger	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Barnet/den unge føler sig i højere grad inkluderet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Barnet/den unge oplever i højere grad at have indflydelse	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Vurderer du, at de nye metoder og arbejdsgange under frikommuneforsøget har ændret sagsbehandlingstiderne?

Vælg for hver proces den tidsangivelse, der passer bedst.

	Perioden er blevet forlænget	Perioden er uændret	Én dag kortere	Nogle dage kortere	Én uge kortere	To uger kortere	Én måned kortere	To måneder kortere	Mere end to måneder kortere	VED IKKE
Hvor meget kortere er perioden fra underretning til beslutning (handleplan eller beslutning om indsats) typisk blevet?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hvor meget kortere er perioden fra beslutning til iværksættelse af indsats typisk blevet?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hvor meget kortere er perioden fra iværksættelse til afslutning af sagen blevet?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

I hvilken grad har de nye metoder og arbejdsgange under frikommuneforsøget givet følgende resultater angående dit tidsforbrug på de enkelte sager:

	I meget høj grad	I høj grad	I nogen grad	I lav grad	I meget lav grad	VED IKKE
Mere tid med barnet/den unge	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mere tid med familien	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tiden brugt med barnet/den unge og familien har større nytte for dem ift. en positiv udvikling i familiens udfordringer	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Har dit tidsforbrug på dokumentation og registrering ændret sig i forbindelse med de nye metoder og arbejdsgange under frikommuneforsøget?

- Jeg bruger meget mere tid på dokumentation og registrering
- Jeg bruger mere tid på dokumentation og registrering
- Jeg bruger den samme tid på dokumentation og registrering som før
- Jeg bruger mindre tid på dokumentation og registrering
- Jeg bruger meget mindre tid på dokumentation og registrering
- VED IKKE

Der er en målsætning om at frikommuneforsøget fører til en større sammenhæng mellem de *identificerede problemer* som barnet/den unge og familien har, og de *indsatser* som besluttes.

I hvilken grad er der en større sammenhæng mellem konstaterede problemer hos familierne og de besluttede indsatser i dag, i forhold til før de nye metoder

og arbejdsgange under frikommuneforsøget blev indført i 2018?

- I meget høj grad
- I høj grad
- I nogen grad
- I lav grad
- I meget lav grad
- VED IKKE

De næste spørgsmål handler om muligheden for som sagsbehandler at skifte fleksibelt mellem inddragelse, vurdering og opfølgning efter behov. Intentionen er, at sagsbehandlingsaktiviteten passer til det, som ud fra en socialfaglig vurdering er bedst for barnets/den unges og familiens aktuelle situation.

I
meget
høj
grad

I
høj
grad

I
nogen
grad

I
lav
grad

I
meget
lav
grad

VED
IKKE

I hvilken grad synes du samlet set, at de nødvendige rammer er til stede, for at man som sagsbehandler kan skifte fleksibelt mellem inddragelse, vurdering og opfølgning efter familiens behov?

I hvilken grad skifter du fleksibelt mellem inddragelse, vurdering og opfølgning efter familiens behov i de frikommunesager hvor du er sagsbehandler?

På de foregående sider er du blevet spurgt til de umiddelbare resultater af de nye metoder og arbejdsgange under frikommuneforsøget inden for forskellige områder (involvering af borgere, sagsbehandlingstider, tiden brugt med borgere, tidsforbrug på dokumentation og registrering, relevans af indsatser i forhold til problemer, samt fleksibilitet i sagsbehandlingen).

Hvad er din *samlede vurdering* af de vigtigste umiddelbare resultater af de nye metoder og arbejdsgange under frikommuneforsøget?

De næste spørgsmål handler om borgernes retssikkerhed.

(Retssikkerhed skal forstås som borgernes rettigheder, og dækker blandt andet over retten til lighed for loven, klageret og ret til partshøring)

Hvordan vurderer du, at følgende paragraffritagelser under frikommuneforsøget påvirker barnets/den unges og familiernes retssikkerhed?

(Retssikkerhed skal forstås som borgernes rettigheder, og dækker blandt andet over retten til lighed for loven, klageret og ret til partshøring)

Meget
positivt

Positivt

Ingen
forskel

Negativt

Meget
negativt

VED
IKKE

Fritagelsen fra procesregler omkring afholdelse af børnesamtale (SEL § 48)

Fritagelsen fra procesregler omkring udarbejdelse af børnefaglig

undersøgelse angående indhold, form og tidsplan (SEL § 50)

Fritagelsen fra en række procedurer vedrørende forældrehandleplanen, hvis du som rådgiver skønner det unødvendigt (SEL § 4 stk. 2, 3. punkt)

Fritagelse fra procesregler omkring opfølgning (jf. SEL § 70).

Fritagelsen fra en beskrivelse af formålet med støtten (SEL § 140 stk. 1 og 3-7)

Fritagelsen fra at melde tilbage til underretter i udvalgte sager

Hvordan vurderer du, at fritagelserne i frikommuneforsøget påvirker barnets/den unges og familiernes retssikkerhed?

(Retssikkerhed skal forstås som borgernes rettigheder, og dækker blandt andet over retten til lighed for loven, klageret og ret til partshøring)

	Meget positivt	Positivt	Ingen forskel	Negativt	Meget negativt	VED IKKE
Barnets/den unges retssikkerhed	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Forældrenes retssikkerhed	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Familiens retssikkerhed	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Beskriv venligst din samlede vurdering af barnets/den unges og familiens retssikkerhed under frikommuneforsøget (fx fordele, ulemper, vigtige forandringer)?

De næste spørgsmål handler om, hvilken betydning forsøget har for barnets/den unges trivsel og udvikling.

I hvilken grad vurderer du samlet set, at de nye metoder og arbejdsgange gør en positiv forskel på følgende måder:

	I meget høj grad	I høj grad	I nogen grad	I lav grad	I meget lav grad	VED IKKE
For barnets/den unges trivsel her og nu?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
For barnets/den unges udvikling på langt sigt?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Uddyb venligst din faglige vurdering af effekten på børnenes/de unges trivsel og udvikling.

De næste spørgsmål handler om de forhold der generelt kendetegner din

arbejdssituation, og hvad det betyder for arbejdet med de nye metoder og arbejdsgange.

Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn, om hvad der generelt kendetegner din arbejdsplads:

	Meget enig	Overvejende enig	Hverken enig eller uenig	Overvejende uenig	Meget uenig	VED IKKE
Min organisation er et meget dynamisk og innovativt sted	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Folk i min organisation er generelt villige til at afprøve nye og risikable tiltag	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Det, der binder os sammen i min organisation, er vores fokus på innovation og udvikling	☐	☐	☐	☐	☐	☐
I min organisation er der et stort fokus på at være de bedste	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vilje til at imødekomme nye udfordringer anses for at være vigtig i min organisation	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Hvor enig eller uenig er du i de følgende 15 udsagn om skiftet til de nye metoder og arbejdsgange?

	Meget enig	Overvejende enig	Hverken enig eller uenig	Overvejende uenig	Meget uenig	VED IKKE
Jeg har følt mig hørt og inddraget i processen op til og under tilblivelsen af frikommuneforsøget	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Der er generelt tilstrækkelig tid i dagligdagen til mit arbejde med de nye metoder og arbejdsgange	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De it-systemer, jeg har til rådighed, understøtter generelt arbejdet med de nye metoder og arbejdsgange	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De fysiske rammer i kommunen understøtter generelt arbejdet med de nye metoder og arbejdsgange (herunder geografisk beliggenhed)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Der er generelt tilstrækkeligt mange medarbejdere til at løse opgaverne for de børn, unge og familier, der er i målgruppen for de nye metoder og arbejdsgange	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Der er generelt tilstrækkelig stabilitet blandt medarbejdergruppen (der er ikke for stor udskiftning)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De nye metoder og arbejdsgange passer godt til målgruppen af børn og familier (deres støttebehov, deres ressourcer og deres motivation)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg er motiveret for at arbejde med de nye metoder og arbejdsgange	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mine kollegaer i afdelingen er motiverede for at arbejde med de nye metoder og arbejdsgange	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg har generelt den rette viden og de rette kompetencer til at kunne anvende de nye metoder og arbejdsgange	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mine kollegaer i afdelingen har generelt den rette viden og de rette kompetencer til at kunne anvende de nye metoder og arbejdsgange	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg drøfter arbejdet med de nye metoder og arbejdsgange med min nærmeste relevante leder	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg får feedback på mit arbejde med de nye metoder og arbejdsgange	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg oplever generelt stor tillid til min socialfaglige dømmekraft	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vi har et opgavefællesskab med kollegaer i andre afdelinger/centre/forvaltninger i kommunen om de nye	☐	☐	☐	☐	☐	☐

metoder og arbejdsgange

I de forrige spørgsmål har du beskrevet, hvor enig eller uenig du er i forskellige udsagn om skiftet til de nye metoder og arbejdsgange.

Nu vil vi bede dig rangerere, hvilke af de nævnte forhold, du oplever som de største udfordringer for implementering og anvendelse af de nye metoder og arbejdsgange.

1. Min egen motivation for at arbejde med de nye metoder og arbejdsgange
2. Manglende stabilitet blandt medarbejdergruppen (udskiftning)
3. Manglende drøftelser med min nærmeste relevante leder
4. Utilstrækkelig tid i dagligdagen
5. Mine kollegaers motivation for at arbejde med de nye metoder og arbejdsgange
6. Manglende feedback på mit arbejde med de nye metoder og arbejdsgange
7. Manglende opgavefælleskab med kollegaer i andre afdelinger/centre/forvaltninger i kommunen
8. Jeg er ikke blevet hørt og inddraget tilstrækkeligt i processen op til og under tilblivelsen af frikommuneforsøget
9. Mine kollegaers viden og kompetencer
10. De nye metoder og arbejdsgange passer ikke godt til målgruppen af børn og familier
11. De fysiske rammer i kommunen (herunder geografisk beliggenhed)
12. Manglende generel tillid til min socialfaglige dømmekraft
13. Min egen viden og kompetencer
14. Antallet af medarbejdere til at løse opgaverne for målgruppen
15. Utilstrækkelige it-systemer

Hvor sikker er du samlet set i din prioritering af, hvad der er de største udfordringer for anvendelsen af de nye metoder og arbejdsgange?

- Helt sikker – det er meget nemt for mig at prioritere
- Nogenlunde sikker – det er muligt for mig at prioritere
- Lidt usikker – det er svært, men muligt for mig at prioritere
- Meget usikker – det er meget svært for mig at prioritere

Er der andre væsentlige forhold, som har betydningen for implementeringen af forsøget, som ikke er nævnt som en af mulighederne, kan du tilføje dem her. Du er også meget velkommen til at uddybe dine svar.

HUSK AT TRYKKE AFSLUT!

Tak for din deltagelse. Vi har ikke flere spørgsmål. Har du noget at tilføje angående forsøget eller vores undersøgelse, kan du skrive det i boksen.

Bilag 5 Udvalgte bilagsfigurer og bilagstabeller

Her findes udvalgte tabeller og figurer med detaljer, som ikke indgår i rapporten.

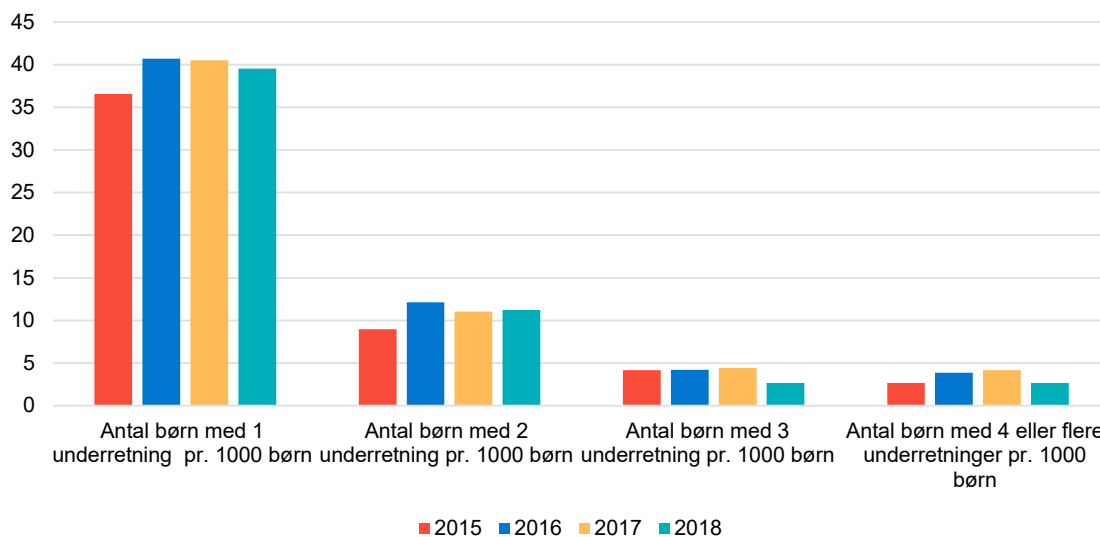
Bilagsmateriale til kapitel 4

Bilagstabel 5.1 Omfanget af kontakt mellem rådgiver og familier, særskilt for de tre kommuner. Data optalt på 25 cases fra 2018 i hver kommune

Type kontakt/antal gange	Gladsaxe				Guldborgsund				Ikast-Brande			
	1-3	4-6	7-9	10+	1-3	4-6	7-9	10+	1-3	4-6	7-9	10+
Fysisk møde mellem rådgiver og en/begge forældre i de første tre måneder efter sagens start?	19	3	3	0	12	5	1	4	15	1	0	0
Telefonisk kontakt mellem rådgiver og en/ begge forældre i de første tre måneder efter sagens start?	14	4	1	0	9	5	0	4	16	1	1	0
Sms-kontakt mellem rådgiver og en/begge forældre i de første tre måneder efter sagens start?	2	0	0	0	0	2	0	3	3	1	0	0
Rådgiver aktivt talt med barnet, enten alene eller på møder med andre deltagere?	11	1	0	0	11	6	0	1	8	9	0	0

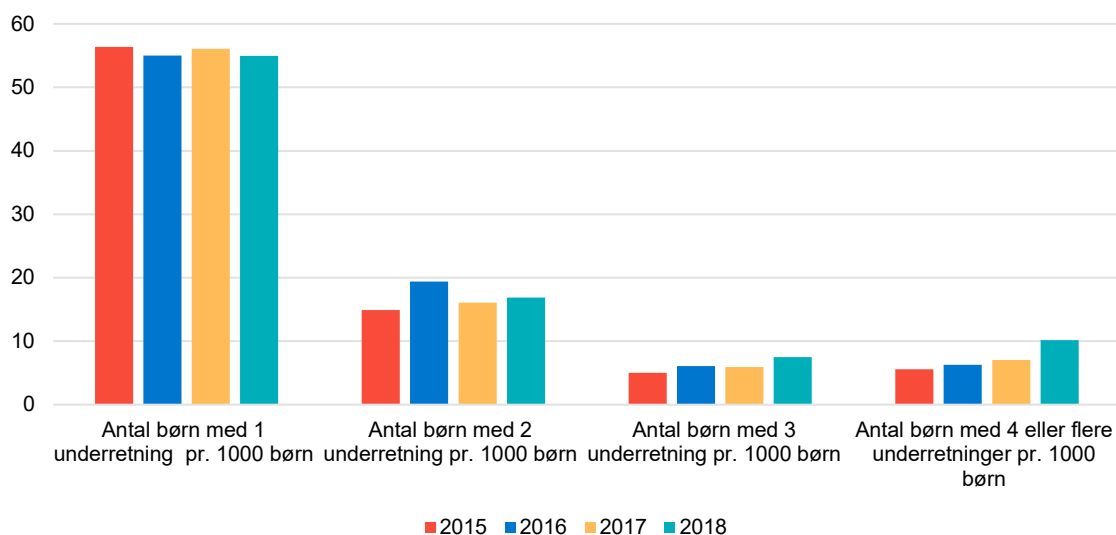
Bilagsmateriale til kapitel 8

Bilagsfigur 5.1 Antal børn, der er modtaget underretning(er) om (0-17 år) pr. 1.000 børn (0-17 år) Gladsaxe, 2015-2018

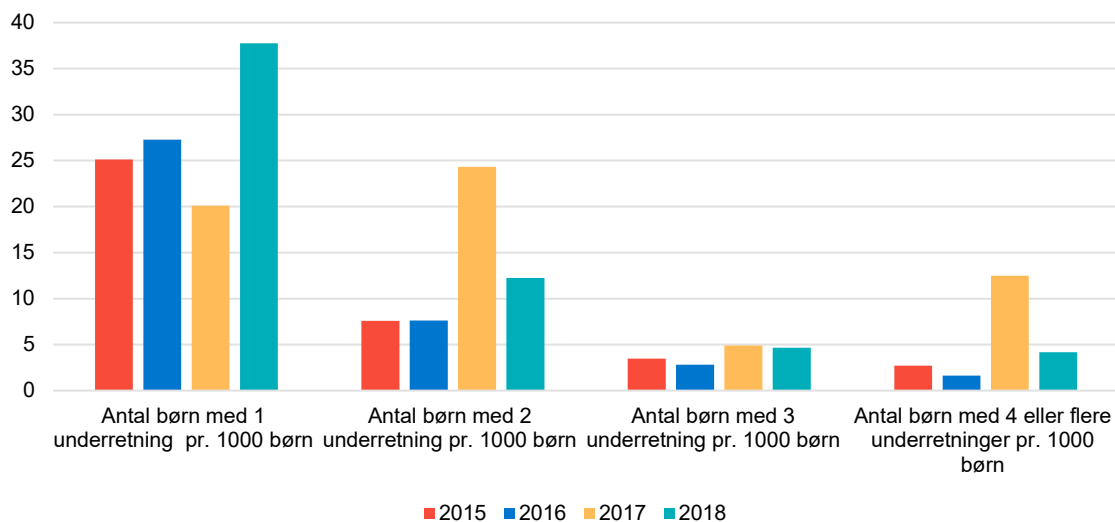
Kilde: Danmarks statistik, UND2. Egne beregninger.

Bilagsfigur 5.2 Antal børn, der er modtaget underretning(er) om (0-17 år) pr. 1.000 børn (0-17 år) Guldborgsund, 2015-2018

Kilde: Danmarks statistik, UND2. Egne beregninger.

Bilagsfigur 5.3 Antal børn, der er modtaget underretning(er) om (0-17 år) pr. 1.000 børn (0-17 år) Ikast-Brande, 2015-2018

Anm.: Jævnfør Danmarks Statistik er antallet af underretninger for Ikast-Brande Kommune i 2017 overestimeret, hvorfor antallet fremstår ukorrekt højt.

Kilde: Danmarks statistik, UND2. Egne beregninger.

**VIDEN I
VELFÆRD**

DET NATIONALE FORSKNINGS-
OG ANALYSECENTER FOR VELFÆRD